

Кабінет Міністрів
України

МІНІСТЕРСТВО
ЕКОНОМІКИ
УКРАЇНИ

Міністерство
фінансів
України

KFW

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

German Sparkassenstiftung
UKRAINE

EU4Business

Funded by
the European Union

LUXEMBOURG
AID & DEVELOPMENT

LUXDEV
Luxembourg
Development Agency

THE WORLD BANK

Norway

Візія:
ФРП 2.0

ЄДНАННЯ
ЗАРАДИ ПЕРЕМОГИ

Звіт про діяльність
Фонду розвитку підприємництва
у 2022-2024 роках

ЄДНАННЯ ЗАРАДИ РОЗВИТКУ

**Візія:
ФРП 2.0**

ЗМІСТ

1. Звернення представників Загальних зборів учасників ФРП	6
2. Звернення представників менеджменту ФРП	7
3. Ключові події в діяльності ФРП протягом 2022-2024 років	8
4. Ключові досягнення Фонду розвитку підприємництва за 2022-2024 роки	16
5. Фінансові інструменти та програми Фонду розвитку підприємства	19
5.1. Державні програми фінансової підтримки ММСП з компенсації процентів	19
5.1.1. Програма «Доступні кредити 5-7-9%»	19
5.1.2. Програма «Доступний фінансовий лізинг 5-7-9%»	25
5.1.3. Програма «Доступний факторинг»	27
5.2. Державні програми фінансової підтримки домогосподарств з компенсації процентів	30
5.2.1. Програма «Енергонебезпечність фізичних осіб – власників домогосподарств»	30
5.3. Міжнародні програми з рефінансування видатків Бюджету України за державними програмами ФРП	33
5.4. Програма кредитних гарантій ФРП	35
5.5. Кредитні програми підтримки фінансування ММСП	37
5.5.1. Програма мікрокредитування	37
5.5.2. Програма кредитування ММСП у пріоритетних галузях	38
5.5.3. Програма підтримки інвестицій ММСП за пріоритетними напрямками	39
5.5.4. Програма підтримки енергоефективних інвестицій ММСП «Додай енергії твоєму бізнесу»	40
5.5.5. Програма з хеджування валютних ризиків за кредитами ММСП	43
5.6. Міжнародні програми грантової підтримки ММСП	44
5.6.1. Додатковий компонент Програми «FINANCEAST» з підтримки малих фермерських господарств на заході України	44
5.6.2. Проект «Доступ до фінансування та підтримка стійкості ММСП в Україні – Фаза I»	46
5.6.3. Проект «Доступ до фінансування та підтримка стійкості ММСП в Україні – Фаза II»	47
5.6.4. Проект з підтримки інституційної спроможності невеличких громад та кластерів МСП	49
5.6.5. Програма «Грант від EU4Business для мікробізнесу – Фаза I»	51
5.6.6. Програма «Грант від EU4Business для мікробізнесу – Фаза II»	54

5.6.7. Програма «Підтримка енергостійкості мікро- та малих підприємств України»	 	56
5.6.8. Програма з підтримки розвитку ММСП у Криворізькому районі	 	59
5.6.9. Проєкт «Усунення бар'єрів для сприяння інвестиціям в енергоефективність громадських будівель в малих та середніх містах України шляхом застосування механізму ЕСКО»		61
6. Регіональні програми з фінансової підтримки ММСП		63
6.1. Спільна Програма ФРП з Львівською облдержадміністрацією		63
6.2. Спільна Програма ФРП з Київською облдержадміністрацією		64
7. Розширення кола установ-партнерів Фонду розвитку підприємництва		65
8. Політика управління ризиками ФРП		67
9. Запровадження Системи екологічно та соціального управління в ФРП та уповноважених банках		70
10. Фінансова звітність Фонду розвитку підприємництва за 2022-2024 роки		72
11. Інституційна розбудова ФРП у межах Проєкту Уряду Німеччини та Німецького банку розвитку KfW		74

1. Звернення представників Загальних зборів учасників ФРП

Сергій МАРЧЕНКО Міністр фінансів України

В умовах повномасштабної війни, коли наша країна мужньо бореться за свою свободу та незалежність, підтримка малого та середнього підприємництва набуває особливого стратегічного значення. Міністерство фінансів України впродовж 2022-2024 років забезпечило фінансування державних програм, які реалізуються Фондом розвитку підприємництва (ФРП). Уряд підтримує малий та середній бізнес через низку запроваджених фінансових інструментів, зокрема:

- Державна програма «Доступні кредити 5-7-9%», запроваджена у 2020 році за ініціативою Президента України Володимира Зеленського. Програма стала драйвером кредитування і підтримки малого та середнього бізнесу;
- пільгові умови кредитування для мікро- та малого бізнесу за рахунок залучення коштів від міжнародних фінансових організацій;
- гарантійні механізми для полегшення доступу мікро-, малого та середнього підприємництва (ММСП) до кредитів, особливо у зонах високого воєнного ризику.

Поєднання Програми «Доступні кредити 5-7-9%» із механізмом кредитних гарантій стало ключовим фактором для отримання необхідного фінансування аграріями та проведення посівної кампанії на початку повномасштабного вторгнення у 2022 році та подальшого забезпечення країни та світу продовольством.

На сьогодні «5-7-9%» є рушійною силою розвитку малого бізнесу і суттєвою підтримкою банківського сектору. Усе це дозволяє спрямовувати зусилля на підтримку економіки держави та забезпечення фінансової стабільності в умовах воєнного стану.

З початку повномасштабної війни за підтримки Мінфіну Фонд залучив та розпочав реалізацію великої кількості нових програм підтримки бізнесу. Особлива увага приділялася фінансуванню проєктів з енергостійкості, АПК та спрямованих на оборонні цілі.

Мінфін постійно працює над залученням міжнародних фінансів для підтримки розвитку українського підприємництва. Так, у 2022 році вперше в історії України міжнародні донори доєдналися до фінансування Державної програми «5-7-9%», підтримавши український бізнес. Такий безпрецедентний крок з боку міжнародних партнерів є виявом довіри та визнання успішної роботи ФРП, високою оцінкою механізмів реалізації програм і звітності про його діяльність.

Ефективна та прозора робота Фонду також сприяла залученню додаткових коштів від іноземних партнерів. Загальний обсяг міжнародної допомоги для рефінансування бюджетних видатків за Програмою «Доступні кредити 5-7-9%» протягом 2022-2024 років склав 27,1 млрд грн, що становить понад 60% від бюджету Програми «5-7-9%» за три роки – 43,0 млрд. гривень.

Водночас залучалися грантові кошти для підтримки бізнесу, які були вкрай необхідними в умовах руйнувань, блекаутів та нестачі обігових коштів. Усе це в комплексі дало можливість незламному українському бізнесу продовжувати розвиватися, створювати нові робочі місця й робити свій внесок у відновлення та економічну стійкість країни.

За ці роки Фонд розвитку підприємництва продемонстрував високу ефективність у підтримці малого бізнесу, а також готовність до розширення горизонтів. Уряд Німеччини відгукнувся на пропозицію Мінфіну щодо трансформації ФРП, і зараз Фонд у процесі інституційної розбудови. Це дасть можливість й надалі масштабувати проєкти фінансової підтримки бізнесу та залучати нових міжнародних партнерів.

Юрій ДРАГАНЧУК Заступник Міністра фінансів України з питань європейської інтеграції

Фонд розвитку підприємництва за багаторічну діяльність зарекомендував себе як ефективна інституція з фінансової підтримки бізнесу.

Фонд є надійним партнером у реалізації урядової політики з підтримки та розвитку малого підприємництва. Так, впродовж трьох років у межах Державної програми «5-7-9%» підприємці отримали 104 456 пільгових кредитів на загальну суму 366 032 млн гривень. На сьогодні до Програми залучено 46 уповноважених банків, у тому числі державні, які стали надійною опорою фінансової системи та забезпечують безперервність кредитування та пільгового фінансування. Без перебільшення можна сказати, що стабільна діяльність і висока адаптивність банків є ключовим чинником довіри до фінансової системи України.

Завдяки ефективній роботі Фонду та підтримці міжнародних партнерів, український бізнес отримує необхідні ресурси для адаптації та розвитку в умовах війни. Водночас настав час модернізації Фонду у більш дієвий механізм державної підтримки малого і середнього бізнесу. Міністерство фінансів України всебічно підтримує цей процес.

Так, на міжнародній Конференції з питань відновлення України (Ukraine Recovery Conference – URC2024), що відбулася у червні 2024 р. в Берліні, було презентовано спільну німецько-українську ініціативу «Візія: ФРП 2.0». Високопосадовці урядів України та Німеччини оголосили про старт ініціативи та підписали відповідні документи щодо її впровадження. «Візія: ФРП 2.0» є частиною пакету допомоги для розвитку сучасної та сталої інфраструктури підтримки малих і середніх підприємств (МСП) в Україні. Вона спрямована на трансформацію Фонду в стійку, надійну та незалежну установу для залучення та впровадження проєктів міжнародної та державної підтримки у сфері забезпечення доступу МСП до фінансування відповідно до найкращих світових стандартів та практик.

Федеральне міністерство економічного співробітництва та розвитку Німеччини (BMZ) через KfW виділило грант у розмірі 1 млн євро для фінансування реформи ФРП із залученням консультативної компанії Deloitte.

Зараз у Фонді відбувається комплексна реформа корпоративного управління. Для ефективної роботи та контролю діяльності ФРП у 2024 році Мінфін оголосив конкурс на зайняття посад незалежних членів Наглядової ради ФРП та забезпечив проведення прозорої процедури відбору відповідно до чинного законодавства. За результатами конкурсного відбору у 2025 році до Наглядової ради ФРП увійшли троє незалежних членів та два представники держави.

Наразі розроблено проєкт Закону про Національну установу розвитку, який вже пройшов перше читання в парламенті й зараз доопрацьовується відповідно до процедури та у співпраці з нашими ключовими міжнародними партнерами.

Наступним етапом розбудови Фонду стане проходження оцінки відповідності вимогам ЄС, що дозволить йому безпосередньо залучати фінансові кошти від ЄС. Це значно пришвидшить розгортання програм відновлення України, а також зробить ФРП одним із лідерів інтеграції України до ЄС.

Зміцнений Фонд отримає можливість вийти на ринки капіталу та мобілізувати кошти приватних інвесторів для фінансування програм відновлення української економіки.

2. Звернення представників менеджменту ФРП

Андрій ГАПОН

Голова Правління Фонду розвитку підприємництва

Фонд розвитку підприємництва від початку повномасштабного вторгнення РФ на територію України опинився в ситуації, яка вимагала максимальної мобілізації та негайного і чіткого ухвалення доленосних рішень.

Аналізуючи ситуацію зараз, без перебільшення можна сказати, що оперативність і здатність Фонду швидко адаптуватися до нових викликів, а також сприяння доступу до фінансових ресурсів стали надійною опорою для тисяч підприємств по всій країні.

Забезпечення сталого доступу до фінансування підприємств, передусім сільськогосподарських товаровиробників, сприяло реанімуванню економічної ситуації у 2022 році, а надалі — пожевненню економічних процесів всередині країни.

Заручившись міжнародною підтримкою, ми досягли сталого фінансування підприємств України за Державною програмою «Доступні кредити 5-7-9%», яка є драйвером кредитування економіки у час війни. За п'ять років свого функціонування «5-7-9» стала серйозною підтримкою незламного українського бізнесу і банківської системи під час пандемії, повномасштабної війни та в умовах життєвої необхідності розвитку енергостійкості. За останні роки «5-7-9» масштабувалася і започаткувала низку інших доступних фінансових інструментів: кредитні гарантії, лізинг, факторинг. Сьогодні «5-7-9» успішно поєднується з іншими кредитними програмами та залучає міжнародне фінансування, що відкриває бізнесу доступ до різних спеціалізованих програм і дозволяє ще більше знижувати відсоткові ставки.

Оскільки Програма «5-7-9» фінансується за рахунок міжнародних партнерів, Фонд розвитку підприємництва вперше в Україні запровадив у банків-партнерів Систему екологічного та соціального управління (СЕСУ), яка встановлює відповідні стандарти для підприємств, що отримують фінансування через ФРП. Ця ініціатива спрямована на систематичне виявлення, оцінку, управління та моніторинг екологічних і соціальних ризиків у діяльності підприємств.

Фонду принципово важливо, щоб державна підтримка спрямовувалась відповідальному бізнесу, який дбає не лише про фінансові показники, але й про свій вплив на екосистему, а також про захист високих соціальних стандартів своїх працівників. Впровадження СЕСУ сприяє підвищенню прозорості, відповідальності та сталому розвитку бізнесу в Україні. Новаторство Фонду у запровадженні міжнародних екологічних та соціальних стандартів широко відчиняє двері для залучення в країну ще більше інвестицій від міжнародних партнерів.

Усі здобутки Фонду не були б можливими без наших надійних партнерів. Фонд дякує нашим друзям — Міністерству фінансів України за розуміння та оперативне реагування. Також висловлюємо особливу подяку Уряду Німеччини за тривалу співпрацю та підтримку, яка бере свій початок з 1996 року, зокрема за підтримку інституційної розбудови Фонду. Завдяки цьому спільно з компанією Deloitte розроблено новий мандат, відповідно до якого Фонд стає інституцією з розвитку та підтримки фінансування бізнесу, яка працює за принципом другого рівня через банки-партнерів та надає фінансову підтримку для ММСП.

Слова подяки — усім партнерам Фонду, які нас підтримують і роблять ще сильнішими. Зокрема, це група міжнародних партнерів, включно з Урядом Німеччини, ЄС, KfW, GIZ, Norad, ПРООН, Світовим банком, JICA та Люксембурзьким агентством з розвитку, які взяли на себе зобов'язання трансформувати Фонд у національну установу розвитку та зробити його рушійною силою економічного відновлення України.

Валерій МАЙБОРОДА

Перший заступник Голови Правління Фонду розвитку підприємництва

Фонд розвитку підприємництва від початку повномасштабного вторгнення РФ на територію України додатково запровадив 17 нових програм для підтримки ММСП. Акцент, зокрема, робився на потреби мікробізнесу, який є найвразливішим, а також на такі категорії населення, як внутрішньо переміщені особи, ветерани, жінки. Серед впроваджених проєктів — грантові та кредитні програми, покликані надати фінансову підтримку та поштовх до розвитку малого й середнього підприємництва.

Безумовним флагманом серед програм підтримки була і залишається Державна програма «Доступні кредити 5-7-9%». Для фінансування цієї Програми Фонд залучив кошти міжнародних партнерів. Фінансова підтримка, надана в межах проєкту Уряду Німеччини через німецький банк розвитку KfW, спочатку передбачалась для подолання негативних наслідків коронакризи, але з початком повномасштабних воєнних дій кошти фінансової допомоги були спрямовані на підтримку фінансування ММСП. Згодом до ініціативи з підтримки державних програм долучився Світовий банк та інші міжнародні партнери.

Таким чином, загальний обсяг міжнародної допомоги для рефінансування бюджетних видатків за Програмою «Доступні кредити 5-7-9%» протягом 2022–2024 років склав 27,1 млрд грн, що становить понад 60% від бюджету програми за три роки.

Завдяки синергії міжнародних донорів створено успішний прецедент фінансування державних програм з підтримки ММСП за рахунок коштів міжнародних партнерів, коло яких постійно розширюється. Кредит довіри, наданий Фонду міжнародними партнерами, виправдав себе успішною та прозорою реалізацією програм підтримки бізнесу.

В основу механізму компенсації процентних ставок за програмами покладено кращий світовий досвід, а також перевірені підходи з реалізації власних програм ФРП, зокрема з використання ескроу-рахунків.

Ефективність і точність проведених операцій Фонду підтвердила й Рахункова палата України. За результатами проведеного аудиту не було виявлено порушень у використанні бюджетних коштів, а також підтверджено ефективність і результативність державної фінансової підтримки суб'єктів мікро-, малого та середнього підприємництва в межах державних програм, що реалізує Фонд.

Для прозорого та ефективного надання грантів бізнесу Фонд розробив прозорий механізм — автоматизовану IT-платформу «Навігатор фінансової підтримки», яка без залучення людського ресурсу, а отже й без корупційного ризику, автоматично визначає переможців на отримання грантової допомоги чи кредиту. IT-навігатор відкриває рівні можливості для всіх підприємців і є швидким та доступним механізмом отримання фінансової підтримки за умови відповідності бізнесу критеріям тієї чи іншої програми.

За своє новаторство Фонд отримав відзнаку від Європейської комісії. У 2025 році Фонд запроваджує проєкт із розбудови IT-платформи та її розширення на всі програми, щоб забезпечити ефективне та прозоре впровадження як державних, так і міжнародних програм.

Визнання успішності та ефективності Фонду стало логічним поштовхом до його трансформації в потужнішу інституцію, яка впроваджуватиме програми фінансової підтримки бізнесу задля розвитку та відновлення України. Ця трансформація була підтримана великою групою міжнародних партнерів Фонду в межах спільної ініціативи «Візія: ФРП 2.0».

3. Ключові події в діяльності ФРП протягом 2022-2024 років

24 лютого повномасштабне вторгнення РФ на територію України.

Березень 2022

Невідкладно, з метою забезпечення безперервної підтримки фінансування малого та середнього підприємництва в межах Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%», Уряд Німеччини через Німецький банк розвитку KfW надав фінансову допомогу.

7 квітня Міністр фінансів України Сергій Марченко та директор KfW по регіону Східна Європа, Кавказ та Центральна Азія Олаф Цимелька підписали Угоду про надання кредиту на суму 150 млн євро.

За рахунок коштів кредиту були відшкодовані витрати Уряду України на фінансування державних програм підтримки малого та середнього бізнесу.

Липень 2022

Лютий 2022

Підтримка ФРП весняної посівної кампанії 2022

З перших днів повномасштабного вторгнення РФ на територію України Фонд розвитку підприємництва мобілізував свої зусилля, щоб допомогти стабілізувати економічну ситуацію в країні. Першим кроком Фонду стала підтримка весняної посівної кампанії 2022 року. На той момент існувала реальна загроза катастрофи, оскільки сільськогосподарські виробники не мали необхідних ресурсів для виходу в поле.

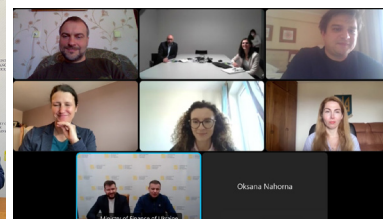
Фонд спільно з Міністерством фінансів України, Міністерством аграрної політики та продовольства України, Міністерством економіки України внесли зміни від 12 березня 2022 р. № 274 у Постанову Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020 р. № 28 та від 14 липня 2021 р. № 723.

Це дало можливість розширити компоненти та ліміти Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%» і запобігти найгіршому сценарію.

Відтоді Програма передбачала такі можливі компенсаційні процентні ставки: 0%, 3%, 5%, 7% або 9%, та 13% або 15% — залежно від цілей кредитування та сегменту підприємства.

В умовах війни підтримка стала доступною не лише для малого та середнього бізнесу, а й для великого — зокрема торговельних мереж, які поповнювали оборотні кошти та досить швидко відновили забезпечення українців найнеобхіднішими товарами.

Квітень 2022

25 липня 2022 року Міністерство фінансів України, ФРП та Німецький банк розвитку KfW підписали Угоду про надання кредиту та гранту для реалізації проекту «Рефінансування енергоефективних інвестицій малих та середніх підприємств України через фінансовий сектор» (далі – Проект), що фінансується Урядом Федеративної Республіки Німеччина.

У межах впровадження Проекту через KfW було залучено кредит у розмірі 7 млн євро для підтримки фінансування енергоефективних інвестицій МСП через банки-партнери, а також грантові кошти в обсязі 0,4 млн євро — для розвитку компетенцій банків-партнерів і МСП у реалізації енергоефективних рішень та посилення енергостійкості підприємств в умовах війни.

Вже у листопаді 2022 року стартувала кредитна програма «Додай енергії своєму бізнесу», яка підтримує фінансування енергоефективних інвестицій МСП.

Детальніше ст. 40

З метою оперативної підтримки малих фермерських господарств на заході України, 15 серпня 2022 року було започатковано додатковий компонент Програми FinanceEast, що фінансувалася за рахунок коштів Європейського Союзу через Німецький банк розвитку KfW та адмініструвалася Фондом розвитку підприємництва.

Цей компонент був спрямований на підтримку фінансування мікро-, малих і середніх підприємств — сільськогосподарських товаровиробників західного регіону України — для проведення цільових посівних робіт у 2022 році, зокрема вирощування зернових культур: пшениці та жита.

Детальніше ст. 44

Грудень 2022

З метою оперативного подолання труднощів, з якими зіштовхуються підприємства в забезпеченні безперебійної діяльності в умовах розбалансованої роботи енергетичної інфраструктури України, Фонд розвитку підприємництва уклав кредитну угоду з Укргазбанком на суму 150 млн грн у межах Програми «Додай енергії своєму бізнесу».

Фінансування Програми здійснюється в межах проекту Уряду Німеччини «Рефінансування енергоефективних інвестицій малих та середніх підприємств України через фінансовий сектор», що реалізується через Німецький банк розвитку KfW.

Серпень 2022

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ДОДАТКОВОГО КОМПОНЕНТА ПРОГРАМИ FINANCEEAST

Фонд розвитку підприємництва продовжує розширювати можливості підтримки фінансування МСП в умовах війни, започатковуючи нові програми.

15 грудня 2022 року у Львові було підписано Меморандуми про співпрацю у сфері фінансування мікро-, малого та середнього бізнесу в межах програми міжнародної технічної допомоги «Застосування та імплементація Угоди про асоціацію між ЄС та Україною у сфері торгівлі».

Підприємці зможуть отримувати банківські кредити у поєднанні з грантовими коштами, які складатимуть до 30% вартості проекту. Фінансування здійснюватиметься за рахунок коштів уряду Німеччини.

Реалізацію ініціативи забезпечує німецька урядова компанія Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ Ukraine) GmbH у партнерстві з German Sparkassenstiftung Ukraine, Фондом розвитку підприємництва, а також на першому етапі — з двома українськими банками: Банк Львів та Ощадбанк.

Загальний бюджет ініціативи становить 2,4 мільйона євро, з яких 1,3 мільйона євро — це початкова сума, доступна для надання грантів.

У 2022 році Фонд розвитку підприємництва розпочав тісну співпрацю з німецькою урядовою компанією Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, з якою в період війни було реалізовано низку важливих проектів.

Яскравими прикладами такої співпраці стали ініціативи, спрямовані на розбудову інфраструктури підтримки малого та середнього підприємництва. Один із проектів був орієнтований на підтримку органів місцевого самоврядування у впровадженні заходів із розвитку місцевих МСП, інший — на посилення інституційної спроможності кластерів МСП.

Детальніше ст. 46

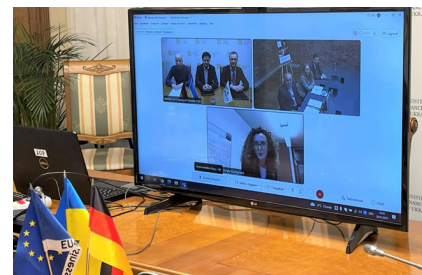
Наступним банком-партнером, який долучився до підтримки енергетичної стійкості малого бізнесу України в межах Програми «Додай енергії своєму бізнесу», став Банк Львів. З ним було укладено кредитну угоду на суму близько 120 млн грн, кошти якої спрямовуються на фінансування інвестицій малих і середніх підприємств (МСП) у сфері енергоефективності та енергостійкості.

Ця взаємодія реалізується в межах проекту «Рефінансування енергоефективних інвестицій МСП України через фінансовий сектор».

Проект фінансується за підтримки Уряду Німеччини через Німецький банк розвитку KfW та за сприяння Міністерства фінансів України.

Детальніше ст. 40

Січень 2023

Відбулося підписання кредитних угод між Фондом розвитку підприємництва та Укресімбанком за трьома кредитними програмами, спрямованими на підтримку фінансування ММСП на загальну суму понад 250 млн грн.

Кредитні ресурси для Укресімбанку надаються як за рахунок власних коштів Фонду, так і за рахунок фінансування проекту «Підтримка МСП», що реалізується за підтримки Уряду Німеччини через Німецький банк розвитку KfW та Європейського Союзу, який компенсує валютні ризики з метою кредитування ММСП у національній валюті в межах ініціативи EU4Business.

Детальніше ст. 49

Березень 2023

Відбулася зустріч з паном Йохеном Фласбартом, Державним секретарем Федерального міністерства економічного співробітництва та розвитку Німеччини, а також старшим урядовим представником G7 з питань відновлення України.

Під час зустрічі з Державним секретарем було обговорено питання інституційної розбудови Фонду розвитку підприємництва, а також запуск ініціативи «Візія: ФРП 2.0», яку було презентовано на Міжнародній конференції з питань відновлення України (Ukraine Recovery Conference – URC2024), що відбулася 11–12 червня 2024 року в Берліні.

Квітень 2023

ФРП продовжує розширювати програми у співпраці з обласними державними адміністраціями.

Відбулася презентація Спільної програми між Фондом, Київською обласною військовою адміністрацією та уповноваженими банками.

Метою Спільної програми є додаткове відшкодування до 0% процентної ставки за кредитами в рамках Програми «Доступні кредити 5-7-9%».

Детальніше ст. 64

Травень 2023

Відбувся запуск ще однієї програми — «Гранти від EU4Business для мікробізнесу», що реалізується за фінансової підтримки Європейського Союзу та Уряду Німеччини у розмірі 3 млн євро.

Головна мета програми — підтримати відновлення підприємницької діяльності на територіях України, що найбільше постраждали від бойових дій та перебували в окупації, а також посилити стійкість мікробізнесу в інших регіонах України під час війни.

Детальніше ст. 51

Жовтень 2023

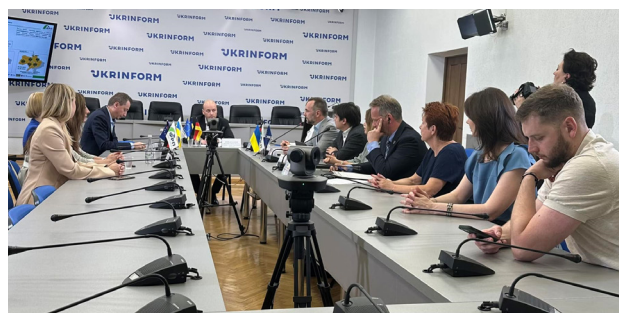
ФРП спільно з Міністерством фінансів України та Міністерством аграрної політики та продовольства України запустили Екстрений проект надання інклюзивної підтримки для відновлення сільського господарства України (ARISE), що фінансується Світовим банком на загальну суму 550 млн доларів США, з яких 320 млн доларів надано у вигляді гранту. Ці кошти були спрямовані на фінансування Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%» у 2023–2024 роках із фокусом на аграрні підприємства.

Цей компонент проекту впроваджувався ФРП. Таким чином, Фонд забезпечував не лише реалізацію Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%», а й її фінансування спільно з Мінфіном за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій.

Це стало можливим завдяки прозорим та ефективним процедурам реалізації Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%», розробленим Фондом на основі багаторічного досвіду впровадження численних ініціатив із підтримки малого бізнесу в Україні.

Серпень 2023

Презентовано другу фазу грантового проєкту «Доступ до фінансування та підтримка стійкості ММСП в Україні – Фаза II», що реалізується за фінансування Уряду Німеччини в обсязі 4,5 млн євро в межах програми міжнародної технічної допомоги ReACT4UA.

Головна мета грантової підтримки — активізація інвестицій мікро-, малих та середніх підприємств України, залучених до економічно важливої виробничої діяльності та інших сфер бізнесу. Підтримка спрямована на розширення й модернізацію їхньої діяльності шляхом спрощення доступу до фінансування — через компенсацію до 30% від вартості інвестиційних проєктів. Особлива увага приділяється підприємствам, що працюють у деокупованих регіонах, а також релокованому бізнесу.

У межах проєкту підприємці змогли отримати фінансову підтримку в розмірі до 30 000 євро у гривневому еквіваленті для реалізації власних інвестиційних планів.

Детальніше ст. 54

Листопад 2023

Успішна та багаторічна реалізація проєктів із підтримки фінансової стійкості українського бізнесу стала передумовою для реформування ФРП у повноцінну фінансову установу, орієнтовану на досягнення цілей сталого розвитку.

KfW уклав угоду з Фондом про надання гранту в сумі до 1 млн євро для фінансування комплексної реформи Фонду.

Міжнародні партнери переконані, що після реформування відповідно до провідних світових практик ФРП слугуватиме не лише сталим і прозорим інструментом підтримки українського підприємництва, а й робитиме значний внесок у стійкість держави в умовах війни, повоєнне відновлення та подальшу інтеграцію України до Європейського Союзу.

Рішення про надання гранту на інституційну розбудову Фонду є ключовою подією, що визначає його стратегію та мандат у довгостроковій перспективі.

За дорученням Федерального міністерства економічного розвитку та співробітництва Німеччини (BMZ), KfW та Міністерство фінансів України підписали угоду про надання гранту в розмірі 50 млн євро для фінансування Програми «Доступні кредити 5-7-9%», яку впроваджує Фонд розвитку підприємництва.

Завдяки цьому гранту українські підприємці отримають субсидії у вигляді часткової компенсації процентної ставки за кредитами, що забезпечить для них доступ до фінансування.

Детальніше ст. 19

Грудень 2023

Фонд розвитку підприємництва не зупиняється у впровадженні новаторських рішень. Делегація Європейського Союзу в Україні вручила Фонду відзнаку за інноваційний підхід до забезпечення прозорого розподілу грантів у межах Програми EU4Business.

Розроблена інформаційна автоматизована платформа дала змогу забезпечити швидкий і прозорий відбір мікропідприємств для отримання грантів у рамках Програми «Грант від EU4Business для мікробізнесу» через банки-партнери.

Завдяки цьому рішення лише за короткий період було надано 776 грантів на загальну суму понад 121 млн грн мікропідприємцям України. При цьому 60% отримувачів ведуть свою діяльність у прифронтових та деокупованих регіонах.

Детальніше ст. 53

Квітень 2024

Програма розвитку ООН (UNDP) у співпраці з ФРП презентувала новий фінансовий механізм, спрямований на спрощення доступу ЕСКО-компаній до банківського фінансування.

Пілотний проект, реалізований спільно з UNDP, став потужним поштовхом для подальшого розвитку заходів з енергоефективності — не лише у сфері громадських приміщень, а й у житловому секторі.

Детальніше ст. 61

Розпочато впровадження нового фінансового інструменту — Програми «Доступний факторинг», що реалізується в межах Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%». Мета — забезпечення мікро-, малого та середнього підприємництва (ММСП) доступом до оборотного капіталу.

Завдяки цій Програмі підприємства зможуть покривати щоденні витрати, знижувати ризики неплатежів з боку контрагентів та підвищувати стійкість усього ланцюга постачання товарів і послуг.

ФРП призначено адміністратором Програми. Її реалізація відбуватиметься через уповноважені банки-партнери.

Детальніше ст. 27

Березень 2024

Презентовано Програму з підтримки фінансування мікро-, малих та середніх підприємств Криворізького району. Програма фінансується в межах проекту «Підтримка відновлення Криворізького району» за підтримки Уряду Великого Герцогства Люксембург через Люксембурзьке агентство з розвитку співробітництва (LuxDev) у співпраці з Фондом розвитку підприємництва.

Мета Програми — посилення економічної стійкості малого та середнього бізнесу, що працює у Криворізькому районі, шляхом надання грантової підтримки для компенсації інвестиційних витрат мікропідприємств у розмірі до 100%, а малих та середніх — до 50%.

Детальніше ст. 59

Червень 2024

779 підприємців отримали гранти від EU4Business

Презентовано результати реалізації Програми «Грант від EU4Business для мікробізнесу», що впроваджується за фінансової підтримки Європейського Союзу та Уряду Німеччини. Метою Програми є підтримка відновлення підприємницької діяльності на деокупованих та постраждалих територіях України, а також посилення стійкості мікробізнесу в інших регіонах у складних умовах воєнного часу.

Детальніше ст. 54

Жовтень 2024

Розпочато реалізацію грантової Програми «Підтримка енергостійкості мікро- та малих підприємств України», що фінансується Урядом Норвегії через Норвезьку агенцію з розвитку співробітництва (NORAD), а також Урядом Німеччини.

Програмою передбачено виділення 2 млн євро для українських підприємців на придбання енергоефективного виробничого обладнання, обладнання автономних джерел енергії та її зберігання, а також частково (10%) – на установку та обслуговування такого обладнання.

Реалізацію Програми забезпечують Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ Ukraine) та ФРП.

Детальніше ст. 56

Презентація «Візія: ФРП 2.0»

На конференції Ukraine Recovery Conference 2024 Міністерство фінансів України спільно з Німецьким банком розвитку KfW презентували ініціативу «Vision: BDF 2.0», спрямовану на інституційну розбудову Фонду розвитку підприємництва та трансформацію його у повноцінну Національну установу розвитку, орієнтовану на підтримку фінансування малих та середніх підприємств України.

Ініціатива реалізується в межах проєкту Уряду Німеччини в особі Федерального міністерства економічного розвитку та співробітництва (BMZ).

Для впровадження заходів з інституційної розбудови Фонду залучено консультативну компанію Deloitte, з якою напередодні URC2024 було укладено відповідний контракт.

Основними цілями проєкту є перегляд та оновлення мандату Фонду, бізнес-моделі, корпоративного управління, правового та регуляторного статусу, порядку співпраці Фонду з донорами, а також покращення інфраструктури діяльності Фонду та інтеграція в його діяльність екологічних та соціальних аспектів.

Результати ініціативи будуть закріплені в новому законі, який буде ухвалений Верховною Радою у 2025 році.

Детальніше ст. 74

Серпень 2024

Понад 1,3 млрд грн від Уряду Німеччини — для підтримки українського бізнесу.

Презентовано результати другої фази проєкту «Доступ до фінансування та підтримка стійкості ММСП в Україні – II», що реалізується за фінансової підтримки Уряду Німеччини в межах міжнародної Програми співпраці ReACT4UA.

У результаті 345 підприємств успішно реалізували свої інвестиційні ініціативи на загальну суму понад 1 млрд грн та отримали гранти на компенсацію витрат на суму понад 173 млн грн.

Завдяки реалізації Програми вдалося зберегти 10 757 робочих місць.

Детальніше ст. 46

Листопад 2024

Фонд розвитку підприємництва взяв участь у роботі 7-го Німецько-українського бізнес-форуму.

У межах форуму представники ФРП провели низку зустрічей з міжнародними партнерами, зокрема з Німецьким банком розвитку KfW, для узгодження основних параметрів нових програм підтримки фінансування МСП, що плануються до впровадження у 2025 році.

Презентовано результати консультаційного компонента Програми «Додай енергії своєму бізнесу», у межах якого консультаційна компанія IPC впровадила в банках-партнерах інструментарій для оцінки та кредитування енергоефективних інвестицій МСП, допомогла у розробці нових кредитних продуктів, які отримали широке розповсюдження серед МСП, особливо в умовах стабілізаційних відключень електроенергії.

Крім того, компанія IPC надала ФРП консультаційну підтримку в розробці та впровадженні системи екологічного та соціального управління, що стало у пригоді в межах проєкту Світового банку ARISE, на вимогу якого екологічні та соціальні стандарти були поширені й на Програму 5-7-9%

Детальніше ст. 40

Грудень 2024

ІСТОРІЇ УСПІХУ

EU4Business підтримали український бренд дитячого одягу з Чернігівщини

Понад 12 років підприємство з Чернігівщини «Timi Tech» пропонує не лише красивий, а й зручний та практичний дитячий одяг.

«Зараз нашу торговельну марку знають далеко за межами області. Адже ми шиємо лише з якісної натуральної сировини, яка не викликає алергічних реакцій та відповідає санітарно-гігієнічним нормам», — розповідає засновник Анатолій Кутвий.

Але на початку повномасштабного вторгнення виробниче приміщення було частково зруйновано та затоплено: «Ми мушили повністю розібрати все обладнання, почистити від попелу, піску та скла. Щось відновлюємо, а де це неможливо — потрібно купувати нове».

ПроПрограму EU4Business дізналася дружина Анатолія — Олесь. У соцмережах вона побачила інформацію про можливість отримати грант на розвиток бізнесу, тож наполягла на рішенні податися.

«Враховуючи, що ми вже не один рік обслуговуємося у ПриватБанку, нам не було складно збирати документи. Вся звітність, зокрема й податкова — в одному «Приват24 для бізнесу».

Анатолій подавався на отримання гранту за трьома статтями — збільшення потужностей електроенергії на виробництві, придбання потужного виробничого парогенератора та сировини: «Завдяки грантовим коштам від EU4Business, ці потреби отримали шанс на реалізацію. Така Програма дуже потрібна, особливо зараз, коли наші підприємства зазнають збитків від війни».

Мистецтво кавування на Хмельниччині: від золотих зерен до ароматного напою

У невеличкому місті Волочиськ, що на Хмельниччині, родина Круків від покоління до покоління передає мистецтво обсмажування зерен кави.

«Мій батько працював на заводі Lollo Italia ще з початку 2000-х років, пізнаючи світ кави. За роки він збагатився знаннями та досвідом. А у 2020 році я приєднався до справи, бажаючи впровадити сучасні технології та зберегти сімейні традиції», — розповідає один із засновників ТМ «Coffee Corvus» Владислав Крук.

Основний напрямок діяльності — обсмажування та реалізація кави під власною торговельною маркою.

На шляху пошуку інноваційних підходів в розвитку бізнесу підприємець дізнався про грантову Програму від EU4Business: відновлення, конкурентоспроможність та інтернаціоналізація МСП. Заповнив заявку на порталі «Дія.Бізнес», отримав схвальну відповідь та, за допомогою Ощадбанку, оформив усі документи на отримання грантових коштів.

«Фінансова допомога була надана для впровадження нових технологій, зокрема виробництва кави в дріп-пакетах, що сприяє підвищенню якості продукції та конкурентоспроможності. Крім того, наданий грант ми спрямували для оздоблення приміщення, де відбувається виробництво. Це включає реконструкцію та модернізацію виробничих просторів, створюючи комфортне та ефективне середовище для роботи».

EU4Business

Funded by the European Union

співпраця з НАЦІОНАЛЬНОЮ АКАДЕМІєю

дія

дія

Бізнес

Фінансування

ФРП

ПриватБанк

4. Ключові досягнення Фонду розвитку підприємництва за 2022-2024 роки

Реалізація програм у областях, які найбільше постраждали внаслідок воєнних дій рф на території України

РОЗШИРЕННЯ КОЛА МІЖНАРОДНИХ ПАРТНЕРІВ ФОНДУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА

ІСТОРІЇ УСПІХУ

«Справа усього життя: моя і сина»

Михайло Ткаченко — лікар-кардіолог вищої категорії, шість років тому заснував власний медичний центр в Харкові — «Кардіологія Ткаченка». Оскільки пан Михайло мав велику практику, центр не мав проблем з відсутністю пацієнтів. Коли ж до міста прийшла війна, розвиток бізнесу довелося зупинити, але не роботу.

«Ми вирішили не виїжджати з Харкова, оскільки розуміли, що можемо надавати допомогу. Мій син Тимофій, теж наш лікар, пішов на фронт, а я залишився вести медичний бізнес», — розповідає Михайло Ткаченко.

Центр надавав увесь спектр кардіологічних послуг та діагностику. Лікували, зашивали, адже майже всі співробітники медичного центру, крім кардіології, мають анестезіологічний профіль спеціалізації. Але на початку літа приміщення постраждало від обстрілів.

«Мабуть, хтось здав інформацію, що ми лікуємо військових. Прилетіло кілька снарядів. А ще через деякий час нас дуже сильно затопило, і ми втратили велику кількість медичного устаткування».

Пан Михайло почав шукати програми підтримки медичного бізнесу на порталі Дія. Так дізнався про грантову Програму від EU4Business.

«Завдяки гранту ми придбали важливе медичне обладнання — Холтер ЕКГ. Це маленький пристрій, який дає можливість виявити порушення в роботі серця навіть, якщо вони трапляються дуже рідко».

EU4Business

Funded by the European Union

Українська міжбанківська асоціація

Дія

Бізнес

ФРП

ПриватБанк

Залишок коштів витратили на відновлення медичного кабінету і найняли ще одного медичного працівника.

«Кардіологія Ткаченка» — це справа усього життя і для мене, і для сина. Крім медицини ми нічого не маємо, нічого не вміємо робити. Ми б могли перевезти бізнес в інше місто, але усвідомлення того, що ми можемо працювати й допомагати людям не дало цього зробити. Ми харків'яни і ми лишилися у Харкові».

Medical SPORT kid's в Ірпені — куточок спокою дитини

EU4Business

Funded by the European Union

Українська міжбанківська асоціація

Дія

EU4Business

Funded by the European Union

Українська міжбанківська асоціація

Дія

Бізнес

ФРП

ПриватБанк

Місто Ірпінь — один із найбільш постраждалих населених пунктів на Київщині через повномасштабне вторгнення РФ. Дісталася й Ірпінському Центру корекції психічного і фізичного розвитку Medical SPORT kid's. Внаслідок потрапляння снаряда від приміщення лишилось лише згарище. Але засновниця Анастасія Нехлюдова не лише не опустила руки, а й завзято взялась за відновлення.

«Після звільнення Ірпеня до мене почали звертатися батьки дітей, які отримали психологічні травми від досвіду перебування на війні. Вони страждали від тривожних розладів, посттравматичного стресового розладу, депресій, дисоціативних розладів. Але я не могла допомогти дітям належним чином, бо не мала відповідного обладнання та матеріалів для роботи».

Жінка розуміла, що потрібно шукати шляхи відновлення Центру та його діяльності якомога швидше. Так вона натрапила на грантову Програму від EU4Business. Заповнила заявку на порталі «Дія.Бізнес», отримала схвальну відповідь та, за допомогою Ощадбанку, оформила усі документи на отримання грантових коштів.

«Отримання гранту дозволило мені придбати тренажери та дидактичний матеріал для роботи з дітьми, які потребують психологічної допомоги», — розповідає Анастасія.

5. Фінансові інструменти та програми Фонду розвитку підприємництва

5.1. Державні програми фінансової підтримки ММСП з компенсації процентів

5.1.1. Програма «Доступні кредити 5-7-9%»

Державна програма «Доступні кредити 5-7-9%» (далі – Програма) була ініційована Президентом і Урядом України та офіційно стартувала 3 лютого 2020 року.

Умови, критерії та механізм реалізації Програми визначаються Порядком надання фінансової державної підтримки суб'єктам малого та середнього підприємництва, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 24.01.2020 № 28 (далі – Порядок). Механізм використання коштів, передбачених у державному бюджеті за Програмою «Забезпечення функціонування Фонду розвитку підприємництва», регулюється відповідним порядком, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 24.01.2020 № 29.

Державна підтримка надавалася з використанням таких інструментів, як часткова компенсація Фондом процентних ставок за кредитами суб'єктів мікро-, малого, середнього та великого підприємництва (далі – ММСВП), а також надання гарантій Фонду на портфельній основі за кредитами ММСВП в межах 500 млн грн.

Упродовж 2022–2024 років до Порядку неодноразово вносилися зміни з метою адаптації Програми до сучасних умов. Зокрема, це стосувалося підтримки сільськогосподарських товаровиробників для забезпечення посівної кампанії, підприємств переробної галузі, а також активізації підприємницької діяльності в умовах воєнного стану в Україні з метою протидії російській агресії та подолання її наслідків.

У 2022–2024 роках Програмою було передбачено такі можливі компенсаційні процентні ставки: 0%, 3%, 5%, 7%, 9%, 13% або 15% річних. Розмір ставки залежав від цілей кредитування та сегменту підприємства. Відповідно до даних річної звітності, протягом зазначеного періоду державною підтримкою за Програмою скористалися загалом 45 189 підприємств, які отримали кредити на загальну суму 268 043 млн гривень.

З цієї кількості 6 985 аграрних підприємств отримали підтримку на посівну кампанію за кредитами на суму 39 651,8 млн грн. Це становить 14% від загальної кількості учасників Програми та близько 6% від загального обсягу допомоги на рік. Решта підприємств отримали фінансування за іншими напрямками Програми, зокрема: інвестиційним – 15 776 підприємств, за напрямом рефінансування – 3 415 підприємств, антивоєнним – 12 022 підприємства, а також за іншими видами кредитування.

Завдяки високому рівню популярності та широкому охопленню, наприкінці 2024 року Програма в межах двох основних цілей (інвестиційна та фінансування оборотного капіталу суб'єктів підприємництва) включала шість додаткових пріоритетних напрямів. Це дозволяло підприємцям отримувати фінансування із застосуванням пільгових компенсаційних процентних ставок. Програма стала універсальним і дієвим механізмом кредитування з державною фінансовою підтримкою, доступним для суб'єктів підприємництва незалежно від сфери їх діяльності.

Після запровадження воєнного стану в Україні Програма стала єдиним дієвим інструментом на ринку банківського кредитування, а також відіграла ключову роль у підтримці стабільності банківської системи та всіх сегментів бізнесу через уповноважені банки. За останні три роки ці банки здійснювали кредитування з відповідним приростом кредитного портфеля, понад 40% якого було сформовано завдяки Програмі. Це стало можливим завдяки своєчасному внесенню змін, адаптованих до актуальних потреб бізнесу в умовах війни.

У 2022–2024 роках завдяки функціонуванню Програми було забезпечено підтримку економіки та підприємництва. Зокрема, здійснювалося фінансування сільськогосподарських товаровиробників і підприємств переробної галузі для здійснення діяльності в умовах воєнного стану. Також надано можливість відновити діяльність релокованим підприємствам і підтримано розвиток бізнесу на деокупованих територіях України.

Результатом ефективної взаємодії бізнесу та держави стало зростання кількості робочих місць і податкових надходжень до бюджету України. Це, своєю чергою, сприяє подальшій офіціалізації бізнесу, підвищенню прозорості його діяльності, розширенню можливостей отримання державної підтримки для розвитку власної справи та відновленню країни.

Результати Програми в частині компенсації процентів станом на 01.01.2025 (накопичувально)

46

кількість
уповноважених
банків

104 456

кількість
кредитних
договорів (од.)

366 032

сума кредитних
договорів (млн
грн)

103 345

створені
робочі місця
(чол.)

948 685

збережені
робочі місця
(чол.)

1,62%

проблемна
заборгованість

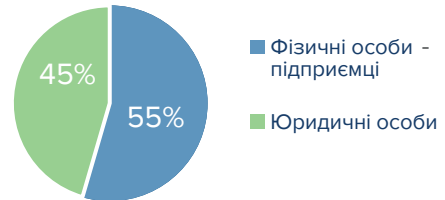
44 853

млн грн
сума компенсацій,
виплачена ММСП

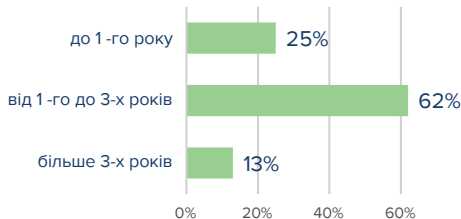
Кредитні договори за видами економічної діяльності, %

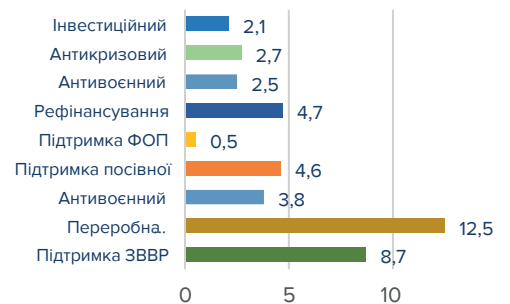
Структура учасників Програми за кількістю у розрізі видів ММСП, %

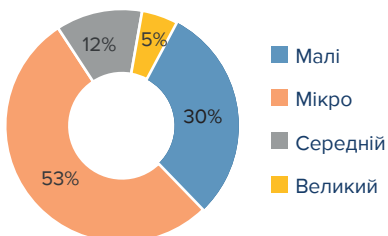
Структура кредитних договорів за строками, %

Середня сума кредиту за Інвестиційним компонентом на рівні 2,1 млн грн свідчить про широку присутність в ньому переважно мікропідприємств

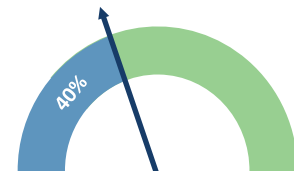

Частка сегментів підприємництва у загальному кредитному портфелі, %

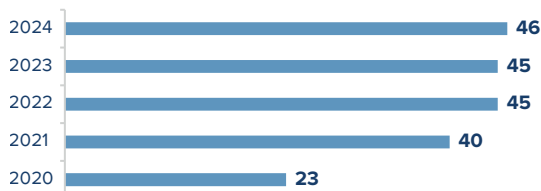

За 5 років реалізації Програма посіла 40% в загальному кредитному портфелі ММСП уповноважених банків

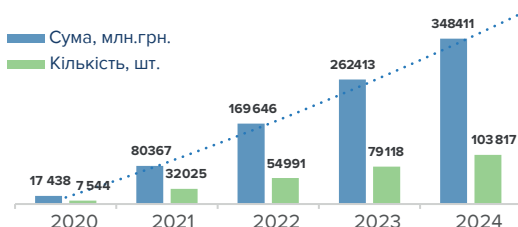
Частка Програми в загальному кредитному портфелі ММСП уповноважених банків, %

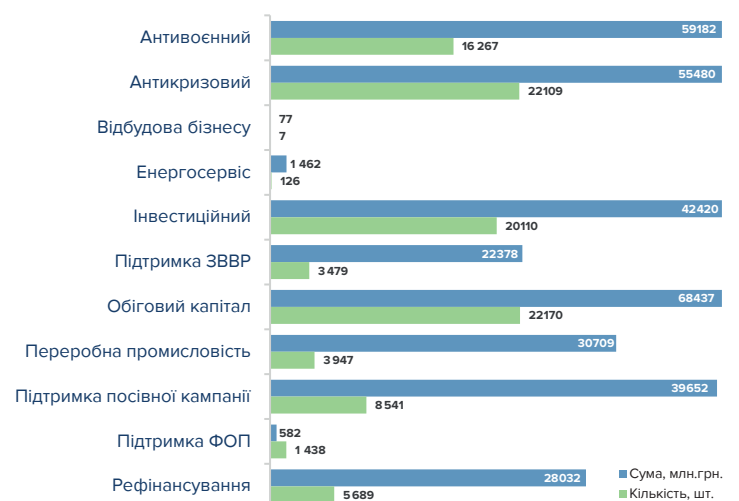
Уповноважені банки (учасники Програми), од.

Кредитні договори

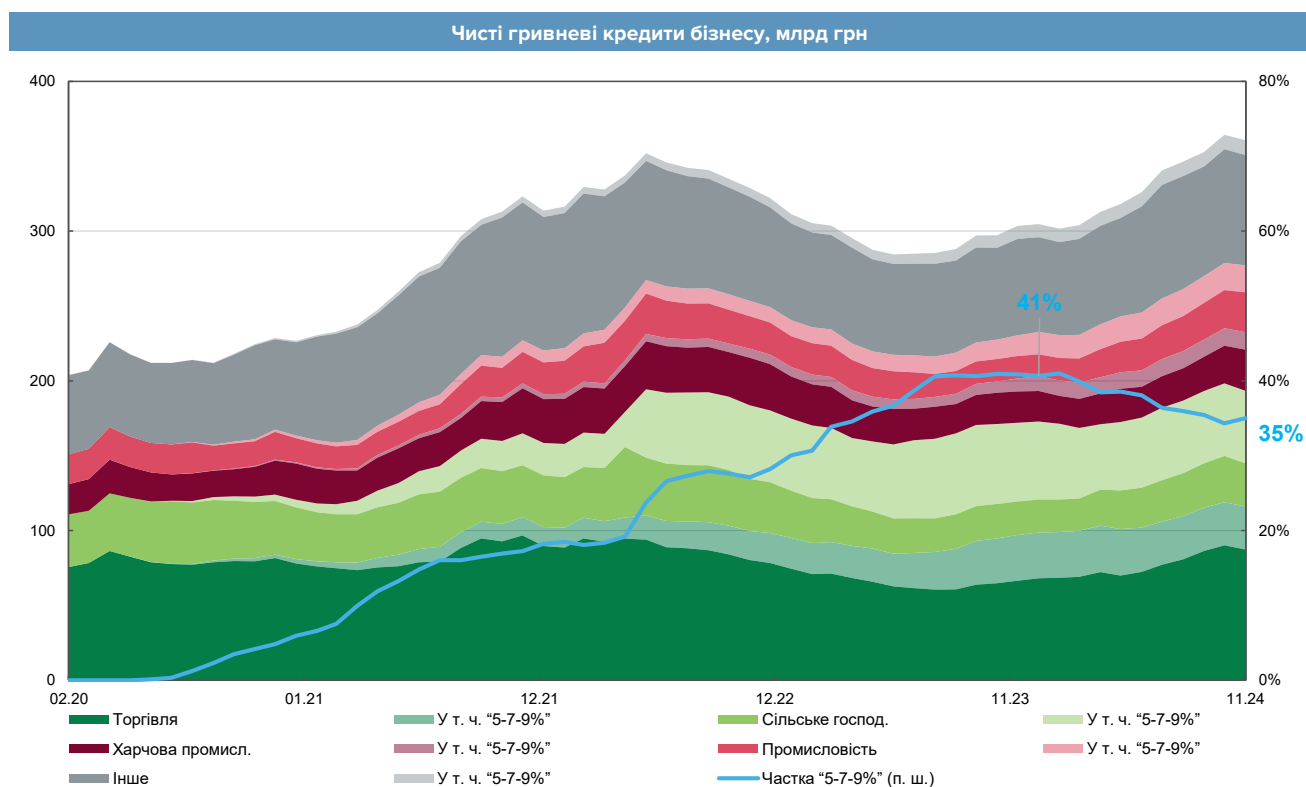
Підписані кредитні договори за компонентами Програми починаючи з 24.02.2022 (млн грн)

Результати Програми в частині компенсації процентів станом на 01.01.2025 (динаміка по роках)

Результати Програми в частині компенсації процентів станом на 01.01.2025

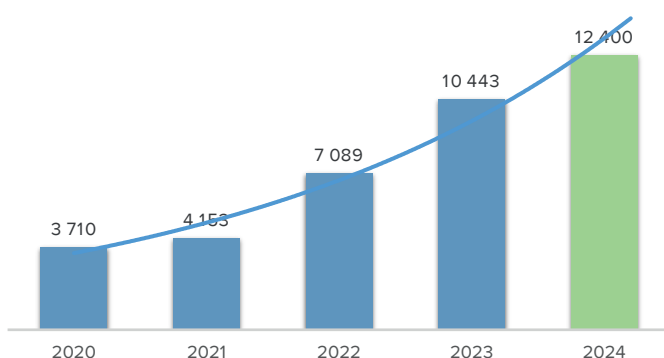

Банки підтримують високі темпи гривневого кредитування бізнесу вже понад рік поспіль. Нарощують кредити банки всіх груп, які жваво конкурують за клієнтів. Рушієм кредитування є ліпші умови, зокрема нижчі процентні ставки. Частка кредитів за Програмою "Доступні кредити 5-7-9%" знизилась до рівня 35%. У 2024 році в Програму було внесено зміни, які допомагають оптимізувати витрати державного бюджету та підвищити ефективність використання коштів, а саме:

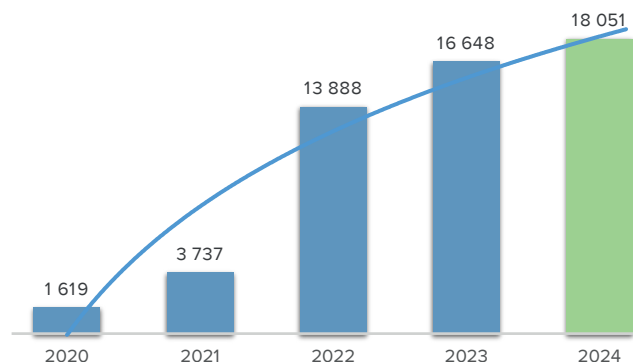
- зменшено максимальний розмір кредитів на оборотний капітал. Знижено максимальну суму кредитування для фінансування оборотного капіталу з 60 млн грн до 5 млн грн. Рішення спрямоване на концентрацію ресурсів на підтримці інвестиційних проєктів.
- зменшено базову процентну ставку за кредитами з 30% до 23%. Рішення сприяє зниженню витрат державного бюджету на компенсацію процентних ставок та підвищує ефективність використання бюджетних коштів.

Джерело: Звіт про фінансову стабільність НБУ, грудень 2024 року

Зміна сплати загальної суми податку на прибуток, млн грн

Зміна сплати загальної суми єдиного соціального внеску, млн грн

1. Попри уповільнення ділової активності суб'єктів підприємництва через російську агресію протягом 2022-2024 років, загальна сума податку на прибуток та єдиного соціального внеску бізнесом зберігає позитивну динаміку зростання.
2. Таким чином, сума виплаченої протягом 2022-2024 років державної підтримки на компенсацію процентних ставок за кредитами суб'єктів підприємництва в розмірі 44,8 млрд грн значною мірою вплинула на збільшення бюджетних надходжень, попри негативну динаміку економічної ситуації в країні в період воєнного стану.

Результат 1.

Програма вплинула на зростання кредитного портфеля мікро-, малих, середніх та великих підприємств

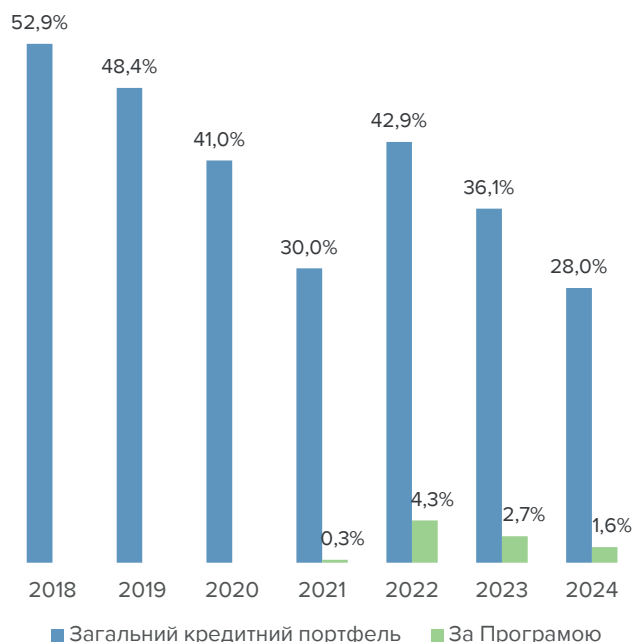

Джерело: Звіт про фінансову стабільність НБУ

Результат 2.

Програма зменшила фінансове навантаження на ММСВП в період воєнного стану, зменшивши негативний вплив на фінансову стабільність країни

Частка NPL

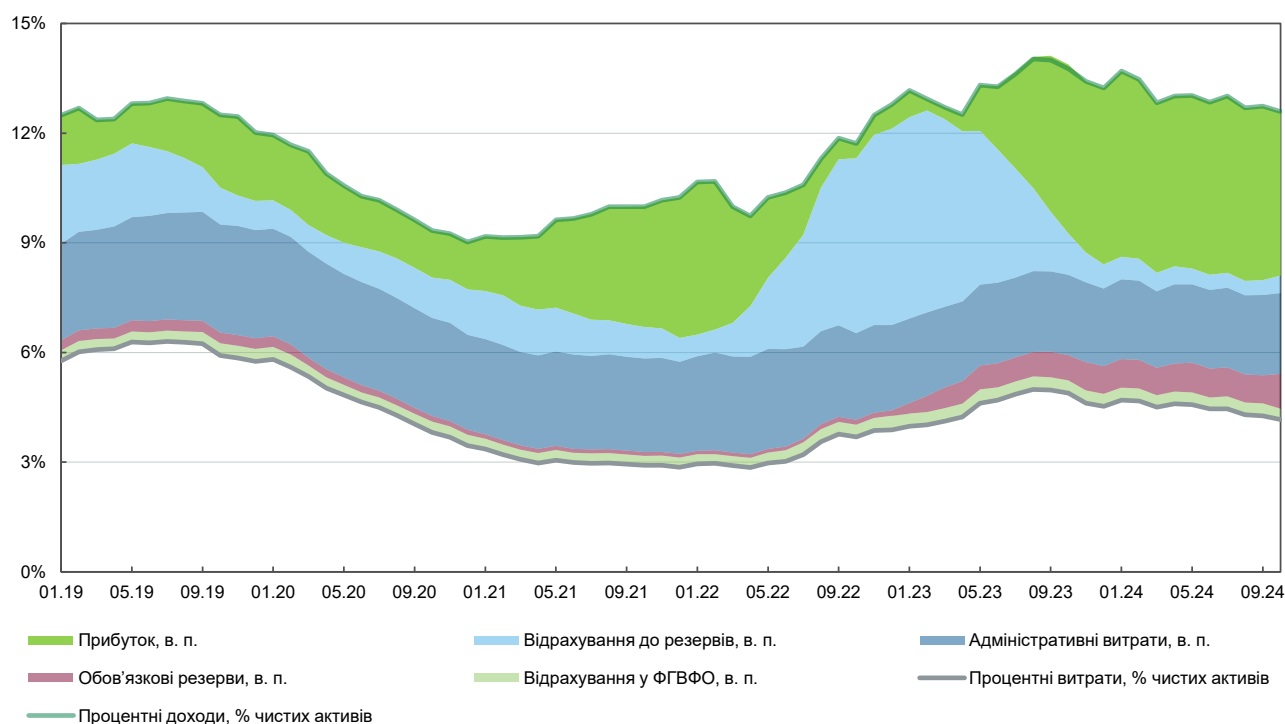
Джерело: Огляд банківського сектору НБУ

Попри вплив воєнного стану у 2022-2024 роках, від якого постраждали всі сегменти підприємства, обсяг їх кредитування в рамках Програми зріс. За оцінками НБУ такої позитивній динаміці сприяла Програма «Доступні кредити 5-7-9%», яка стала єдиним робочим драйвером кредитування бізнесу. Позики за Програмою вже становлять близько 40% чистого корпоративного портфеля у гривні.

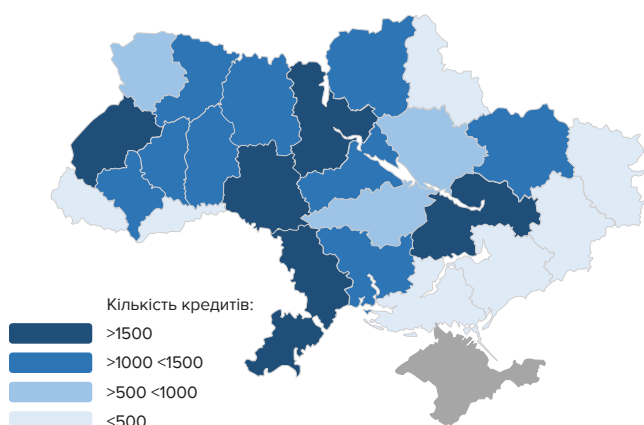
Рівень проблемної заборгованості за результатами 2022 та 2024 років в рамках Програми склав 4,3% та 1,6% відповідно, оскільки Програма сприяє посиленню фінансової дисципліни ММСВП, без додержання якої вони можуть втратити право на державну підтримку.

Таким чином, Програма стала певною мірою буфером, який стримав можливе зростання непрацюючих кредитів та забезпечив позитивну динаміку їх стримання по банківській системі України до 28% за результатами 2022-2024 років.

Результат 3. Вплив Програми на рівень чистого процентного доходу та прибутку банківського сектору

Результат 4. Розподіл Програми за регіонами України

Результат 5. Програма має високу популярність серед банків України у порівнянні з аналогічними державними програмами

За результатами 2022-2024 років, попри вплив російської агресії, Програма змінила свою географію, але продовжила надавати підтримку підприємствам, розташованим у зонах високого воєнного ризику.

Станом на 01.01.2025 уповноваженими банками Програми стали 46 банківські установи, які покривають близько 90% ринку банківського кредитування.

Одними з основних чинників зацікавленості банків в участі у Програмі стали: актуальність Програми, особливо в умовах воєнного стану та можливість забезпечення доступного кредитування для суб'єктів підприємництва.

Основний результат Програми

За результатами 2022-2024 років Програма «Доступні кредити 5-7-9%» підтвердила свій національний статус та стала по суті єдиним робочим драйвером доступного кредитування суб'єктів мікро-, малого, середнього та великого підприємництва, здійснивши вагомий позитивний вплив як на підтримку реального сектору економіки, так і банківського сектору України.

Особливу актуальність та значущість Програми підприємці України відчули саме у складні часи коронакризи, а потім і воєнного стану, коли державна підтримка була вирішальною для продовження фінансування своєї господарської діяльності. Результатом такої взаємодії бізнесу та держави стало зростання робочих місць та податкових надходжень, що своєю чергою сприяло подальшій офіціалізації роботи бізнесу та збільшенню прозорості його діяльності з метою отримання більшого обсягу державної підтримки для розвитку власної справи у майбутньому.

Банківський сектор України, який є безпосереднім виконавцем Програми, також отримав суттєві переваги від участі у ній, які створили надійний фінансовий резерв для протистояння зовнішнім потрясінням, в тому числі, подоланню негативних наслідків воєнної агресії росії проти України.

Стрімке та якісне зростання кредитного портфеля суб'єктів підприємництва по банківській системі України при мінімальних розмірах проблемної заборгованості в рамках Програми дозволило банкам у 2022-2024 роках отримати прибуток, скерувавши його на збільшення капіталу та посилення своєї фінансової стабільності. Завдяки Програмі, банківський сектор України в набагато сильнішому та стабільному стані може відповідати наслідкам військової агресії росії та тримати оборону реального сектору економіки України.

«5-7-9%: #УСПІШНІ_попри_війну» – це інформаційна кампанія Мінфіну про людей і бізнес, які вистояли та продовжують розвиватися в умовах війни, спрямовуючи зусилля на перемогу України

Ігор Матвеев 20 років тому перетворив збанкрутілий колгосп у Знам'янці на успішне господарство площею 1000 га, а під час війни він невпинно продовжує розвивати своє підприємство, зберігати робочі місця та інвестувати у бізнес.

Таким чином підприємець не тільки підтримує економіку країни, а й велику частину прибутку віддає на потреби сил оборони, які захищають нашу землю від агресора.

Завдяки Приватбанку фермерське господарство скористалося Державною програмою «Доступні кредити 5-7-9%», отримавши 2 млн грн на поповнення обігових коштів і 8 млн грн на купівлю нового комбайну.

За його словами, у Приватбанку очікують значного потоку заявок та збільшення кредитного портфелю в цьому році. Зокрема, новими умовами Державної програми «5-7-9%» встановлено декілька пріоритетних напрямів пільгового кредитування, в першу чергу – фінансування аграріїв.

Міністерство фінансів України | ФРП

579 УСПІШНІ ПОПРИ ВІЙНУ mof.gov.ua

Підприємець

Ігор Матвеев
м. Знам'янка

Ігор Матвеев, директор підприємства

ПриватБанк

Неймовірна історія як український підприємець розвиває сільське господарство та підтримує ЗСУ

Image of a combine harvester in a field and Igor Matveev standing next to it.

Історія про компанію «APIC» із незламного Харкова, що виробляє пакування за високими європейськими стандартами.

Із початком повномасштабного вторгнення активи підприємства були пошкоджені: внаслідок ворожих обстрілів виробництво зазнало серйозних руйнувань, а складське приміщення знищено ворожою ракетою С-300.

Внаслідок цього влучання було втрачено продукції майже на 20 млн гривень. На щастя, співробітники не постраждали, а вціліле обладнання частково було переміщено до Кременчука.

Після деокупації Харківщини відважні працівники APIC поступово відновлюють роботу своєї нової фабрики.

«Завдяки доступному кредитуванню «5-7-9%» компанія успішно розвивалась до повномасштабної війни, а після деокупації, завдяки лонгації за Програмою, – отримала можливість відновити склад готової продукції та виконати свої зобов'язання перед замовниками.

Ми закріпились на рівні, що дозволяє витримувати рентабельність, яка була до війни. Тому наша стратегія на 2023 – тримати рівень прибутковості, який є зараз.

Щодо майбутніх планів, то це розширення співпраці з країнами Європейського Союзу, – директор компанії Євген Миколайович Титаренко.

Міністерство фінансів України | ФРП

579 УСПІШНІ ПОПРИ ВІЙНУ mof.gov.ua

ТОВ

МНВП «APIC» ЛТД
Харківська область

ProCredit Bank

Нова фабрика та відновлення після деокупації

Євген Титаренко, директор компанії

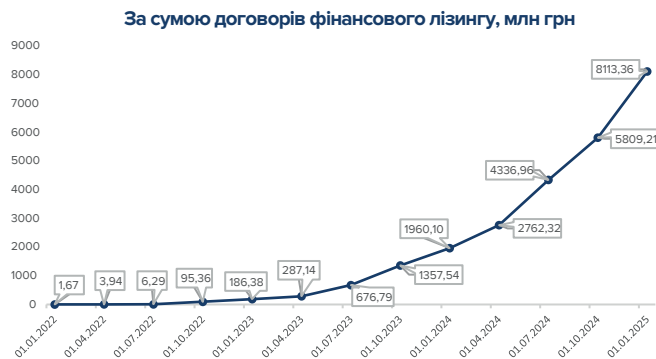
Image of a factory interior and a man standing in front of it.

5.1.2. Програма «Доступний фінансовий лізинг 5-7-9%»

Результати Програми станом на 01.01.2025

19 Кількість уповноважених лізингодавців	1 211 Кількість учасників ММСП у Програмі	1 807 Кількість укладених договорів фінансового лізингу	8 113,36 млн грн Сума укладених договорів фінансового лізингу	4,49 млн грн Середня сума договорів фінансового лізингу	348,76 млн грн Сума компенсації наданої лізингоотримувачам
--	---	---	--	--	---

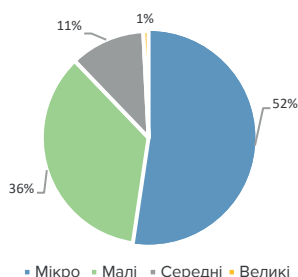
Динаміка лізингового портфеля за Програмою

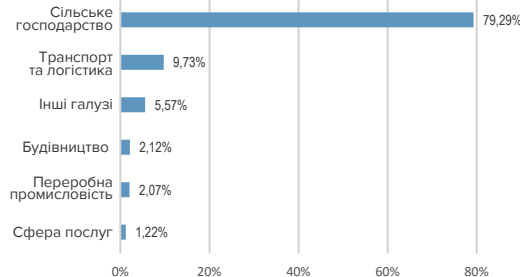
Упродовж 2022–2024 років Програма «Доступний фінансовий лізинг 5-7-9%» продемонструвала позитивну динаміку та стрімке зростання. Це пов'язано з відновленням бізнесу в регіонах, що постраждали внаслідок російської агресії на території України, а також свідчить про зростаючий попит і активізацію фінансового ринку в цьому сегменті.

Структура лізингового портфеля за Програмою

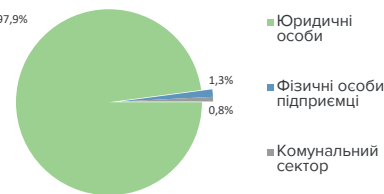
Частка сегментів підприємництва у загальному кредитному портфелі, %

Договори фінансового лізингу за видами економічної діяльності, %

Структура учасників Програми за кількістю у розрізі видів ММСП, %

Мікропідприємства та малий бізнес разом отримали понад 88% загального обсягу фінансування. Це свідчить про те, що саме ці категорії найбільше потребують доступних фінансових інструментів для розвитку та розширення своєї діяльності.

Середні підприємства залучили лише 11,4% фінансування. Це пояснюється тим, що вони вже мають певні фінансові можливості для залучення традиційного банківського кредитування або користуються іншими джерелами фінансування.

Частка великого бізнесу була мінімальною — великі компанії отримали менше 1% від загального обсягу. Це вказує на те, що вони мають доступ до більш вигідних умов фінансування через комерційні банки чи інші фінансові установи.

Фінансовий лізинг найбільше використовується в аграрному секторі — це логічно, адже сільське господарство потребує великої кількості техніки, а лізинг є зручним способом фінансування.

Сфера транспорту та логістики також займає значну частку, оскільки оновлення автопарку є важливим чинником для ефективної роботи цієї галузі.

Будівництво та промисловість майже не використовують лізинг — компанії в цих секторах більше орієнтовані на банківські кредити або державні програми підтримки.

Сфера послуг демонструє мінімальну активність, що свідчить про низьку залежність цієї галузі від лізингових інструментів.

За видами предметів лізингу, млн грн

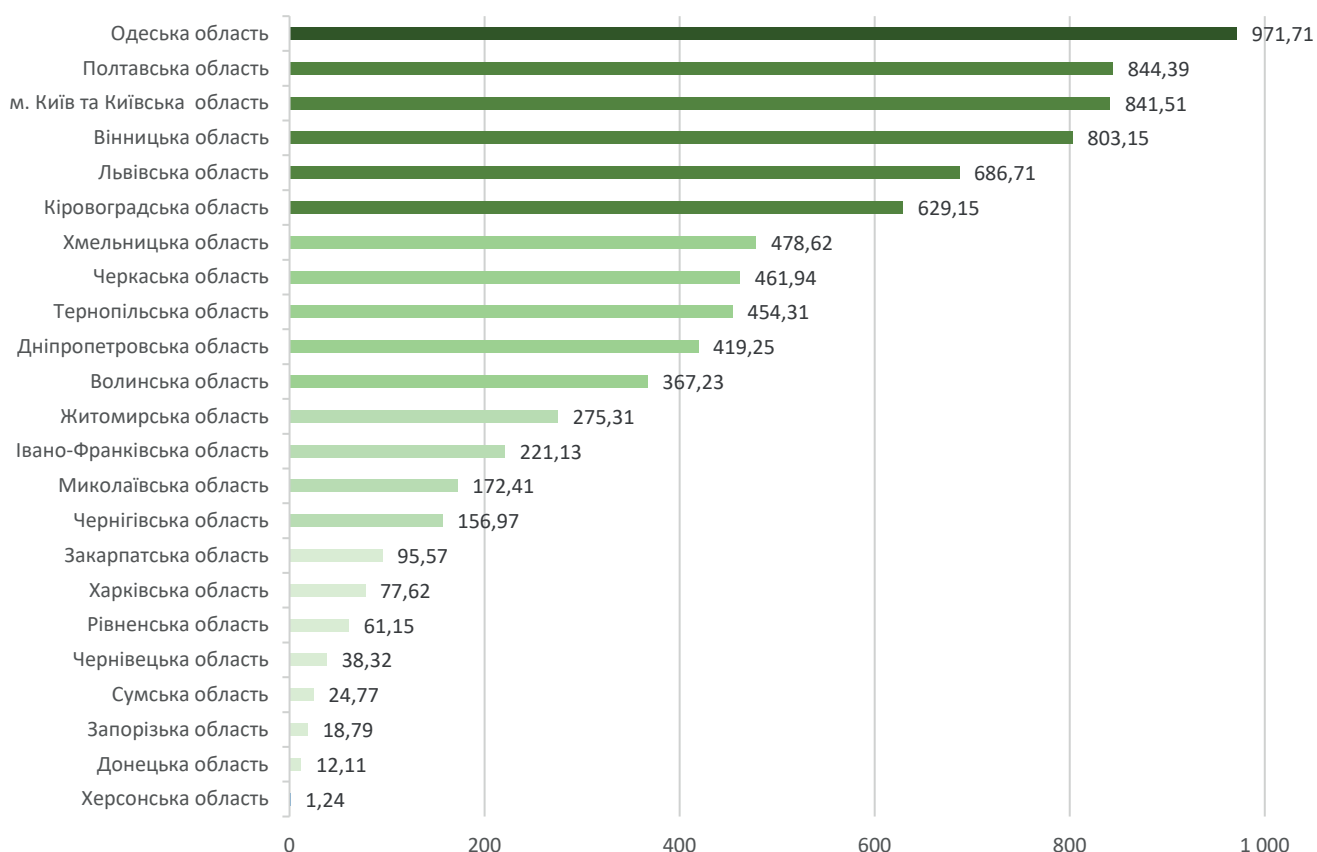
Сільськогосподарська техніка отримала 6 097,13 млн грн, що значно перевищує обсяги фінансування інших категорій. Це підкреслює важливість аграрного сектору як у межах Програми, так і для економіки країни загалом.

Автотранспорт для вантажоперевезень (понад 3,5 т) отримав 1 011,18 млн грн, що свідчить про високу потребу бізнесу в оновленні великовантажного автопарку.

Будівельне обладнання та техніка були профінансовані на 272,94 млн грн, що вказує на стабільний попит на фінансову підтримку у будівельному секторі.

Легкові автомобілі отримали лише 31,76 млн грн, а залізничний транспорт — 34,47 млн грн, що пояснюється меншою потребою у фінансуванні або наявністю альтернативних джерел залучення коштів.

За регіонами України, млн грн

Одеська область є лідером за обсягом фінансування — 971,71 млн грн, що свідчить про високу потребу в лізингових послугах у цьому регіоні. За нею йдуть Полтавська та Київська області, де суб'єкти підприємництва також отримали значні суми фінансування — понад 840 млн грн.

Області з меншими обсягами фінансування можуть бути потенційно перспективними для подальшого розвитку Програми та впровадження лізингових проєктів.

5.1.3. Програма «Доступний факторинг»

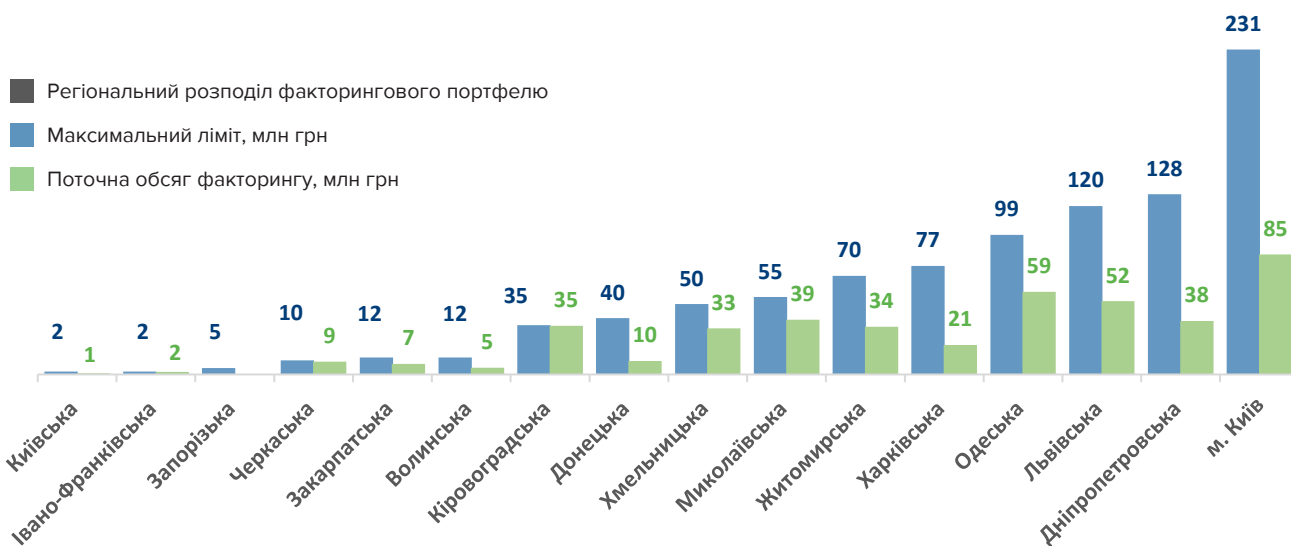
Опис Програми та стан виконання на 1 січня 2025

■ Регіональний розподіл факторингового портфелю

■ Максимальний ліміт, млн грн

■ Поточна обсяг факторингу, млн грн

Фонд компенсує частину відсоткової ставки за факторинговими операціями, що здешевлює послугу для бізнесу.

Підприємці можуть отримати фінансування без необхідності надавати заставу.

Державна підтримка реалізується через банки, які відповідають встановленим критеріям та підписали договір з Фондом.

«Доступний факторинг» — фінансова підтримка, яка працює для українського виробника

Програма «Доступний факторинг» — це державна ініціатива, яка стартувала 14 грудня 2023 року за підтримки Міністерства фінансів та Міністерства економіки України. Вона стала новим інструментом у межах Програми «Доступні кредити 5-7-9%», створеним спеціально для підтримки мікро-, малого та середнього бізнесу — виробників, експортерів, компаній, що працюють із відстрочкою платежів або беруть участь у державних закупівлях. Але передусім — для реальних підприємців, які ризикують, створюють робочі місця, рухають економіку вперед і потребують доступного інструменту для стабільного розвитку. Фонд розвитку підприємництва розпочав реалізацію Програми у IV кварталі 2023 року.

Основна мета цієї Програми — допомогти бізнесу швидко отримати гроші, не чекаючи розрахунків від клієнтів, і без потреби у класичному кредитуванні. Часто бізнес уже відвантажив товар або надав послугу, а грошей ще немає. А витрати не зупиняються — зарплати, закупівлі, операційні витрати.

Для багатьох підприємств саме нестача обігових коштів є тим «вузьким місцем», що заважає розвиватися, масштабуватися, а в складні періоди — просто триматися на плаву.

Саме в такі моменти факторинг — коли підприємство передає банку право вимоги до клієнта, а натомість отримує до 95% від суми — стає рятівним рішенням. У межах цієї Програми держава допомагає зробити такий фінансовий інструмент доступним і вигідним, компенсуючи підприємцям частину витрат — зокрема, шляхом приведення плати за користування залученим ресурсом до 13% річних, через механізм компенсації відсоткової ставки за договором факторингу.

«Доступний факторинг» — це про довіру до українського бізнесу. Про те, що навіть у складних умовах держава шукає шляхи, як допомогти. Це шанс для багатьох компаній не лише втриматися на плаву, а й зростати, масштабуватися, виходити на нові ринки.

Програма діє відповідно до урядового Порядку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №28 від 24.01.2020 (зі змінами від 22.09.2023 №1016). Вона дозволяє українським ММСП — виробникам українських товарів, послуг або робіт — отримувати факторингове фінансування від уповноважених банків із частковою компенсацією витрат з боку держави.

Для підприємства це — живі гроші тут і зараз, без необхідності чекати тижнями чи місяцями. А ще — це гнучкість, передбачуваність та зменшення ризиків, пов'язаних із затримками платежів. ММСП отримує кошти швидше, а держава допомагає зменшити вартість такого фінансування.

Уже в перший рік дії Програми, протягом 2023–2024 років, до неї було залучено 10 банків-факторів, які уклали 45 договорів із підприємствами з 17 регіонів України. Особливо активними стали бізнеси з прифронтових і деокупованих територій — саме там така підтримка є найбільш необхідною.

Високий інтерес з боку підприємців і практична користь Програми дали вагомий результат: загальна сума профінансованих угод перевищила 429 млн грн, а загальний обсяг компенсації базової винагороди банкам-факторам сягнув 29,19 млн грн.

Максимальний ліміт фінансування для одного підприємства або групи пов'язаних контрагентів становить 150 млн грн з можливістю фінансування до 95% заборгованості за контрактом. При цьому механізм є відновлюваним у межах встановленого ліміту. Крім того, держава через Фонд розвитку підприємництва бере на себе частину фінансового навантаження — базова винагорода за факторинг знижується до 13% річних, що суттєво полегшує фінансовий тиск на бізнес.

2024 рік став періодом активного розвитку та вдосконалення Програми. Була проведена значна робота над розширенням участі банків. У результаті кількість фінансових установ, що працюють у Програмі, зросла з 6 до 10 банків, які у 2025 році діятимуть як уповноважені фактори для виробників — ММСП, сприяючи розширенню доступу до фінансування для бізнесу. Це відкриває нові можливості для подальшого зростання Програми у 2025 році.

Водночас Фонд ініціював оптимізацію умов компенсації. Початковий рівень компенсації банкам у 2023 році не відповідав ринковим умовам 2024-го та стримував активність. Прийняття постанови КМУ №1054 від 13.09.2024 змінило ситуацію — нові умови стали більш привабливими для ММСП-учасників і конкурентоспроможними, що позитивно вплинуло на динаміку факторингового фінансування.

Особливу увагу було приділено інформаційній підтримці. Протягом 2024 року проводилися вебінари, навчальні сесії та просвітницькі кампанії для підприємців, створено відеоісторії успіху. Інформаційна стратегія Фонду передбачала тісну взаємодію з партнерами — банками та регіональними бізнес-спільнотами, що дозволило залучити ще більше учасників.

І найголовніше — Програма змогла змінити ставлення підприємців. Сьогодні все більше компаній впевнено користуються цим інструментом. Бізнес переконався, що державна підтримка працює стабільно й реально допомагає. За прогнозами на 2025 рік очікується подальше зростання. Уповноважені фактори — банки, враховуючи результати та динаміку 2024 року, прогнозують обсяг фінансування на рівні до 2,7 млрд грн, а компенсації, передбачені державою, можуть сягнути 238 млн грн.

«Доступний факторинг» — це реальна допомога для тих, хто сьогодні будує економіку України, попри всі виклики. Це фінансовий інструмент, який працює в інтересах бізнесу: швидко, гнучко, зрозуміло — і з підтримкою держави.

Фактори впливу на активність Програми та фінансові результати

Програма «Доступний факторинг» є важливим фінансовим інструментом підтримки підприємств. У 2024 році Фонд, завдяки тісній співпраці з банками та міністерствами, а також оперативному внесенню змін до Програми, успішно подолав низку викликів, що впливали на її реалізацію, та забезпечив її стабільний розвиток, зосередившись на ключових напрямках.

Зростання довіри підприємців та стабільність фінансування

На початку 2024 року частина бізнесу ставилася до Програми з обережністю. Однак стабільна реалізація інших державних ініціатив, а також позитивний досвід підприємств-учасників сприяли зростанню довіри до факторингу. Як результат — кількість заявок на участь у Програмі суттєво зросла.

Розширення участі банків та посилення конкуренції

Фонд залучив додаткових банків-партнерів і спільно з ними доопрацював умови участі. У результаті кількість фінансових установ, що працюють у Програмі, зросла до 10 банків, які у 2025 році виконуватимуть функції уповноважених факторів.

Залучено 10 банків-факторів:

- АТ «ТАСКОМБАНК»,
- ПАТ «МТБ БАНК»,
- АТ «КОМІНБАНК»,
- АТ «КБ ГЛОБУС»,
- АТ «ОТП БАНК»,
- ПАТ «БАНК ВОСТОК»,
- АТ «БАНК КРЕДИТ ДНІПРО»,
- АТ «АБ «РАДАБАНК»,
- АТ «СЕНС БАНК»,
- АТ «ПУМБ».

Посилення інформаційної підтримки

У 2024 році було проведено низку вебінарів та інформаційних кампаній, під час яких експерти Фонду детально роз'яснювали, як отримати обігові кошти від банків.

Оптимізація умов компенсації базової винагороди

Запроваджений у 2023 році розмір компенсації банкам не відповідав ринковим умовам 2024 року, що стримувало активність учасників. Фонд проаналізував ситуацію та ініціював зміни до розміру компенсації базової винагороди. Оновлені умови зробили Програму більш привабливою та конкурентоспроможною, що сприяло залученню нових учасників.

Аналіз структури ММСП - учасників та прогноз фінансування у 2025 році

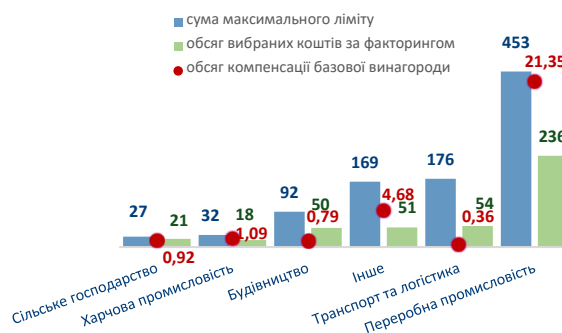
Високі обсяги фінансування для окремих підприємств свідчать про здатність Програми ефективно підтримувати бізнеси з більшими фінансовими потребами.

Широкий діапазон компенсацій і фінансування підкреслює адаптивність механізмів розподілу ресурсів, що дозволяє ММСП отримувати підтримку відповідно до їхніх масштабів та потенціалу зростання. Особливо це проявляється у сегменті середніх підприємств, для яких спостерігається найбільший розкид значень — що є свідченням гнучкості Програми у реагуванні на потреби бізнесу різного масштабу.

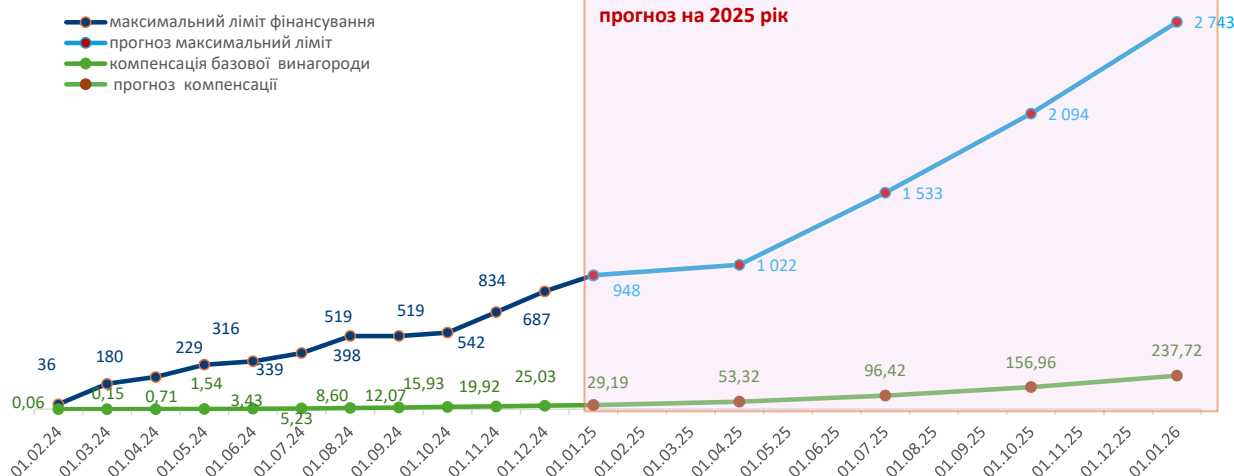
Фінансування ММСП за розміром підприємства

Стан фінансування за договорами факторингу за галузями, млн грн

Прогноз рівня фінансування за Програмою, млн грн

Програма демонструє стабільне зростання фінансування, що свідчить про її успішну реалізацію та зростаючий попит.

Очікуване збільшення компенсацій у 2025 році вказує на підвищення доступності підтримки для бізнесу.

Різне зростання фінансування у 2025 році спричинено залученням додаткових банків – учасників.

5.2. Державні програми фінансової підтримки домогосподарств з компенсації процентів

5.2.1. Програма «Енергонебезпечність фізичних осіб – власників домогосподарств»

1 013

Кількість погоджених
заявок на участь в
програмі

8 мВт

Потужність сонячних
панелей встановлених за
підтримки програми

341,19

млн грн
Заборгованість по
кредитах учасників
програми

7,78

млн грн
Сума наданої державної
підтримки в рамках
програми

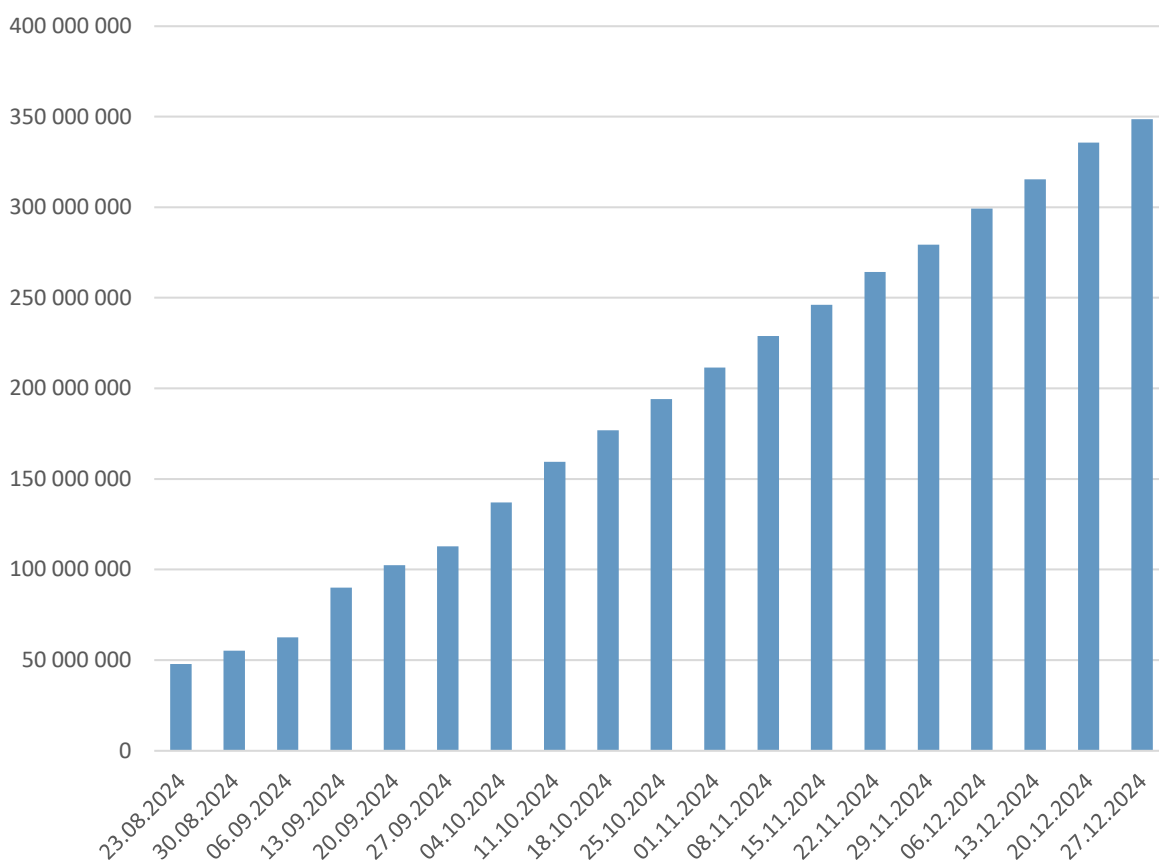
7,81

млн грн
Сума державної
підтримки, що підлягала
сплаті

Програма «Енергонебезпечність фізичних осіб — власників домогосподарств» спрямована на підтримку громадян України в переході на альтернативні джерела енергії шляхом компенсації відсоткових ставок за кредитами, залученими для придбання та встановлення гібридних систем електропостачання (сонячні панелі, інвертори та системи зберігання енергії).

Програму запущено відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 7 червня 2024 року № 673. Вона забезпечує доступ до кредитування під 0% строком до 10 років на суму до 480 тис. грн через уповноважені банки, сприяючи зменшенню енергозалежності домогосподарств та розвитку «зеленої» енергетики в Україні.

Розвиток Програми у розрізі сум наданих кредитів власникам домогосподарств та встановлених потужностей сонячних панелей

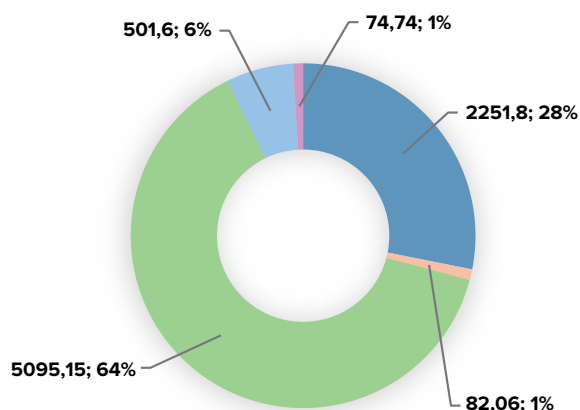

Програма «Енергонебезпечність фізичних осіб — власників домогосподарств» є презентацією урядової ініціативи, спрямованої на забезпечення енергетичної незалежності України.

З початку дії у 2024 році спостерігається зростаючий інтерес домогосподарств до Програми: сума наданих кредитних коштів у межах ініціативи має стійку тенденцію до збільшення та станом на 31.12.2024 склала 341 млн грн.

Серед банків-партнерів найактивнішими є АТ «Ощадбанк» та ПАТ КБ «ПриватБанк» — як за кількістю погоджених заявок на кредитування, так і за встановленими потужностями сонячних панелей.

Потужність сонячних панелей у розрізі банків

Область України	Потужність установки, кВт
Київська область та м. Київ	1223,674
Львівська область	810,715
Івано-Франківська область	577,325
Дніпропетровська область	560,215
Закарпатська область	524,17
Полтавська область	430,55
Кіровоградська область	425,305
Черкаська область	364,29
Рівненська область	351,86
Одеська область	349,61
Чернівецька область	330,235
Вінницька область	325,48
Чернігівська область	303,175
Хмельницька область	298,835
Волинська область	292,275
Житомирська область	223,56
Сумська область	203,56
Миколаївська область	150,4
Харківська область	107,525
Тернопільська область	106,65
Запорізька область	45,94

Найбільший обсяг встановлених потужностей сонячних панелей домогосподарствами у розрізі адміністративно поділу зафіксовано **в Київській області та м. Київ**, а також у **Львівській та Івано-Франківській** областях. Водночас дані адміністративного поділу свідчать про зацікавленість Програмою по всій території України.

ІСТОРІЇ УСПІХУ

Для Фонду дуже важливо бачити кожного підприємця успішним, адже це і є наш головний здобуток

Займатися бджільництвом Роман Бурджанадзе розпочав 2016 року. Спочатку працював сам, згодом з'явилась команда з п'яти працівників і пасіка до 250 вуликів. Його мед смакували навіть у Німеччині.

«Я мав багато амбітних планів: на весну 2022 готував введення в експлуатацію ще дві пасіки по 250 вуликів кожна. Мріяв спочатку розширити бізнес — стати найбільшим виробником меду в регіоні, а потім вже самостійно вийти й на європейські ринки», — розповідає пан Роман.

Повномасштабне вторгнення повністю змінило всі плани. Родина вже мала досвід окупації Северодонецька у 2014 році, тоді українська армія звільнила місто за місяць. Відтак усі були впевнені, що за місяць Україна переможе і вони повернуться додому, до мирного життя та праці.

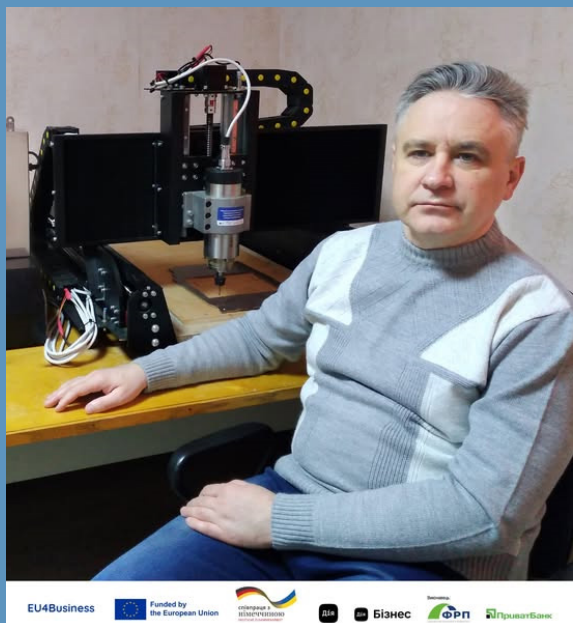
«На жаль, ми змогли релокувати лише себе, своїх батьків та дітей. Пасіку залишили на сторожі, а столярний цех та виробничі приміщення просто закрили на замок. Із собою взяли ще свої ідеї й любов до бджолярства», — пригадує підприємець.

За пів року на Дніпропетровщині пан Роман зрозумів, що не варто нічого чекати, потрібно братися за роботу. Тож гостро постало питання коштів. Працівники ПриватБанку розповіли підприємцю про можливість отримання гранту за Програмою EU4Business та допомогли з оформленням пакета документів.

«Отримані кошти допомогли мені, як ФОП, не закритися, залишитися на плаву та навіть вийти на самоокупність. Уже зараз ми поставляємо товар у п'ять магазинів. Найголовніше, чим пишаюся — ми не залишили своїх трьох працівників без роботи, виплачуємо зарплату. Впевнений, що ми вийдемо на довоєнний рівень, а згодом і здійсимо все заплановане», — розповідає Роман Бурджанадзе

Як перетворити ідею в бізнес: від задуму до реалізації

Багато років Павло Заїка був інженером з автоматизації виробництва на кондитерській фабриці в місті Ромни, що на Сумщині. Працював з дозаторами, які використовують для визначення кількості необхідної води заданої температури під час замішування тіста у великих промислових чанах.

Усі ці прилади були вироблені та знаходилися на обслуговуванні донецького підприємства «Сенсор», яке після 2014 року опинилося в окупації. Тож згодом гостро постало питання обслуговування цього обладнання.

«Коли я розібрався з ремонтом дозаторів, наступним кроком стало їх виготовлення. Я дав оголошення, що займаюся ремонтом промислових дозаторів води донецької ТМ «Сенсор». Враховуючи, що приладами цієї ТМ користувалося досить багато підприємств по всій Україні, отримав багато дзвінків та замовлень», — пригадує Павло Заїка.

Повномасштабне вторгнення заморозило бізнес на пів року. Павло Іванович не мав жодного замовлення ні на ремонт, ні на виготовлення приладів. З часом усе відновились, але не в таких обсягах як раніше. Саме тоді підприємець дізнався про грантову Програму від EU4Business.

«Я ніколи не отримував жодних фінансових підтримок, тож зрадів можливості здійснити мрію. Усе було просто: написав свої показники бізнесу, описав на що я планую витратити гроші, який отримати бізнес-результат. Подав заявку в Дія. За місяць отримав кошти через ПриватБанк».

Підприємець придбав верстат для розробки нових версій дозаторів води, щоб навіть власники маленьких хлібопекарень мали змогу їх придбати. Адже зниження обсягів виробництва на підприємствах, які робили замовлення в Павла Івановича та поява нових фірм, які займаються дозаторами, стали поштовхом до пошуку шляхів здешевлення продукції. Тож завдяки гранту від EU4Business підприємцю вдалось не лише втримати бізнес, а й дати йому нові грані розвитку.

5.3. Міжнародні програми з рефінансування видатків бюджету України за державними програмами ФРП

Розуміючи всю складність економічної ситуації в Україні — спершу в умовах коронакризи, а згодом і повномасштабної війни, — міжнародні організації додатково розгорнули програми підтримки економічної стійкості України шляхом виділення коштів на рефінансування бюджетних видатків за державними програмами Фонду розвитку підприємництва.

З початком повномасштабного вторгнення РФ на територію України економічний сектор зіткнувся з низкою викликів: бюджетна обмеженість, потреба в швидкій адаптації програм підтримки бізнесу до нових реалій, а також складні бюрократичні процедури використання донорських коштів.

Міжнародні програми з рефінансування видатків бюджету України за державними програмами стали важливим інструментом підтримки малого та середнього підприємництва (МСП), реалізованим за участі міжнародних фінансових організацій і партнерів.

Така підтримка сприяла здешевленню кредитів, наданню державних гарантій та покриттю банківських ризиків.

Міжнародні програми з рефінансування бюджетних видатків за державними програмами ФРП і сьогодні відіграють ключову роль у стабілізації українського підприємництва. Подальша співпраця з міжнародними партнерами є критично важливою для збереження та розвитку МСП в умовах війни та повоєнного відновлення.

У перспективі Фонд розвитку підприємництва розглядає можливості розширення співпраці з Європейським Союзом у межах Плану відновлення України та залучення нових донорів.

Програми з рефінансування бюджетних видатків за Програмою «Доступні кредити 5-7-9%»:

1. Буквально в перші дні повномасштабного вторгнення уряд Німеччини спільно з Німецьким банком розвитку KfW надали фінансову допомогу Україні для рефінансування бюджетних видатків за програмами «Доступні кредити 5-7-9%» та «Доступний фінансовий лізинг 5-7-9%» на загальну суму 150 млн євро або 4,79 млрд грн. Відповідну угоду про фінансування було укладено 7 квітня 2022 року між Міністерством фінансів України, KfW та Фондом розвитку підприємництва.

Фінансова підтримка надана у межах проєкту уряду Німеччини «ММСП-Фінансування Covid-19» (далі – Проєкт) і спочатку була спрямована на подолання негативних наслідків коронакризи для діяльності ММСП. Однак після початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну кошти фінансової допомоги були переорієнтовані на підтримку фінансування ММСП за Державними програмами в умовах війни.

Підготовка до впровадження Проєкту розпочалася ще у 2021 році. У межах підготовчої фази KfW ретельно досліджував усі процеси реалізації Державних програм «Доступні кредити 5-7-9%» та «Доступний фінансовий лізинг 5-7-9%» на предмет прозорості, ефективності та відсутності корупційних ризиків. За результатами цього аналізу Німецький банк розвитку KfW визнав процедури впровадження зазначених програм цілком прийнятними, що вперше в історії незалежної України відкрило можливість фінансувати державні програми за рахунок коштів міжнародних партнерів.

Такі висновки KfW стали можливими завдяки тому, що в основу механізму компенсації процентних ставок за програмами було покладено найкращі світові практики, а також перевірені підходи, реалізовані в межах власних програм ФРП, зокрема з використання ескроу-рахунків.

Після завершення першого етапу реалізації Проєкту було проведено аудит міжнародною аудиторською компанією, який підтвердив цільове використання коштів міжнародної фінансової допомоги на рефінансування виплат компенсацій процентів за кредитами ММСП відповідно до умов державних програм.

Завдяки Проєкту було створено успішний прецедент фінансування державних програм підтримки ММСП за рахунок міжнародних партнерів, коло яких постійно розширюється.

2. З 2020 року відповідно до Угоди про позику (проєкт «Програма “Прискорення приватних інвестицій у сільське господарство”») між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку від 27.08.2019 № 8973-UA (далі – Угода про позику) впроваджується спільний зі Світовим банком проєкт «Програма “Прискорення приватних інвестицій у сільське господарство”» (далі – Проєкт).

У зв'язку з військовою агресією російської федерації на території України у 2022 році та задля забезпечення максимального ефекту від реалізації Проєкту, Мінфін листом від 21.10.2022 № 19050-15-7/24437 звернувся до Світового банку з проханням розглянути можливість реструктуризації проєкту, зокрема в частині оптимізації чинних індикаторів і запровадження нових — щодо Програми підтримки доступу аграрних виробників до кредитів та фінансування пріоритетних програм підтримки сільського господарства у 2023 році.

З метою забезпечення функціонування економіки та підтримки підприємництва, зокрема фінансування сільськогосподарських товаровиробників для здійснення діяльності в умовах воєнного стану, запровадженого Указом Президента України від 24.02.2022 № 64 «Про введення воєнного стану в Україні», Мінфіну було виділено 2 326 382,22 тис. грн (у тому числі 1 785 482,8 тис. грн – із загального фонду державного бюджету, 540 899,4 тис. грн – зі спеціального фонду (джерело формування – надходження, визначені пунктом 1 Постанови № 438)) за КПКВК 3501540 для надання фінансової державної підтримки відповідно до Порядку № 28.

У 2023 році Рахунковою палатою України було проведено фінансовий аудит проєкту «Програма “Прискорення приватних інвестицій у сільське господарство”», результати якого представлені у звіті, затверджені рішенням Рахункової палати від 23.05.2023 № 11-1.

3. З огляду на успішний досвід реалізації попереднього проєкту з рефінансування бюджетних видатків за Програмою «Доступні кредити 5-7-9%» та зростання кредитного портфеля ММСП за цією Програмою під час війни, уряд Німеччини прийняв рішення про запровадження нового проєкту — «Антикризова підтримка стійкості економіки України», що фінансувався за рахунок коштів гранту у розмірі 50 млн євро (або 2,0 млрд грн).

Відповідні грантова та окремі угоди між Міністерством фінансів України, KfW та Фондом розвитку підприємництва були укладені 30.11.2023.

За кошти наданого гранту було відшкодовано бюджетні видатки на виплату фінансової підтримки визначеній групі ММСП за Програмою «Доступні кредити 5-7-9%» за 2022 рік та першу половину 2023 року.

Надана грантова підтримка дозволила забезпечити стаке фінансування підприємців України в умовах воєнного стану в межах Програми «Доступні кредити 5-7-9%», що суттєво вплинуло на фінансову та економічну стабільність країни.

4. У листопаді 2023 року до ініціативи з рефінансування бюджетних видатків за Програмою «Доступні кредити 5-7-9%» приєднався Світовий банк у межах Екстреного проєкту надання інклюзивної підтримки для відновлення сільського господарства України (ARISE).

Для фінансування проєкту ARISE були укладені грантова (на суму 320 млн дол. США) та кредитна (на суму 230 млн дол. США) угоди між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку.

На рефінансування бюджетних видатків за Програмою «Доступні кредити 5-7-9%» у межах проєкту ARISE було спрямовано 270 млн дол. США грантових коштів і 230 млн дол. США кредитних коштів — загалом 500 млн дол. США або 18,02 млрд грн.

Позичальником від України виступило Міністерство фінансів України, а саму угоду, відповідно до рішення Президента України, підписав Міністр аграрної політики та продовольства України, оскільки проєкт МБПР спрямований на підтримку сільськогосподарських підприємств України.

Основна мета проєкту — забезпечити аграріям доступ до фінансування, щоб зменшити вартість запозичень попри війну та дати їм змогу продовжити сільськогосподарське виробництво у 2023–2024 роках.

KfW	THE WORLD BANK	KfW	THE WORLD BANK
4,79 млрд грн	2, 3 млрд грн	2,0 млрд грн	18,02 млрд грн
2022	2022	2023	2023

Таким чином, **загальний обсяг міжнародної допомоги на рефінансування бюджетних видатків за Програмою «Доступні кредити 5-7-9%» упродовж 2022–2024 років становив 27,1 млрд грн**, що складає понад 60% від загального бюджету Програми за три роки, який становив 43,0 млрд грн.

У 2024 році Рахункова палата України провела комплексний аудит реалізації Фондом розвитку підприємництва всіх державних програм підтримки фінансування ММСП на тему «Державна фінансова підтримка бізнесу в умовах воєнного стану», зокрема — цільового використання коштів міжнародної допомоги для рефінансування бюджетних видатків.

За результатами аудиту не було виявлено суттєвих порушень порядку використання бюджетних коштів під час надання фінансової підтримки суб'єктам підприємництва. Крім того, було підтверджено ефективність і результативність державної фінансової підтримки суб'єктів мікро-, малого та середнього підприємництва в межах державних програм, що реалізуються ФРП.

Результати аудиту представлені у звіті Рахункової палати на тему «Державна фінансова підтримка бізнесу в умовах воєнного стану» за посиланням:

5.4. Програма кредитних гарантій ФРП

Результати реалізації Програми у частині кредитних гарантій станом на 01.01.2025

5 кількість уповноважених банків	1 884,2 млн грн портфель ММСР з гарантією фонду	1 350,82 млн грн гарантований портфель МСР	505,9 млн грн сума гарантійного фонду	11,92 млн. грн приріст гарантійного фонду (комісія)	6,3 млн. грн сума сплачених гарантій	1,12% гарантійні випадки
--	---	--	---	---	--	---------------------------------------

Починаючи з 2020 року, у межах Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%», Фонд розвитку підприємництва продовжує надавати портфельні кредитні державні гарантії через уповноважені банки за кредитами суб'єктам ММСР. Механізм впровадження кредитних гарантій передбачає, що держава покриває частину кредитного ризику ММСР, створюючи умови для розширення та збільшення обсягів банківського кредитування.

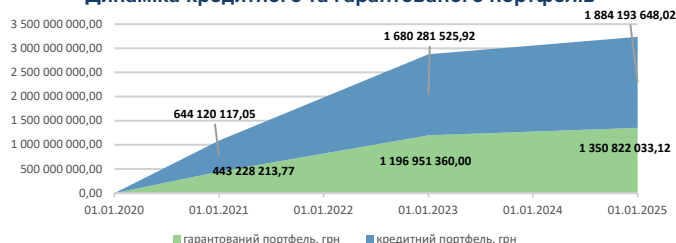
Основні умови кредитних гарантій визначаються Порядком надання фінансової державної підтримки суб'єктів малого та середнього підприємництва, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 24.01.2020 №28.

Для реалізації механізму кредитних гарантій статутний капітал Фонду було збільшено на 500 млн грн відповідно до Порядку використання коштів державного бюджету, передбачених для забезпечення функціонування Фонду розвитку підприємництва, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.01.2020 №29.

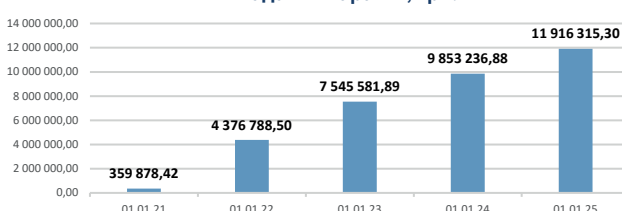
Розмір наданих портфельних кредитних гарантій становить від 50% до 80% суми кредиту ММСР, але не більше ніж 50% від загального розміру гарантованого портфеля кредитів ММСР одного уповноваженого банку.

З моменту запровадження механізму кредитних гарантій Фонд надав уповноваженим банкам гарантій на суму 1,35 млрд грн у межах кредитного портфеля ММСР обсягом 1,88 млрд грн. Приріст коштів гарантійного фонду за результатами п'яти років склав 11,9 млн грн, отриманих за рахунок комісії за надання гарантій у розмірі 0,5% річних від суми гарантійного портфеля ММСР. Водночас виплати за вимогами уповноважених банків становили 6,3 млн грн, що складає 1,24% від загального обсягу гарантійного фонду.

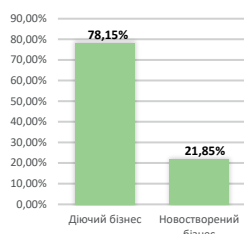
Динаміка кредитного та гарантованого портфелів

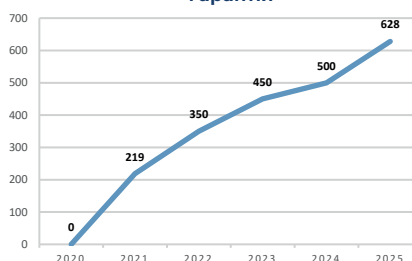
Збільшення гарантійного фонду за рахунок комісії за надання гарантій, грн.

Розподіл гарантованого портфеля за категоріями ММСР, %

Кількісна динаміка портфеля гарантій

Галузева структура гарантованого портфеля, %

Протягом строку реалізації Програми «Доступні кредити 5-7-9%» уповноваженими банками було укладено 628 кредитних договорів, забезпечених гарантією Фонду. Переважну частину гарантованого портфеля становлять кредити, надані представникам діючого бізнесу. Це зумовлено необхідністю покриття ризиків, які виникають під час ведення господарської діяльності ММСР в умовах воєнного стану.

За галузевим спрямуванням найбільшу частку діючого портфеля становлять кредити, забезпечені гарантією Фонду, отримані виробниками сільськогосподарської продукції. Це пов'язано передусім із високим рівнем ризикованості та низькою нормою прибутковості, що робить галузь особливо вразливою до кризових явищ та загальної невизначеності.

Дещо нижчою є частка кредитів, наданих підприємствам торівлі та промисловим виробникам, а найнижчий показник спостерігається у сфері послуг.

ІСТОРІЇ УСПІХУ

«Ми тут з непереборною вірою в ЗСУ та перемогу»

Сергій Іванов займається виробництвом рослинної олії уже понад двадцять три роки. Виробництво чоловік облаштував на підвір'ї власної садиби на околиці Харкова.

«Ми жили у мирній та вільній країні, чесно працювали, розвивали бізнес, ростили дітей, планували й будували своє майбутнє, поки не прийшла війна», — розповідає Сергій Віталійович.

Харків став першим містом, яке опинилося під ударом росії, область та місто досі щодня зазнають великих руйнувань. В евакуації родина Сергія не бачила сенсу й залишилася у рідному місті. Але прильоти, нерозірвані боєкомплектів під парканом, міни та осколки примусили звернути виробництво.

«Магазини не працювали, логістика повністю зруйнована. Хліба не було, де купити. Понад дві тонни соєвої та соняхової олії я роздав людям», — пригадує Сергій.

Поновити виробництво змусила ситуація. Фермери привезли 27 тонн сої, яку рятували від ворога: «Не міг дозволити, аби людська праця і гроші пропали. Та й тварин не залишиш без кормів. Працював й під мінами, і під вибухами, бо коли процес запущено, його не зупинити».

Повідомлення з ПриватБанку про можливість отримання гранту на розвиток виробництва від EU4Business, за словами підприємця, прийшло в найскладніший період для його бізнесу — значні втрати, спад об'ємів виробництва майже в сорок разів.

«Така фінансова підтримка вирішила відразу декілька проблем — де взяти кошти на сировину та яким чином відновити бізнес. Отриманий грант витратили на закупівлю сировини, яку переробили, продали, а вивільнені кошти дали можливість вивести оборотні кошти на розширення бізнесу — придбання додаткового сучасного обладнання».

Головне – віра і любов до власної справи

Олена та Павло Прокопенки з Чернігова розпочали сімейний бізнес у 2017 році й за сім років стали відомими в рідному місті. Вони спеціалізуються на технічному обслуговуванні автомобілів, велосипедів і мають власну токарню майстерню.

Особливо попит на токарню зріс на початку повномасштабного вторгнення. «У нас обслуговувалась критична інфраструктура — швидка допомога, газова служба, ТРО, адже багато потрібних деталей ми могли виробити самі».

СТО знаходиться на північному в'їзді до Чернігова з боку білорусі. Тож і прильоти були частіші. 60% інфраструктури було зруйновано: ні вікон, ні дверей, ні воріт, частина будівлі й дах знищені, обладнання розбите або викрадене, склад зруйнований повністю.

«Потрібно було вирішити питання з утепленням будівлі та опаленням. Коли нам зробили оцінку, ми засмутились. Зрозуміли, що самі не витягнемо. Лише півмільйона гривень потрібно було на вікна», — розповідає Олена.

У пошуках фінансової допомоги, жінка дізналась від подруги про грантову Програму від EU4Business. Зробили заявку і зовсім скоро отримали повідомлення звернутися до Ощадбанку.

«Половину суми ми витратили на будівельні матеріали для утеплення будівлі. На решту — придбали верстат, адже два старих було знищено повністю. Добре, що в Україні з'являються програми, які можуть допомогти. Це дуже важливо зараз, і це реально. Потрібно шукати, пробувати, а не сидіти й чекати».

EU4Business

Funded by the European Union

співпраця з підприємцями

Дія

Бізнес

ФРП

ПриватБанк

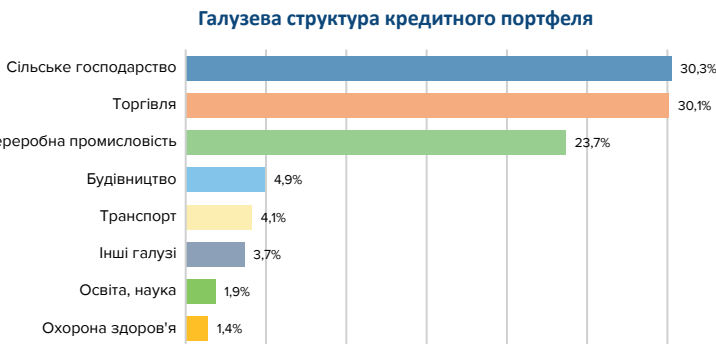
5.5. Кредитні програми підтримки фінансування ММСП

5.5.1. Програма мікрокредитування

Основні параметри Програми

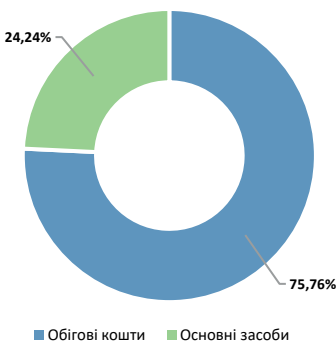
Цілі Програми	Кредитування мікро-, малих та середніх підприємств (ММСП) та запровадження системи мікро-кредитування в банках-партнерах
Початок реалізації	1997 рік
Джерело фінансування	Власний капітал фонду
Обсяг фінансування	€23,92 млн
Банки-партнери за Програмою:	
Поточна заборгованість банків-партнерів	€17,60 млн
Процентна ставка для ММСП	ринкова, без обмеження
Кількість наданих кредитів ММСП з початку Програми	164 426
Сума кредитного портфелю ММСП з початку Програми	€861,08 млн
Пріоритетні напрями	Всі ММСП без обмеження за видом економічної діяльності (окрім виключених для фінансування класів за КВЕД-2010)

Основні результати Програми мікрокредитування станом на 01.01.2025

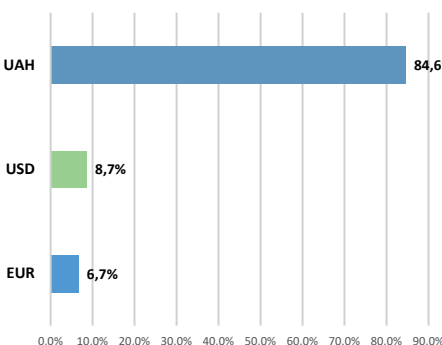
За галузевою структурою кредитного портфеля значно переважають кредити ММСП, отримані в секторах сільського господарства, торгівлі та переробної промисловості. За регіональною ознакою домінують кредити підприємств, розташованих у західних та центральних областях — більш безпечних і віддалених від зони бойових дій.

Структура кредитного портфеля за цільовим використанням коштів

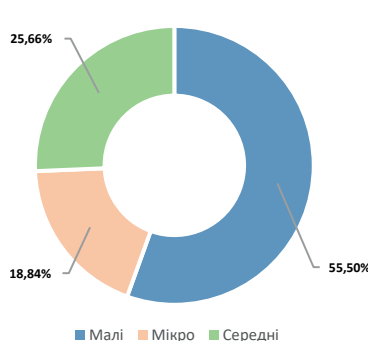
За цільовим використанням кредитних коштів, отриманих у межах Програми, більшу частину — дві третини портфеля — становлять короткострокові кредити, надані для поповнення обігових коштів.

Структура кредитного портфеля у розрізі валют

З метою нівелювання валютних ризиків найбільш затребуваними є кредити в національній валюті, частка яких становить 84,6% від загального обсягу кредитного портфеля. Частка валютних кредитів є значно меншою і становить 8,7% у доларах США та 6,7% — у євро.

Структура кредитного портфеля за типом позичальника

Найбільшою цільовою групою позичальників є малі підприємства, частка яких становить 55,50% кредитного портфеля. Частки мікропідприємств та середніх підприємств становлять 25,66% та 18,84% відповідно.

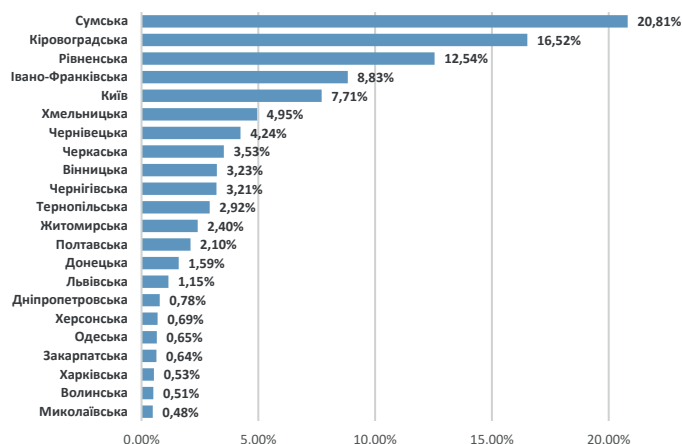
5.5.2. Програма кредитування ММСП у пріоритетних галузях

Основні параметри Програми

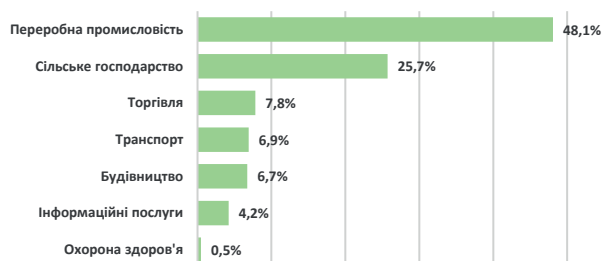
Цілі Програми	Кредитування мікро-, малих та середніх підприємств (ММСП) у пріоритетних галузях економіки України
Початок реалізації	2010 рік
Джерело фінансування	Власний капітал фонду
Обсяг фінансування	€202,9 млн
Банки-партнери за Програмою:	
Поточна заборгованість банків-партнерів	€190,0 млн
Процентна ставка для ММСП	UIRD (3 міс.) + 5 п.п.
Кількість наданих кредитів ММСП з початку Програми	605
Сума кредитного портфелю ММСП з початку Програми	€786,21млн €17,99 млн
Пріоритетні напрями	сільське господарство, переробна промисловість, готелі та ресторани, зелений туризм, будівництво (в т.ч. комунікацій), енергоефективність

Результати Програми кредитування ММСП у пріоритетних галузях станом на 01.01.2025

РЕГІОНАЛЬНА СТРУКТУРА

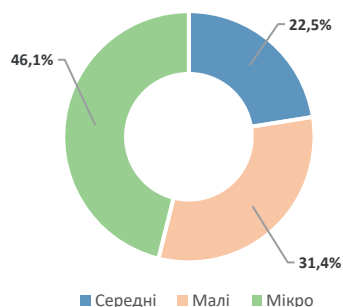

ГАЛУЗЕВА СТРУКТУРА КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ

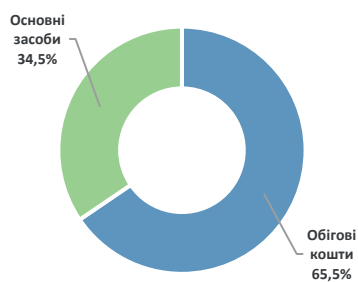

Зазначені у звіті результати підкреслюють пріоритетні галузеві напрями Програми, серед яких найбільша частка кредитів припадає на переробну промисловість — 48,1%, та сільське господарство — 25,7% від загального обсягу портфелю. За місцем розташування підприємств лідируючі позиції займають Сумська область — 20,81%, Кіровоградська область — 16,52% та Рівненська область — 12,54%.

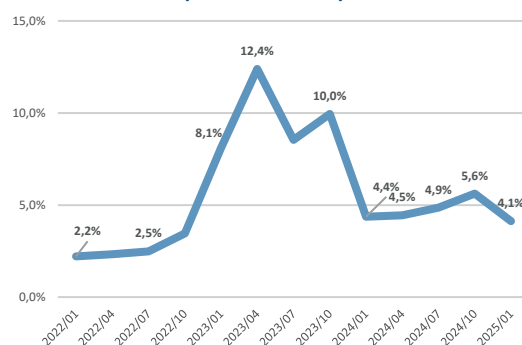
Структура кредитного портфелю за типом позичальника

Структура кредитного портфелю за цільовим використанням коштів

Рівень проблемної заборгованості

Розподіл кредитного портфелю за цільовим використанням коштів демонструє високий попит на кредити, спрямовані на підтримку короткострокової ліквідності — насамперед для покриття поточних витрат, закупівлі сировини для переробної промисловості та витрат, пов'язаних із веденням сільськогосподарської діяльності. Частка таких кредитів становить 65,5% загального обсягу портфелю. За цільовою групою Програми переважають представники мікробізнесу, частка яких є найбільшою — 46,1%. Меншою мірою представлені середні підприємства — 22,5%, та малі підприємства — 31,4% від загального портфелю.

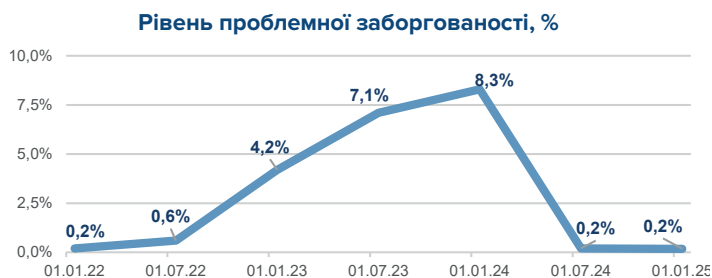
З початком повномасштабного вторгнення, яке призвело до руйнування виробничих потужностей і призупинення діяльності підприємств у 2022–2023 роках, у межах Програми рівень прострочених кредитів зріс до 12,4%. Втім, починаючи з 2024 року, з відновленням виробництва та підвищенням платоспроможності позичальників, прострочена заборгованість за кредитами значно скоротилася й наразі не перевищує 5%, передбачених умовами Програми.

5.5.3. Програма підтримки інвестицій ММСП за пріоритетними напрямками

Основні параметри Програми

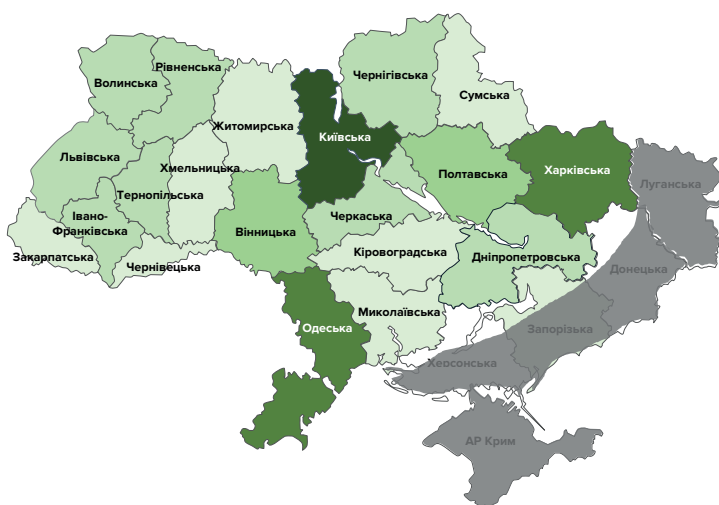
Цілі Програми	Фінансування інвестиційних проектів МСП у пріоритетних галузях економіки України
Початок реалізації	2017 рік
Джерело фінансування	Позика Уряду ФРН через KfW в рамках Проекту «Підтримка МСП»
Обсяг фінансування	€416,1 млн
Банки-партнери за Програмою:	
Поточна заборгованість банків-партнерів	€500,0 млн
Процентна ставка для ММСП	UIRD (3 міс.) + 2,5 п.п. (UIRD (3 міс.) x 1,1 – за одним кред.дог)
Кількість наданих кредитів ММСП з початку Програми	542
Сума кредитного портфелю ММСП з початку Програми	€1 746,5 млн €39,7 млн
Пріоритетні напрями	сільське господарство, переробна промисловість, готелі та ресторани, постачання електроенергії/газу/ пари та кондиц.повітря, енергоефективні заходи

Результати Програми підтримки інвестицій МСП за пріоритетними напрямками на 01.01.2025

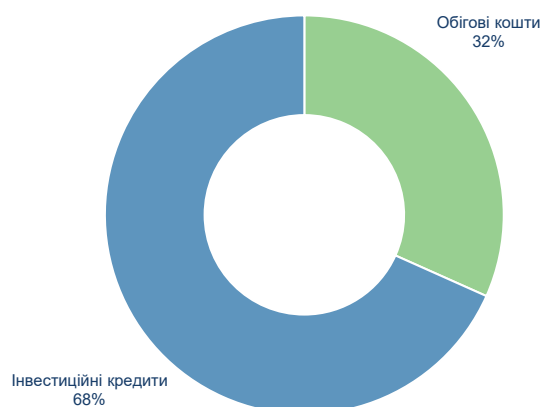

Проблемна заборгованість різко зростала протягом 2022–2024 років, досягнувши піку у січні 2024 року (8,3%). Після цього відбулося зниження до 0,2% у липні 2024 року, що може бути наслідком поступового відновлення платіжної дисципліни підприємств. Надалі рівень проблемної заборгованості залишився стабільним на низькому рівні (0,2%).

Регіональна структура

Цільове використання коштів

Розподіл кредитного портфелю серед областей України. Лідери – Київська, Одеська та Харківська області. Це пов'язано з високою економічною активністю, економічним потенціалом, потреб у відновленні інфраструктури, масштабами інфраструктурних проектів та інвестиційних планів.

Цей графік демонструє розподіл кредитного портфелю за цільовим використанням кредитних коштів. Інвестиційні кредити (68%) – більша частина коштів спрямована на довгострокові вкладення, що включають розвиток бізнесу, придбання обладнання чи розширення виробництва. Обігові кошти (32%) – використання на поточні витрати, такі як заробітна плата, закупівля матеріалів або покриття короткострокових фінансових потреб.

5.5.4. Програма підтримки енергоефективних інвестицій ММСП «Додай енергії твоєму бізнесу»

У грудні 2022 року Фонд розвитку підприємництва започаткував Програму підтримки енергоефективних інвестицій «Додай енергії твоєму бізнесу». Цей проєкт був ініційований Урядом Німеччини через Німецький банк розвитку KfW, Міністерством фінансів України та ФРП. Головна мета Програми — підтримка фінансування енергоефективних інвестицій бізнесу з метою зменшення споживання енергії та викидів CO₂, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності підприємств і захисту довкілля. Саме Програма «Додай енергії твоєму бізнесу» дала потужний поштовх підприємцям до залучення енергоефективних інвестицій, зокрема — до придбання сонячних панелей для провадження господарської діяльності, що робить їх енергонезалежними.

Проєкт «Рефінансування енергоефективних інвестицій МСП України через фінансовий сектор»

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТ

Позика, надана ФРП через KfW, спрямована на фінансування енергоефективних інвестицій МСП через банки-партнери

Сума позики: **7 млн євро**

Строк позики: **30 років (до 2052 р.)**

Пільговий період з погашення позики: **перші 10 років**

Процентна ставка: **2,00 % річних**

Комісія за надання позики: **0,25% річних**

КОНСУЛЬТАЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТ

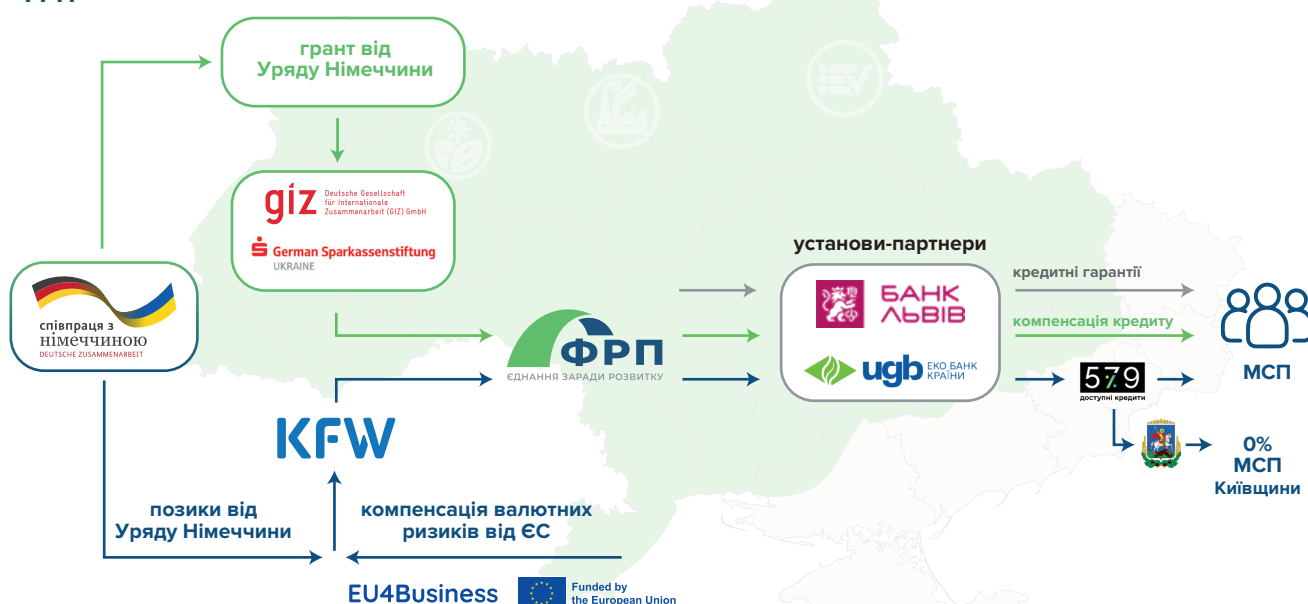
Технічна підтримка (грант) для реалізації супровідних заходів Програми:

1. Сума технічної підтримки: 400 000 євро
2. Напрями використання технічної підтримки:
 - Розробка енергоефективних рішень для МСП;
 - Консультаційна підтримка банкам-партнерам з розбудови системи кредитування енергоефективних інвестицій МСП;
 - Консультаційна підтримка Фонду розвитку підприємництва із запровадження в його діяльності міжнародних екологічних та соціальних стандартів

за участі

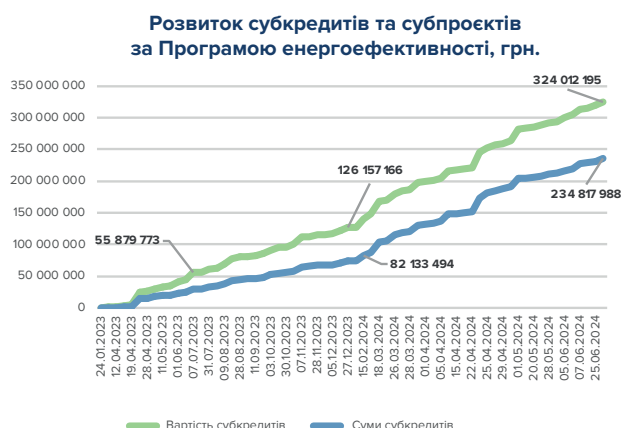
ірс
partner for development

Модель реалізації Інвестиційного компонента Програми у поєднанні з іншими грантовими програмами ФРП

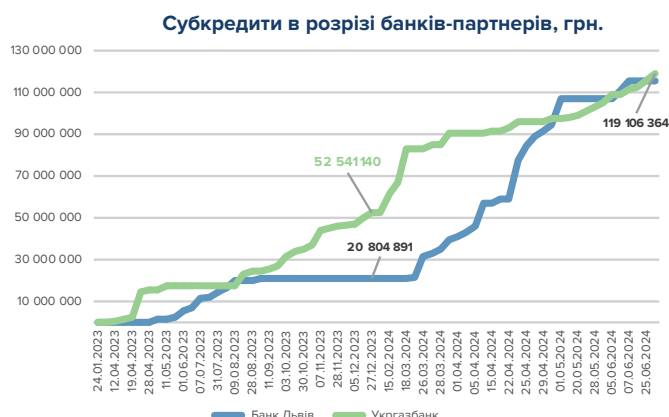

Результати Інвестиційного компонента: динаміка зростання кредитного портфеля Програми станом на 01.01.2025

Динаміка загального кредитного портфелю Програми, грн.

Динаміка кредитного портфелю Програми у розрізі банків-партнерів, грн.

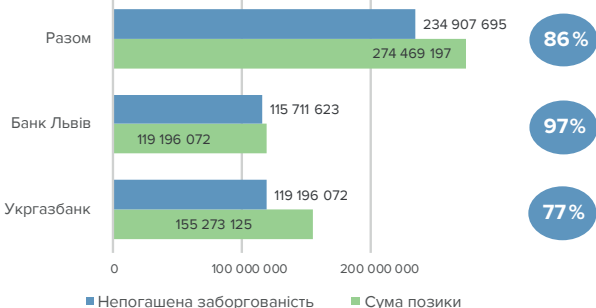

Аналізуючи результати Програми, можна впевнено стверджувати, що «Додай енергії своєму бізнесу» дала можливість українським підприємцям реалізувати енергоефективні інвестиції у свій бізнес, що зробило їх більш енергонезалежними, попри часті відключення електроенергії по всій території України. Попит на кредитні ресурси залишається високим як з боку банків, так і з боку підприємців. Банки-партнери забезпечили майже повне використання кредитних коштів за інвестиційним компонентом Програми.

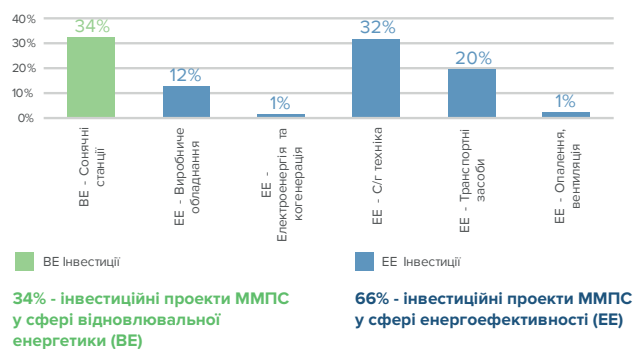
Результати Інвестиційного компонента: трансформація кредитних коштів Програми станом на 01.01.2025

Трансформація в кредитний портфель ММСП, грн.

Трансформація коштів Програми станом на 01.07.2024, грн.

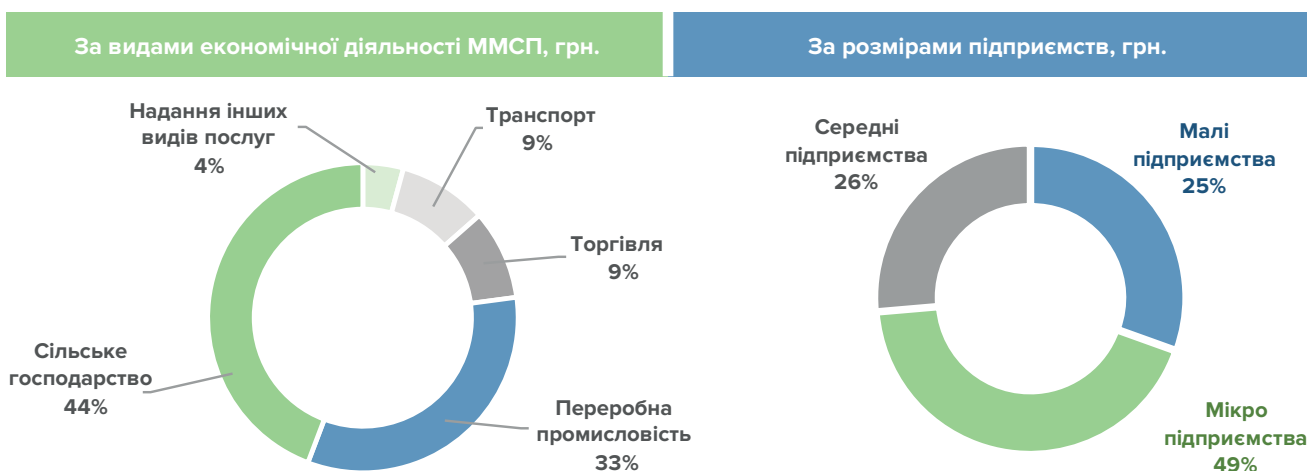

Трансформація у типи інвестиційних проектів ММСП, грн.

Банки-партнери підтримують високий рівень трансформації кредитних коштів інвестиційного компонента — на рівні 86%. Найпоширенішими напрямками використання цих коштів для енергоефективних інвестицій є придбання сонячних панелей (34%) та сільськогосподарської техніки й джерел безперебійного живлення (66%).

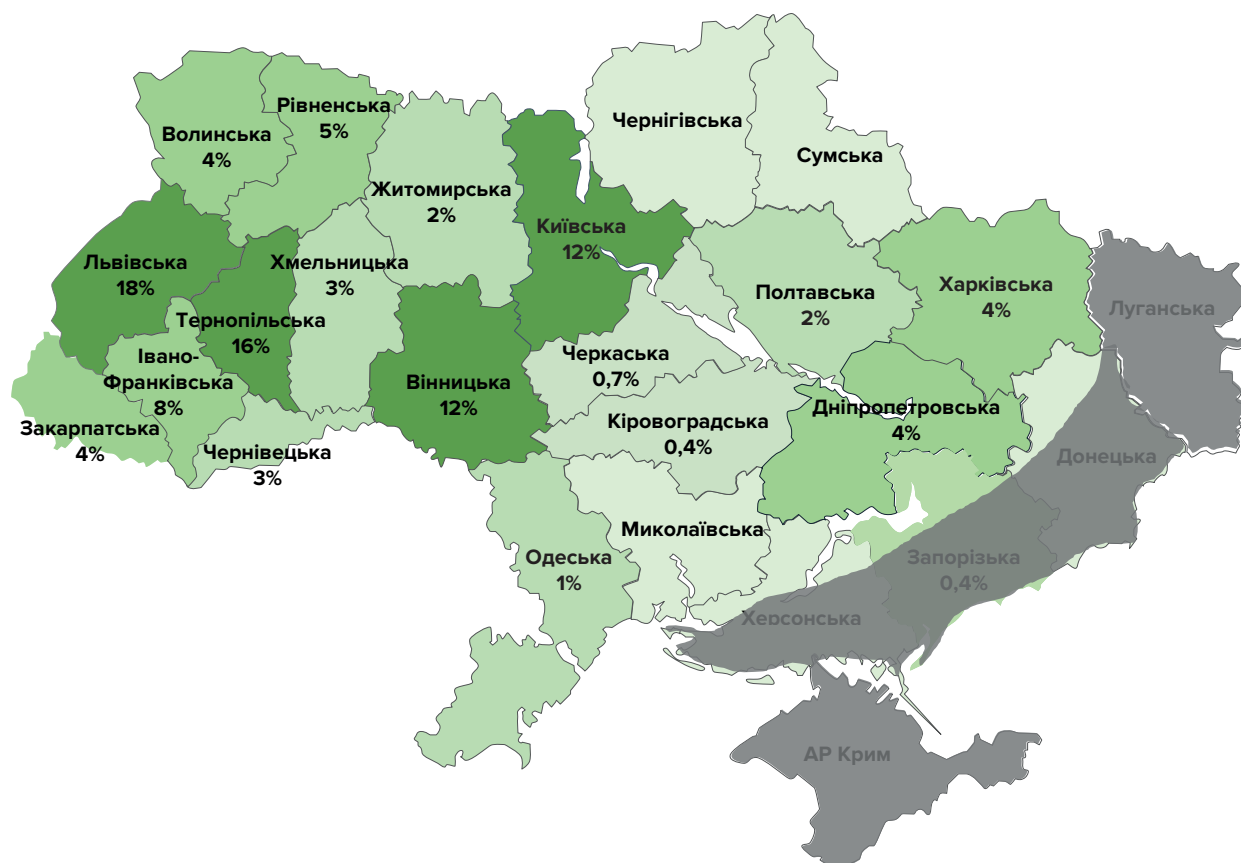
Результати Інвестиційного компонента: структура кредитного портфеля ММСП у межах Програми станом на 01.01.2025

Найбільше переважають кредити, спрямовані на оновлення сільськогосподарської техніки для підприємців, які займаються сільським господарством (44%). Друге місце посіла переробна промисловість (33%), що зосередилася переважно на придбанні сонячних електростанцій та генераторів для забезпечення безперебійної роботи в умовах масованих атак на енергетичну інфраструктуру.

Фонд розвитку підприємництва виконав головну мету Програми — підтримку найменших підприємців України. Наразі ця частка становить 49%. Це підтверджує, що енергоефективні технології та підходи почали проникати в мікро- та малі підприємства, зокрема завдяки посібнику з енергоефективних рішень, розробленому в межах Проекту.

Результати Інвестиційного компонента: структура кредитного портфеля ММСП у розрізі регіонів станом на 01.01.2025

Програма представлена майже в усіх регіонах України, зокрема в областях, які найбільше постраждали від війни (Запорізька, Харківська, Дніпропетровська та Одеська).

5.5.5. Програма з хеджування валютних ризиків за кредитами ММСП

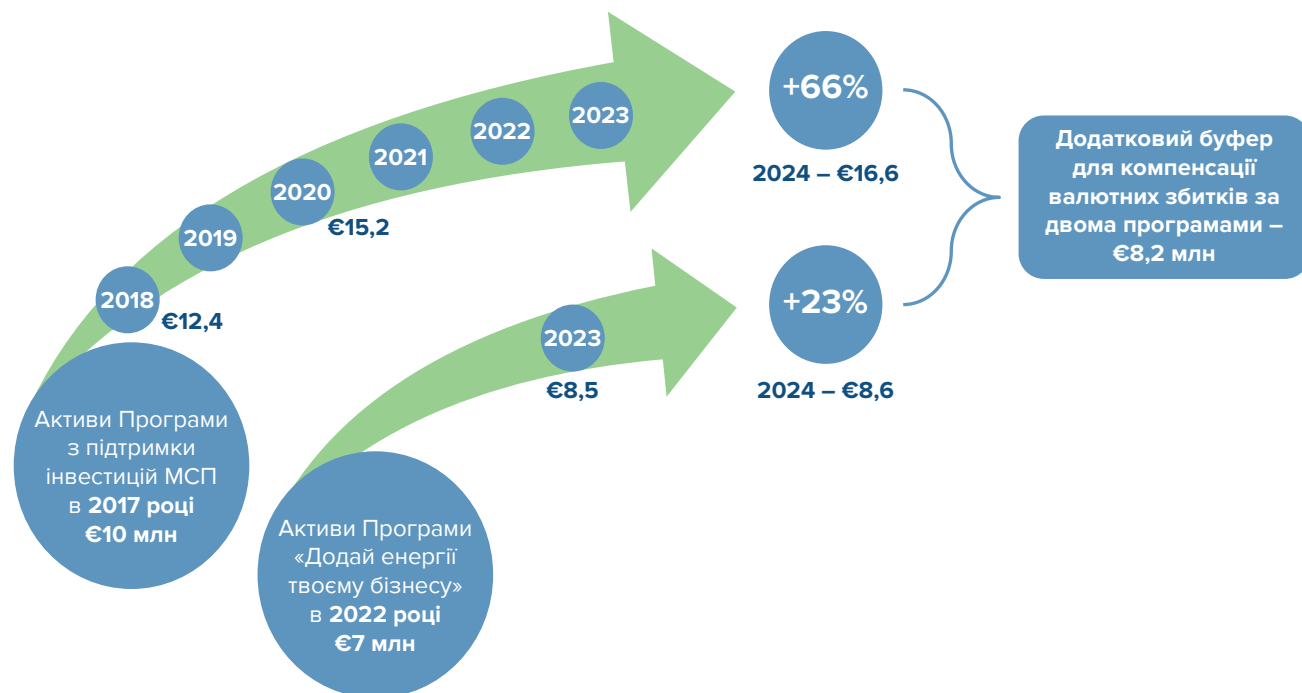
З метою запровадження моделі кредитування ММСП у національній валюті за рахунок валютних коштів, залучених від Уряду Німеччини через KfW в євро, Німецький банк розвитку KfW досяг домовленості з Європейським Союзом про залучення гранту у розмірі 5 мільйонів євро в межах ініціативи EU4Business для компенсації збитків Фонду розвитку підприємництва (ФРП, Фонд) від девальвації гривні. На виконання цієї ініціативи 6 квітня 2017 року Фонд та KfW підписали Угоду про компенсацію збитків від валютного ризику, згідно з якою KfW надає фінансову компенсацію в сумі, що не перевищує 5 мільйонів євро протягом 160 місяців з дати підписання.

Відповідно до умов угоди, Європейський Союз через KfW покриває перші збитки ФРП у розмірі 30% девальвації національної валюти, тоді як решту збитків бере на себе Фонд при кредитуванні ММСП у національній валюті.

Кошти зазначеного гранту від ЄС Фонд спрямовує на часткове відшкодування фактичних збитків внаслідок девальвації гривні до євро в частині погашення основної суми кредитів установами-партнерами Фонду за двома кредитними програмами – «Підтримка фінансування інвестиційних проєктів МСП» у розмірі 10 млн євро та Програмою підтримки енергоефективних інвестицій МСП «Додай енергії твоєму бізнесу» у розмірі 7 млн євро.

Фонд розглядає Компенсаційну угоду як похідний фінансовий інструмент і оцінює її за справедливою вартістю, використовуючи модель ціноутворення опціону (стандартна форма Гармана-Кольхагена за формулою Блека-Шоулза).

Моделю кредитування ММСП у національній валюті продемонструвала високу ефективність: з початку її запровадження у 2017 році сума гранту була використана в повному обсязі лише у 2024 році, а за цей самий період активи за двома кредитними програмами зросли на 8,23 млн євро, ставши, по суті, додатковим буфером, який буде використовуватися надалі для компенсації валютних збитків ФРП при кредитуванні ММСП у національній валюті.

За сім років функціонування моделі та за рахунок револьверного використання коштів програм їх активи зросли на €8,2 млн

Завдяки гранту від ЄС були компенсовані валютні збитки ФРП

За рахунок отриманого доходу модель створила додатковий буфер для компенсації майбутніх збитків

5.6. Міжнародні програми грантової підтримки ММСП

5.6.1. Додатковий компонент Програми «FINANCEAST» з підтримки малих фермерських господарств на заході України

У зв'язку з повномасштабним військовим вторгненням російських військ та збройним нападом російської федерації на територію України 24.02.2022 року, ЄС та KfW прийняли рішення про внутрішній перерозподіл раніше вивільнених за Програмою “FinancEast” коштів, які початково передбачались для додаткового надання субсидій та компенсацій на користь ММСП зі Сходу України, та додатково перерозподілених з бюджету проекту коштів на підтримку ММСП-сільськогосподарських товаровиробників (далі – агро-ММСП) із західних регіонів України, які здійснюють діяльність з вирощування зернових культур, а саме пшениці та жита. Таке рішення було прийняте ЄС та KfW з метою підтримки посівної кампанії українських фермерів та з урахуванням важливості України в ланцюгу продовольчого забезпечення країн світу зерновими культурами, а також для забезпечення продовольчої безпеки України.

Через різке здорожчання мінеральних добрив не лише в Україні, а й в усьому світі, фінансова підтримка ЄС була спрямована на часткову компенсацію вартості мінеральних добрив, необхідних для проведення належних посівних робіт та гарантування збору якісного врожаю.

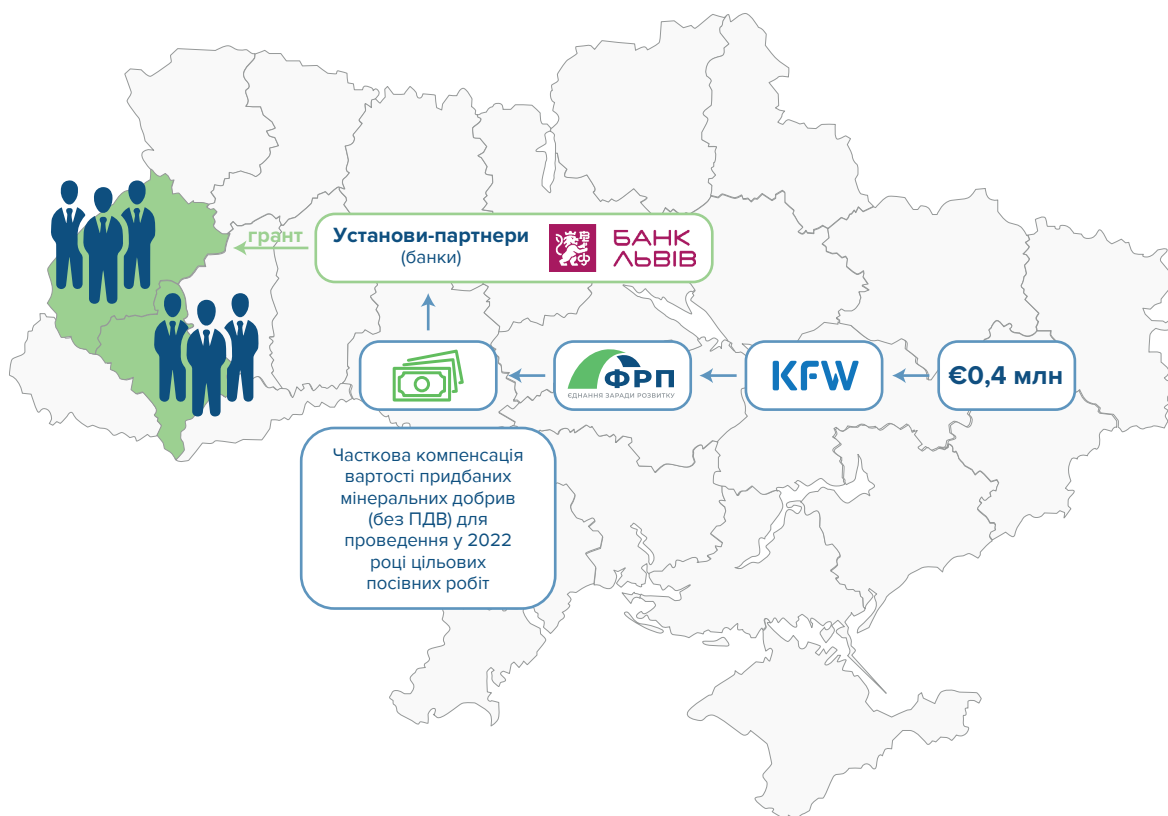
Для реалізації прийнятого після початку війни рішення, KfW спільно з ФРП визначили основні параметри майбутньої Програми; відібрали як установу-партнера АТ АКБ «ЛьВІВ», оскільки він є діючою партнерською установою одночасно для KfW та ФРП, а також здійснює свою діяльність виключно у західному регіоні України; розробили критерії прийнятності та відібрали агро-ММСП з Львівської та Івано-Франківської областей (найбільш віддалені від прямих бойових дій регіони); встановили умови надання та цільового використання коштів фінансової підтримки ЄС, а також загальний ліміт фінансової підтримки для виплати на користь усіх агро-ММСП. Такі умови були внесені до Фінансової угоди та до Окремої угоди між KfW та ФРП у формі укладених між сторонами додаткових угод.

На виконання умов укладених між KfW та ФРП додаткових угод, ФРП розробив додатковий компонент Програми «FinancEast» з описом усіх детальних критеріїв та параметрів його реалізації та уклав з установою-партнером АТ АКБ «ЛьВІВ» договір про співробітництво в межах такого додаткового компонента Програми, якими було визначено наступне:

- чіткий перелік та реквізити 10 агро-ММСП з Львівської та Івано-Франківської областей, на користь яких можуть бути надані кошти фінансової підтримки;
- загальний ліміт фінансової підтримки в розмірі 384 160,00 євро, кошти якого виплачуються на користь всіх затверджених агро-ММСП виключно в національній валюті (в гривневому еквіваленті);
- порядок розрахунку та розмір належних до виплати на користь кожного із затверджених агро-ММСП коштів фінансової підтримки;
- цільове використання коштів фінансової підтримки – для часткового співфінансування закупівлі та/або часткової компенсації понесених агро-ММСП витрат на закупівлю мінеральних добрив для забезпечення проведення ними у 2022 році цільових посівних робіт з вирощування пшениці та жита;
- порядок надання/ перерахування коштів фінансової підтримки на користь агро-ММСП – кошти надаються у формі грантів (безповоротної фінансової допомоги) без прив'язки до необхідності/ обов'язку укладення агро-ММСП кредитних договорів з установою-партнером.

В межах укладеного з установою-партнером АТ АКБ «ЛьВІВ» договору про співробітництво, в період до 07.11.2022 року, ФРП перерахував на користь усіх затверджених агро-ММСП всю суму коштів фінансової підтримки ЄС в розмірі 13 687 829,01 грн (еквівалент 384 160,00 євро). Завдяки фінансовій підтримці ЄС, агро-ММСП вдалось зібрати майже 14 000 тонн врожаю зернових культур, що є найкращим підтвердженням ефективності реалізації додаткового компонента Програми “FinancEast”.

Запровадження та реалізація додаткового компонента Програми FINANCEAST

Результати додаткового компонента

Сума наданої фінансової підтримки ЄС на користь агро-ММСП з Львівської та Івано-Франківської областей

13,688 млн грн

грант

форма допомоги

добрива

компенсація витрат

10

фермерських господарств

14 тонн

Зібраний врожай зерна

2324 га

Засіяні площі

Збільшено посіви на **+10%**

ІСТОРІЯ УСПІХУ ДОДАТКОВОГО КОМПОНЕНТА ПРОГРАМИ FinancEast

5.6.2. Проєкт «Доступ до фінансування та підтримка стійкості ММСП в Україні – Фаза І»

З метою підтримки та відновлення фінансування інвестиційних проєктів ММСП, зареєстрованих на території України (крім тимчасово окупованих територій, перелік яких визначається відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 06.12.2022 № 1364 «Деякі питання формування переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією») та таких, що здійснюють свою господарську діяльність на підконтрольних Уряду України територіях, у межах Програми міжнародної технічної допомоги «Застосування та імплементація Угоди про асоціацію між ЄС та Україною у сфері торгівлі» було забезпечено фінансування інвестиційних проєктів українських малих і середніх підприємств в умовах війни — з компенсацією до 30% від вартості проєкту.

Фокус підтримки було зосереджено на релокованих підприємствах та нерелокованих компаніях, які планували інвестувати у розвиток власної виробничої діяльності. Загальний бюджет ініціативи становить 2,4 млн євро.

Фінансування відбувалося за кошти уряду Німеччини. Реалізацію ініціативи забезпечувала німецька урядова компанія Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH у партнерстві з German Sparkassenstiftung, Фондом розвитку підприємництва, а також — на першому етапі — з двома українськими банками: «Львів» та «Ощадбанк».

Умови Проєкту «Доступ до фінансування та підтримка стійкості МСП в Україні»

МЕТА	Відновлення фінансування інвестицій МСП в умовах війни та підтримка релокації бізнесу
ШЛЯХ ДОСЯГНЕННЯ	Компенсація за рахунок коштів гранту до 30% від суми інвестицій МСП в основний та обіговий капітал

					
Мікро підприємства до 20 осіб	до €2 млн Річний дохід	Малі підприємства до 50 осіб	до €5 млн Річний дохід	Середні підприємства до 250 осіб	до €10 млн Річний дохід

Частка гранту від суми інвестпроєкту	Максимальна сума гранту	Максимальна сума інвестпроєкту	Мінімальний строк кредиту	Процентна ставка
 20% для стандартних МСП 30% для релокованих МСП	 € 20 000 для стандартних МСП € 30 000 для релокованих МСП	 € 240 000 (без ПДВ)	 2 роки	 На рівні середньо ринкового по Україні

ЦІЛЬОВЕ ВИКОРИСТАННЯ	ДОЗВОЛЕНІ ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ
-----------------------------	----------------------------------

Інвестиційні кредити на закупівлю, модернізацію або реконструкцію основних засобів МСП

Обігові кошти у розмірі до 100% від суми та в рамках інвестиційного проєкту, що субсидується

МСП мають реалізовувати інвестиційні проєкти без обмеження за видами економічної діяльності

Ефект мультиплікатора грантової підтримки

Діаграма демонструє значний мультиплікаційний ефект від надання грантів у межах Програми підтримки. Завдяки відносно невеликому обсягу грантових коштів вдалося мобілізувати суттєво більший обсяг кредитного фінансування.

Такий результат підтверджує високу ефективність грантового механізму як інструменту стимулювання доступу до фінансування для підприємств або проєктів, які потребують стартового імпульсу.

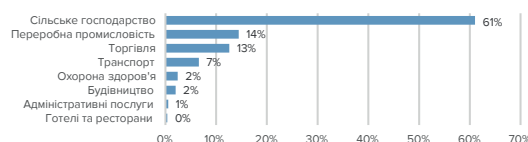
Загальна сума інвестицій 532,8 млн грн	
55%	45%

Інвестиційні кредити

 20% - жінки підприємці

Обігові кошти

 2 654 – збережено робочих місць

Напрями використання коштів гранту

50%	45%	13%
Погашення кредиту	Обігові кошти	Основні засоби

Банк Львів забезпечив покриття переважно
Західного регіону України

Ощадбанк забезпечив підтримку ММСП у Цен-
тральному, Північному та Південному регіонах,
більшість з яких відносяться до деокупованих

У цілому за короткий проміжок часу з моменту впровадження Проєкту банки-партнери
покрили всю територію України

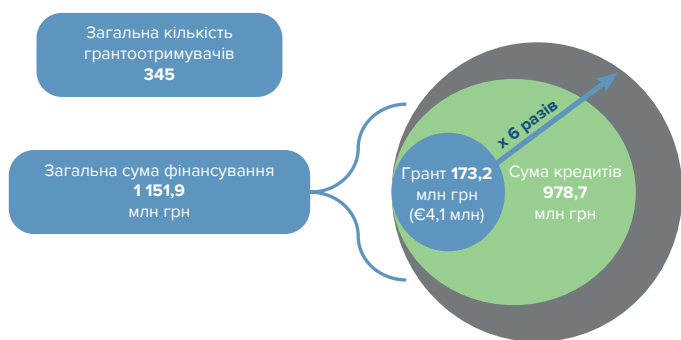
5.6.3. Проєкт «Доступ до фінансування та підтримка стійкості ММСП в Україні – Фаза II»

З огляду на успішну реалізацію першої фази Проєкту «Доступ до фінансування та підтримка стійкості ММСП в Україні» Уряд Німеччини прийняв рішення щодо його продовження та збільшення бюджету для підтримки більшої кількості ММСП, але тепер вже з фокусом на деокуповані регіони.

Фінансування відбуватиметься за кошти уряду Німеччини. Реалізацію ініціативи здійснювала німецька урядова компанія Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH у партнерстві з German Sparkassenstiftung, Фондом розвитку підприємництва, а також на другому етапі — з чотирма українськими банками та однією кредитною спілкою: «Львів», «Ощадбанк», «Кредобанк», «Укргазбанк» та ЦКС «Анісія».

Загалом було профінансовано 345 ініціатив на загальну суму понад 173 млн грн, що свідчить про високий рівень зацікавленості у реалізації регіональних проєктів і наявність потенціалу для подальшого розвитку територій завдяки цільовій фінансовій підтримці.

Ефект мультиплікатора грантової підтримки

Мультиплікаційний ефект від надання грантів у межах Програми підтримки демонструє значний вплив на економіку країни — 80% залучених коштів спрямовано на інвестиційні кредити, що свідчить про розвиток та масштабування підприємств.

Змінився і вектор використання грантових коштів — 87,5% з них було спрямовано на фінансування господарських витрат, що свідчить про додаткові капіталовкладення з боку самих підприємств.

Розподіл грантової підтримки за галузями вказує на ключову роль для економіки країни таких секторів, як сільське господарство та переробна промисловість.

Загальна сума інвестицій 1 053,1 млн грн (без ПДВ)

891,3 млн грн
80%

161,8 млн грн
20%

Інвестиційні кредити

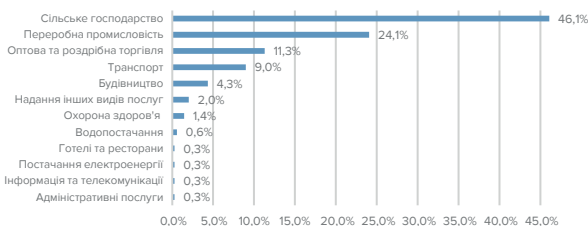

31% - жінки підприємці

Обігові кошти

10 757 – збережено робочих місць (позичальників/грантоотримувачів)

Напрями використання коштів гранту

12,5%

Погашення кредитів

87,5%

Фінансування господарських витрат

ІСТОРІЇ УСПІХУ

«СТИМУЛ ПРАЦЮВАТИ ДАЛІ»

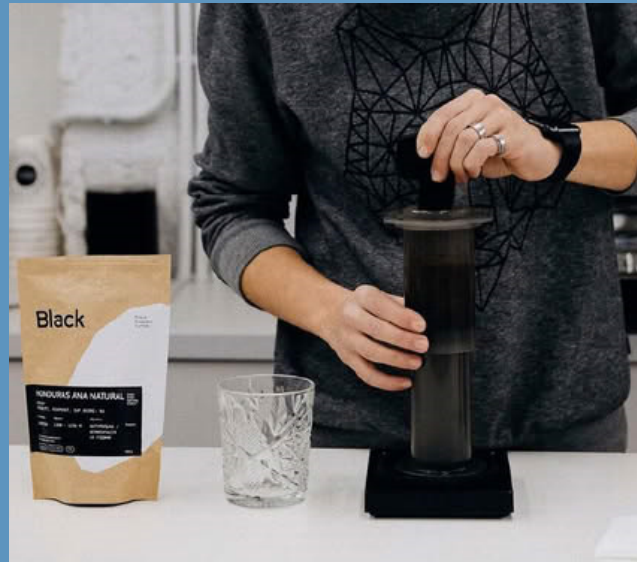
Fresh Black — це відомий в Україні та за її межами бренд обробки кави найвищої якості з власним імпортом зеленого зерна.

Усі виробничі потужності компанії в столиці, тож на початку повномасштабного вторгнення команді довелося переїхати до Львова. Тоді перед ними постало багато викликів: утримати ринок, не втратити співробітників, клієнтів та вести прибуткову діяльність.

В листопаді 2022 року «Fresh Black» повернулись до столиці й почали надолужувати згаяний час. За кілька років компанії вдалося зберегти команду, оптимізувати бізнес, розширити напрями діяльності, створити експортний відділ та навіть зробити перші поставки експорту кави.

Водночас накопичувались питання, які команда відкладала на потім. Так, виникла проблема з обранням правильної бази розподілу витрат.

«Критичного стану це набуло в останній час, коли з'явилась потреба розширення асортименту та ринку збуту. Ця проблема перетікала у неможливість коректного розрахунку собівартості продукції, нерозуміння у якій кількості та за якою ціною варто реалізовувати товар», — розповідає директор Олександр Скок.

Тоді команда дізналась про можливість отримання консультаційної підтримки від СМС-Ukraine в рамках проєкту «Доступ до фінансування та посилення стійкості ММСП в Україні – II».

В результаті наданої консультаційної підтримки розробили кілька важливих шаблонів: для аналізу компанії та розподілення операційних видатків, для проведення фінансового аналізу коефіцієнтами та калькулятор для прорахунку ціни по SCU для каналу/сегменту.

«Співпраця дала стимул працювати далі та не зупинятися на досягнутому. Разом з консультантами змогли зробити те, що довго відкладали на потім. Тепер ми бачимо ефект ціноутворення на прибуток компанії. А опрацьовані та протестовані шаблони уже запропоновані для впровадження у життєдіяльність компанії», — розповідає директор Олександр Скок.

«ВІДЧУВАЛИ ПІДТРИМКУ НА КОЖНОМУ КРОЦІ»

Запорізька компанія ТОВ «ТТХ» до повномасштабного вторгнення займалась виробництвом мисливського одягу та спорядження. Та війна змусила змінити бізнес-стратегію.

Перш за все, компанії стало важче забезпечувати стабільне постачання матеріалів. Через пошкодження інфраструктури та нестабільність у регіоні майже неможливо було розширювати та контролювати мережу доставки готової продукції.

Зменшення платоспроможності населення, дефіцит виробничих кадрів, відключення електроенергії — усе це призвело до зниження доходів компанії, потрібно було щось змінювати.

В проєкт «Доступ до фінансування та посилення стійкості ММСП в Україні» ТОВ «ТТХ» прийшли з запитом консультаційної підтримки від СМС-Ukraine, адже саме запускали новий проєкт з виробництва інтерактивного одягу PatchEra.

Оскільки у компанії відсутній відділ маркетингу, було прийнято рішення сфокусуватися на тому, щоб отримати максимум від консультантів — опрацювати бізнес-модель, визначитись із клієнтськими сегментами, провести аналіз конкурентів, створити ціннісні пропозиції та стратегію розвитку бренду.

«Попри те, що у нас було небагато зустрічей, ми відчували підтримку на кожному кроці нашої подорожі. Спільна робота допомогла команді переосмислити існуючі стратегії, і тепер ми маємо все необхідне для успішного запуску. Завдяки вам ми можемо впевнено сказати: «Проявляй свій настрій та емоції разом з PatchEra!», — зазначив засновник та директор Юрій Русанов.

5.6.4. Проєкт з підтримки інституційної спроможності невеличких громад та кластерів МСП

Мета Програми підтримки кластерів та громад полягала в покращенні інфраструктури підтримки малого та середнього підприємництва (МСП) шляхом:

- Надання підтримки бізнес-кластерам в Україні;
- Стимулювання відновлення та сталого розвитку місцевих систем підтримки МСП у містах та об'єднаннях територіальних громад.

Строк реалізації Програми — з 1 грудня 2022 року до 31 березня 2024 року за фінансування Уряду Німеччини через Міністерство економічного співробітництва та розвитку (BMZ) у партнерстві з Європейським Союзом.

Організація-виконавець — німецька федеральна компанія Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, у межах Програми міжнародної допомоги «EU4Business: конкурентоспроможність та інтернаціоналізація МСП».

За результатами проведеного конкурсу:

- 19 територіальних громад отримали фінансування до **€50 000** кожна на реалізацію проєктів із розвитку МСП;
- 8 кластерів отримали фінансування до **€25 000** кожен — для запровадження системної підтримки підприємництва в Україні.

Загальний бюджет Програми склав **€1,2 мільйона** (фактичний обсяг фінансування заходів — **€35,9 млн грн**).

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ПРОГРАМИ

Попри складні умови життя та ведення діяльності в умовах воєнного стану, українське суспільство, громади та бізнес продовжують активно працювати на економічному фронті. Показовим є високий рівень зацікавленості кластерів у розвитку МСП та зміцненні власного потенціалу. У межах конкурсу було подано **32 заявки від кластерів та 45 заявок від громад**, що діють на підконтрольних Україні територіях.

8 українських кластерів пройшли конкурсний відбір та отримали фінансування до €25 000 кожен.

20 українських громад пройшли конкурсний відбір та отримали фінансування до €50 000 кожна

В рамках проєкту підтримки кластерів створено:

< 15 Відеолекцій та навчальних курсів

< 17 Освітніх заходів/семінарів/тренінгів з залученням понад 30 українських та міжнародних експертів

< 520 Учасників семінарів/тренінгів

У межах реалізації проєктів було здійснено візити та взято участь у міжнародних виставках і конференціях у Нідерландах, Бельгії, Австрії та Німеччині.

В рамках проєкту підтримки громад створено:

< 400 годин індивідуальних консультацій

< 1100 годин експертно-консультаційної підтримки/тренінгів

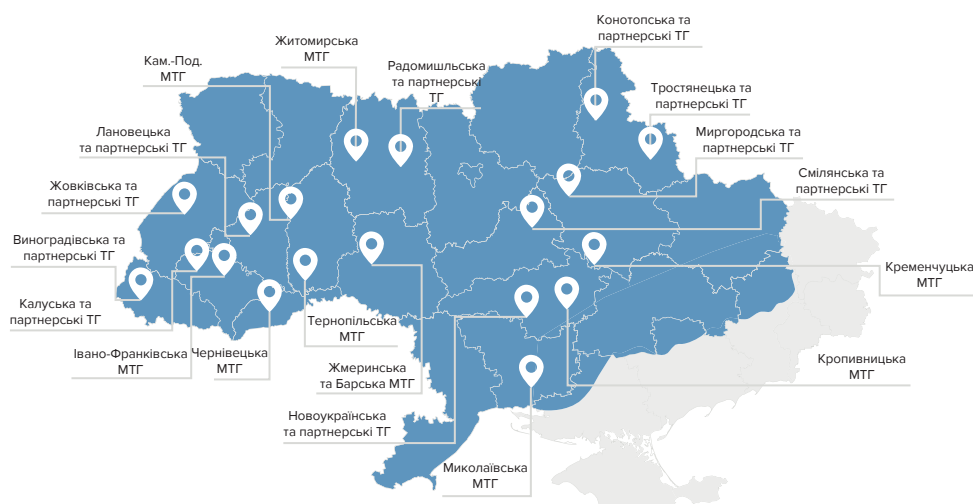

< 1550 учасників тренінгів

< 100 вебінарів, тренінгів, лекцій

Створено 8 дорожніх карт і 6 вебпорталів/сайтів для покращення бізнес-середовища

5.6.5. Програма «Грант від EU4Business для мікробізнесу – Фаза І»

З метою підтримки та відновлення діяльності мікропідприємців на територіях України, що найбільше постраждали від бойових дій або були деокуповані, Європейський Союз та Уряд Німеччини ініціювали спільну Програму «EU4Business: відновлення, конкурентоспроможність та інтернаціоналізація МСП в Україні», яку впроваджувала німецька урядова компанія GIZ.

Для реалізації цієї ініціативи Фонд розвитку підприємництва у співпраці з Міністерством цифрової трансформації України, Порталом Дія, Офісом з розвитку підприємництва та експорту розробив Програму «Грант від EU4Business для мікробізнесу» (далі – Програма), яка стартувала на початку серпня 2023 року.

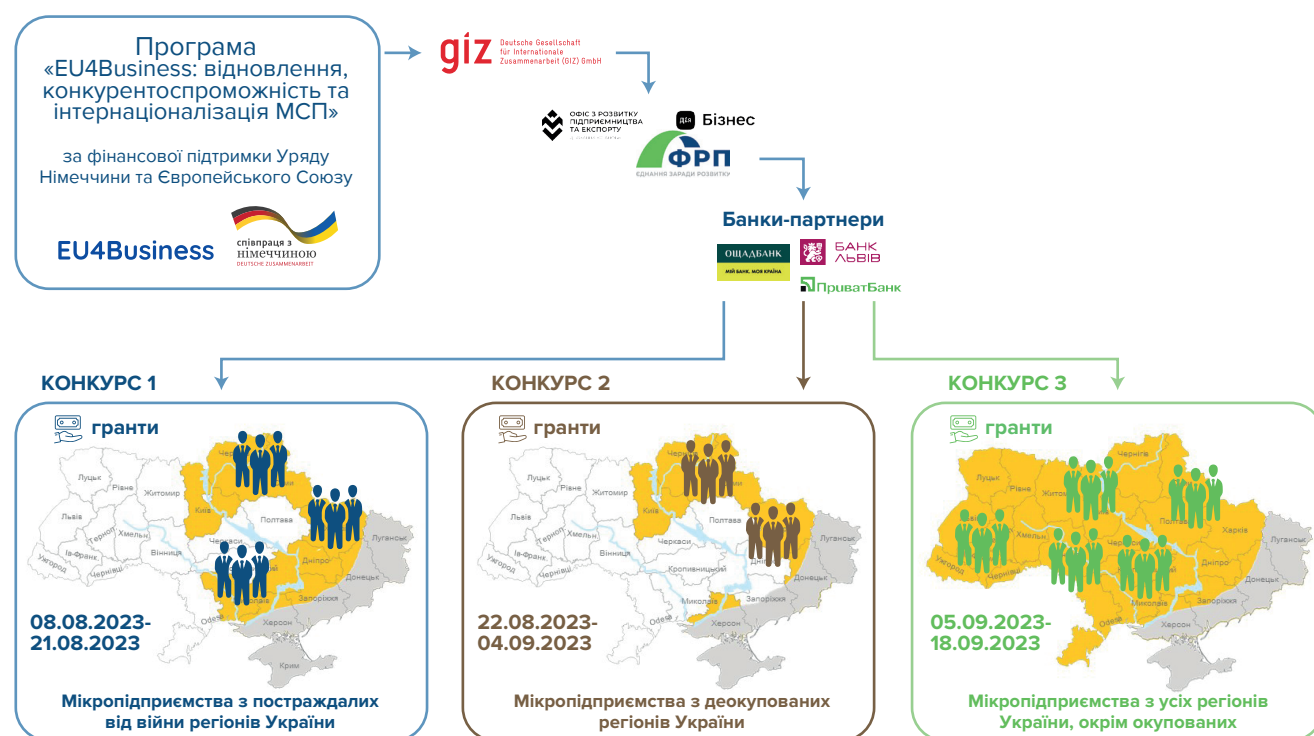
Відбір учасників Програми відбувався у три етапи, відповідно до проведених конкурсів:

1. Перший конкурс проводився для підприємців із найбільш постраждалих від війни областей: Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Київська (окрім м. Київ), Луганська, Миколаївська, Сумська, Чернігівська, Харківська, Херсонська з **8 по 21 серпня 2023 року**.
2. Другий конкурс охоплював підприємців з деокупованих територій Донецької, Київської (окрім м. Київ), Чернігівської, Сумської, Харківської та Херсонської областей в період з **22 серпня по 4 вересня 2023 року**.
3. Третій конкурс - для підприємців з усіх інших регіонів України, за винятком тимчасово окупованих територій з **5 по 18 вересня 2023 року**.

Відбір переможців кожного конкурсу здійснювався у повністю автоматизованому режимі з метою забезпечення прозорості та неупередженості процесу. Для цього Фондом було розроблено інноваційний механізм цифрового відбору та виплати грантів.

У межах Програми мікропідприємцям надавались гранти у розмірі до 160 000 грн для реалізації заходів з відновлення їхньої господарської діяльності через три уповноважені банки: Ощадбанк, ПриватБанк та Банк Львів.

Кошти грантів підприємці спрямовували на придбання обладнання, переміщення бізнесу, закупівлю сировини та матеріалів, виплату заробітної плати, орендну плату та інші господарські витрати.

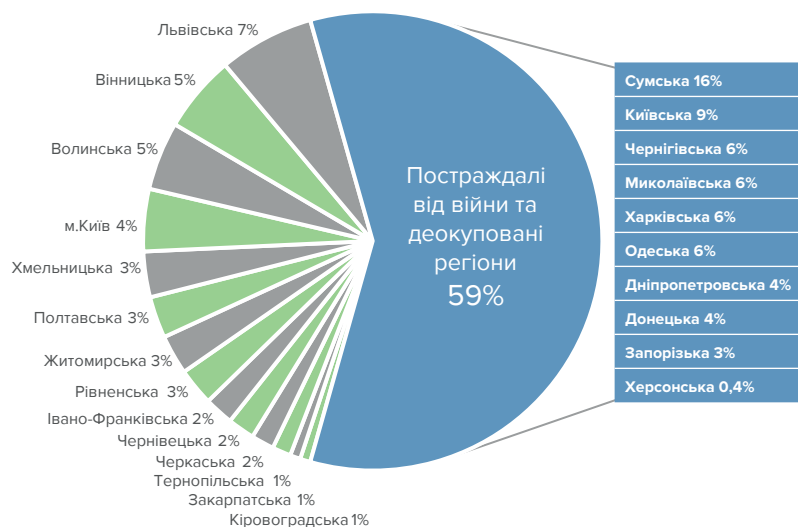
Результати реалізації Програми «Грант від EU4Business для мікробізнесу» (Конкурс I-III)

Обсяг отриманих грантів у розрізі регіонів України

У п'ятірці лідерів за кількістю наданих грантів мікропідприємцям — регіони, що найбільше постраждали від війни, а також території, які були деокуповані: Сумська, Чернігівська, Київська, Харківська та Миколаївська області.

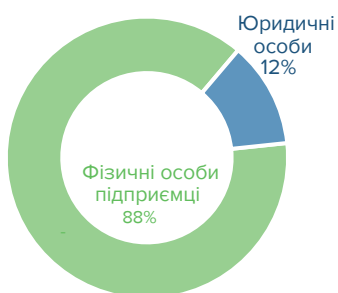
Загалом на частку постраждалих і деокупованих регіонів припадає близько 60% від загальної суми грантів, наданих мікропідприємцям у межах Програми, що є підтвердженням досягнення її ключової мети.

Частка наданих грантів у постраждалих від війни та деокупованих регіонах, %

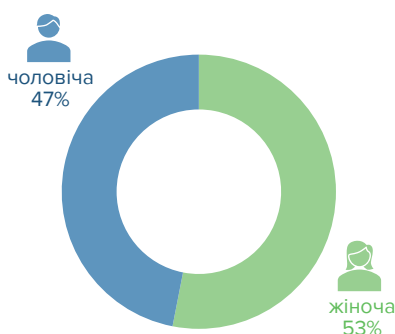

Обсяг отриманих грантів у розрізі типів і статі підприємців, а також напрямів використання грантів

Надані гранти у розрізі типів підприємців, %

Надані гранти у розрізі статі підприємця, %

Напрями використання грантів, %

Переважає більшість грантів — 88% — була надана мікропідприємцям, що повністю відповідає цільовій аудиторії та меті Програми.

За підсумками реалізації Програми найбільша частка грантів — 53% — була надана жінкам, які здійснюють підприємницьку діяльність як фізичні особи-підприємці. Це є свідченням зростання ролі жінок в економічній активності бізнесу в умовах війни.

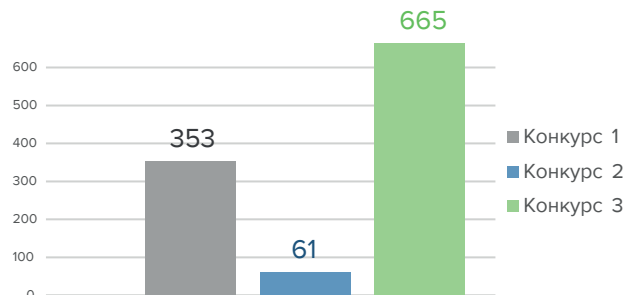
Найбільша частина грантів — близько 70% — була спрямована на придбання обладнання (30%) та закупівлю матеріалів і сировини (39%) для здійснення господарської діяльності. Така структура витрат свідчить про те, що підприємці використовували гранти насамперед для підтримки стійкості та відновлення своєї господарської діяльності.

Обсяг отриманих грантів у розрізі видів економічної діяльності підприємців та створених робочих місць

Надані гранти у розрізі видів економічної діяльності підприємців, %

Кількість створених або відновлених робочих місць у розрізі конкурсів, од.

У структурі грантового портфеля переважають підприємці, які здійснюють свою діяльність у переробній промисловості — галузі, що виступає ключовим драйвером відновлення економічної активності суб'єктів господарювання та зростання бюджетних надходжень.

За інформацією підприємців, відібраних до участі в Програмі за результатами трьох конкурсів, отримання гранту для відновлення або підтримки стійкості бізнесу дозволило створити або відновити 1 079 робочих місць, що є особливо важливим в умовах війни.

29 лютого 2024 року Фонд розвитку підприємництва отримав нагороду від Делегації Європейського Союзу в Україні за новаторське рішення, впроваджене для простої та прозорої видачі грантів EU4Business у межах Програми «Грант від EU4Business для мікробізнесу».

5.6.6. Програма «Грант від EU4Business для мікробізнесу – Фаза II»

За результатами успішної реалізації трьох конкурсів, Європейським Союзом та Урядом Німеччини було ухвалено рішення щодо продовження Програми в межах четвертого конкурсу (Фаза II).

Відбір учасників Програми здійснювався за результатами четвертого конкурсу, який проводився для підприємців із найбільш постраждалих від війни областей: Дніпропетровської, Донецької, Запорізької, Київської (окрім м. Київ), Луганської, Миколаївської, Сумської, Чернігівської, Харківської та Херсонської. Прийом заявок тривав з 2 по 30 вересня 2024 року.

Переможці визначалися в автоматичному режимі на рейтинговій основі за такими критеріями, як рівень постраждалості від війни, вид економічної діяльності підприємства, якість запланованого використання грантових коштів, розташування на деокупованій території, а також соціальна відповідальність бізнесу, зокрема наявність у команді ветеранів та осіб з інвалідністю.

У межах Програми мікропідприємці отримували гранти у розмірі до 219 300 грн для реалізації заходів з відновлення своєї господарської діяльності через уповноважені банки: Ощадбанк та ПриватБанк.

Кошти мікрогрантів використовувались на фінансування вартості товарів, робіт і послуг без урахування податку на додану вартість (ПДВ), який має сплачуватися за рахунок власних коштів мікропідприємця.

Програма
«EU4Business: відновлення,
конкурентоспроможність та
інтернаціоналізація МСП»

за фінансової підтримки Уряду
Німеччини та Європейського Союзу

EU4Business

Funded by
the European Union

giz

Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Банки-партнери
ОЩАДБАНК
ПРИВАТБАНК

мікрогранти

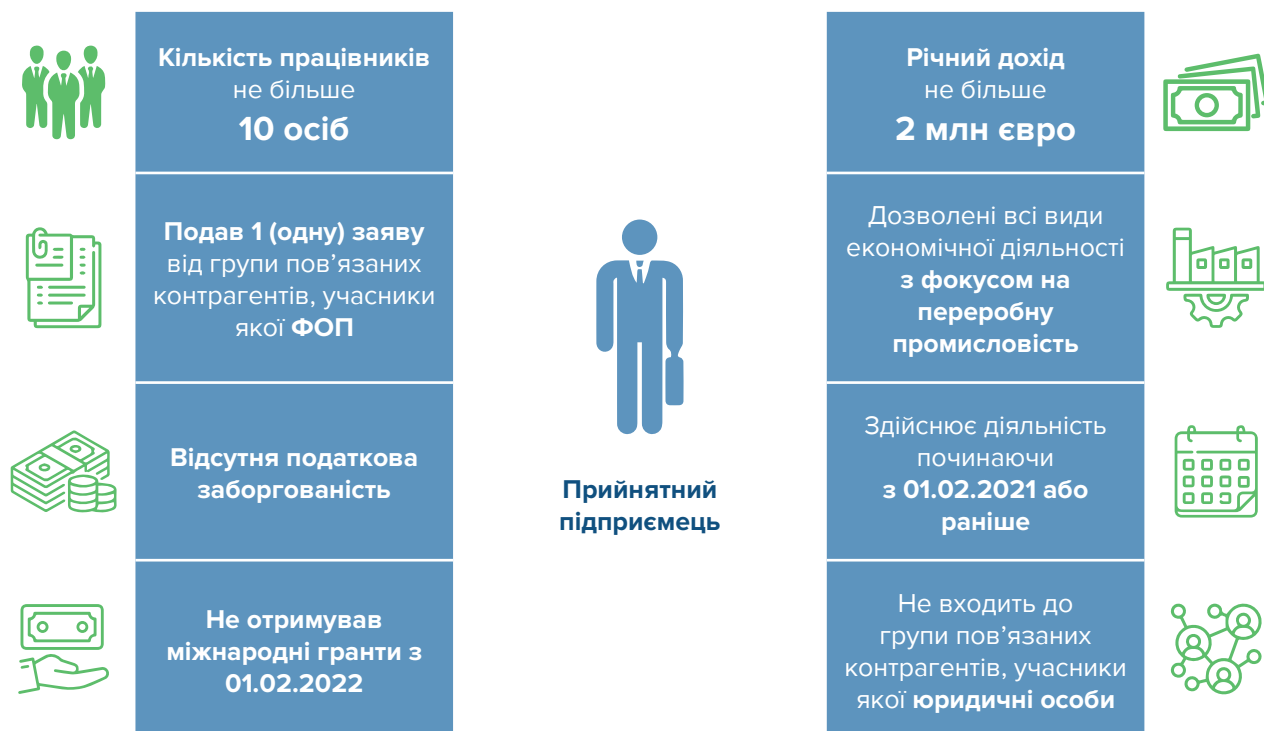
мікрогранти

мікрогранти

Метою Програми є підтримка відновлення та стійкості мікропідприємств (МП) у деокупованих та постраждалих від війни регіонах України шляхом надання 100 підприємцям мікрогрантів у розмірі 5000 євро

Програма реалізовувалась через банки-партнери – Ощадбанк та Приватбанк

Хто може отримати Грант від EU4Business для мікробізнесу?

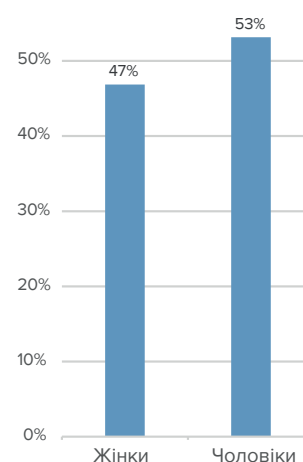

Результати реалізації Програми «Грант від EU4Business для мікробізнесу – Фаза II»

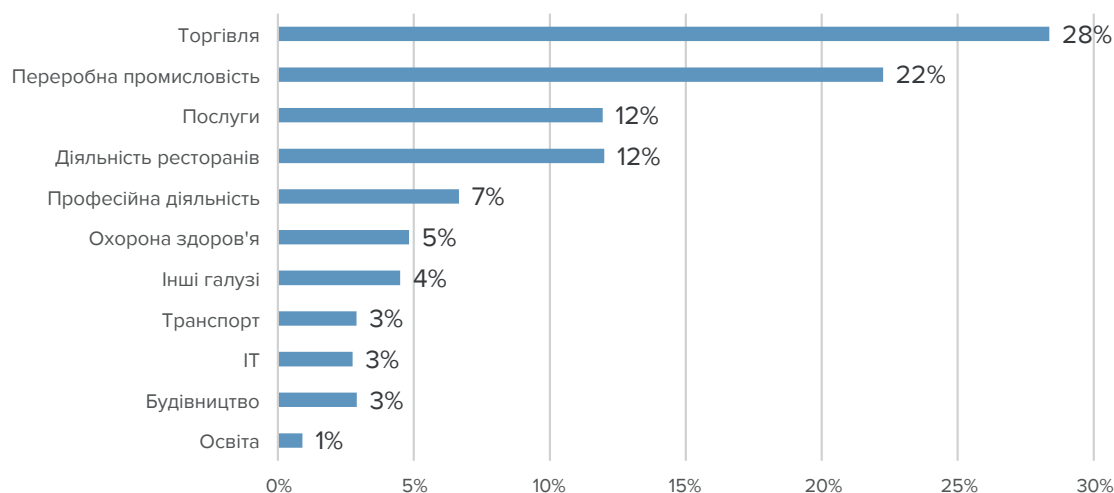
Укладені договори гранту в розрізі форм мікропідприємництва, %

Укладені договори гранту за статтю, %

Укладені договори гранту за видами економічної діяльності, %

5.6.7. Програма «Підтримка енергостійкості мікро- та малих підприємств України»

26 листопада 2024 року відбулася презентація проєкту «Підтримка енергетичної стійкості мікро- та малих підприємств України», який фінансується Урядом Королівства Норвегія через Норвезьку агенцію з розвитку співробітництва (NORAD) та Урядом Німеччини, і реалізується німецькою федеральною компанією Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ).

Партнером з реалізації проєкту виступає Фонд розвитку підприємництва (далі – Фонд або ФРП).

З метою реалізації проєкту ФРП розробив Програму «Підтримка енергостійкості мікро- та малих підприємств України», реалізація якої розпочалася у грудні 2024 року через чотири банки: АТ «Ощадбанк», АТ АКБ «Банк Львів», АТ «Сенс Банк» та АБ «Укргазбанк».

Програма покликана підвищити енергетичну стійкість та незалежність суб'єктів господарювання шляхом надання їм грантової підтримки для фінансування закупівлі альтернативних джерел енергії (як відновлюваного, так і невідновлюваного типу), енергоефективного обладнання, а також супутніх робіт і послуг.

Бюджет Програми на виплату фінансової підтримки ММП становить 1,65 млн євро.

Реалізація Програми для підприємств, залежно від їхнього типу (мікропідприємства або малі підприємства), розподіляється на два компоненти:

- **Компонент I.** 80 грантів для **мікропідприємств** у розмірі до 10 000 євро кожен — на фінансування закупівлі альтернативних джерел енергії, енергоефективного обладнання, а також супутніх робіт і послуг.
- **Компонент II.** 43 гранти у розмірі до **20 000 євро**, що надаються у поєднанні з банківськими кредитами для **суб'єктів малого підприємництва**. За умови успішної реалізації енергетичних інвестицій мале підприємство отримує відшкодування до 40% поточної заборгованості за кредитом, отриманим на їхнє фінансування.

Відбір учасників Програми здійснюватиметься на конкурсній основі. Переможці визначатимуться автоматично, на рейтинговій основі, через ІТ-портал Фонду «Навігатор фінансової підтримки», за такими ключовими критеріями: рівень енергозалежності бізнесу; вид економічної діяльності; якість джерел генерації електроенергії; розташування в регіонах України з найбільш пошкодженою енергетичною інфраструктурою; рівень боргового навантаження підприємства та кількість збережених робочих місць, зокрема для ветеранів і внутрішньо переміщених осіб.

Програма є доступною для всіх регіонів України, однак пріоритет надається підприємствам, що зареєстровані та здійснюють діяльність у регіонах, які найбільше постраждали від пошкоджень енергетичної інфраструктури й мають вищу тривалість стабілізаційних відключень.

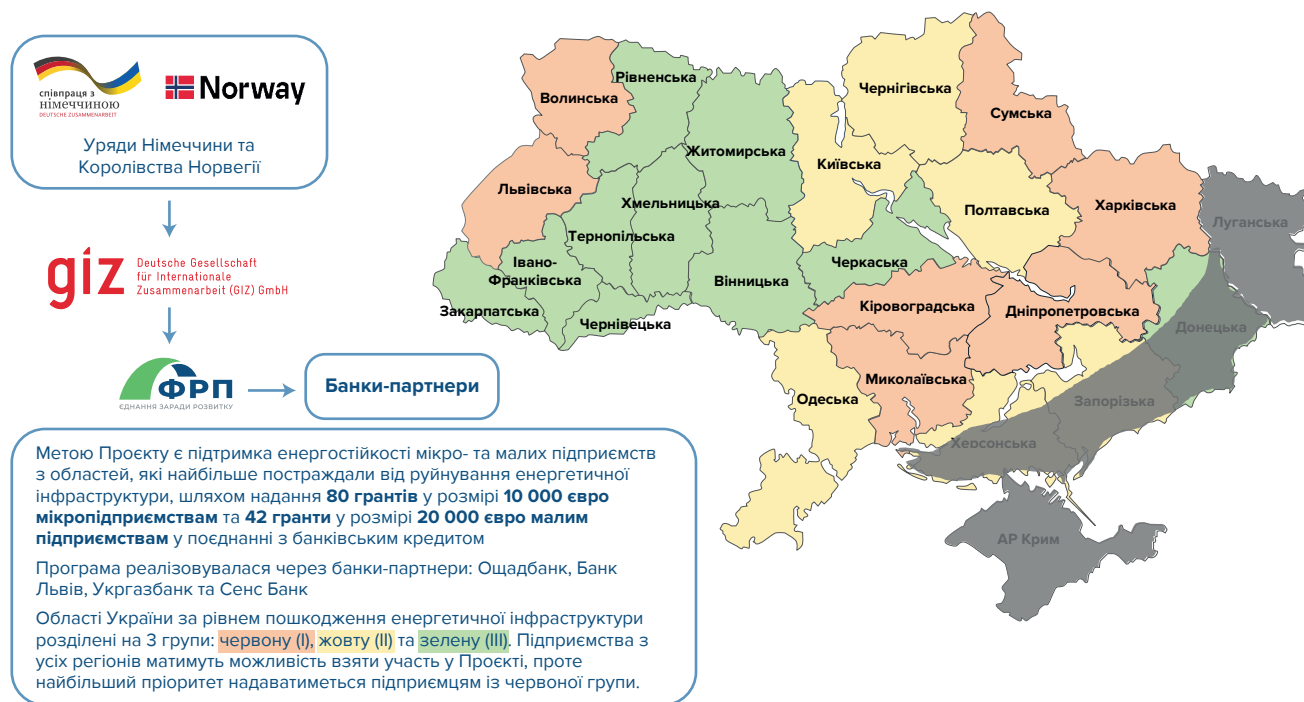
Фонд та партнери з реалізації Програми та проєкту очікують, що її впровадження дозволить мікро- та малим підприємствам забезпечити безперервність господарської діяльності, стабільний рівень доходів і податкових надходжень, а також збереження робочих місць.

Запуск Програми з підтримки енергостійкості мікро- та малих підприємств України

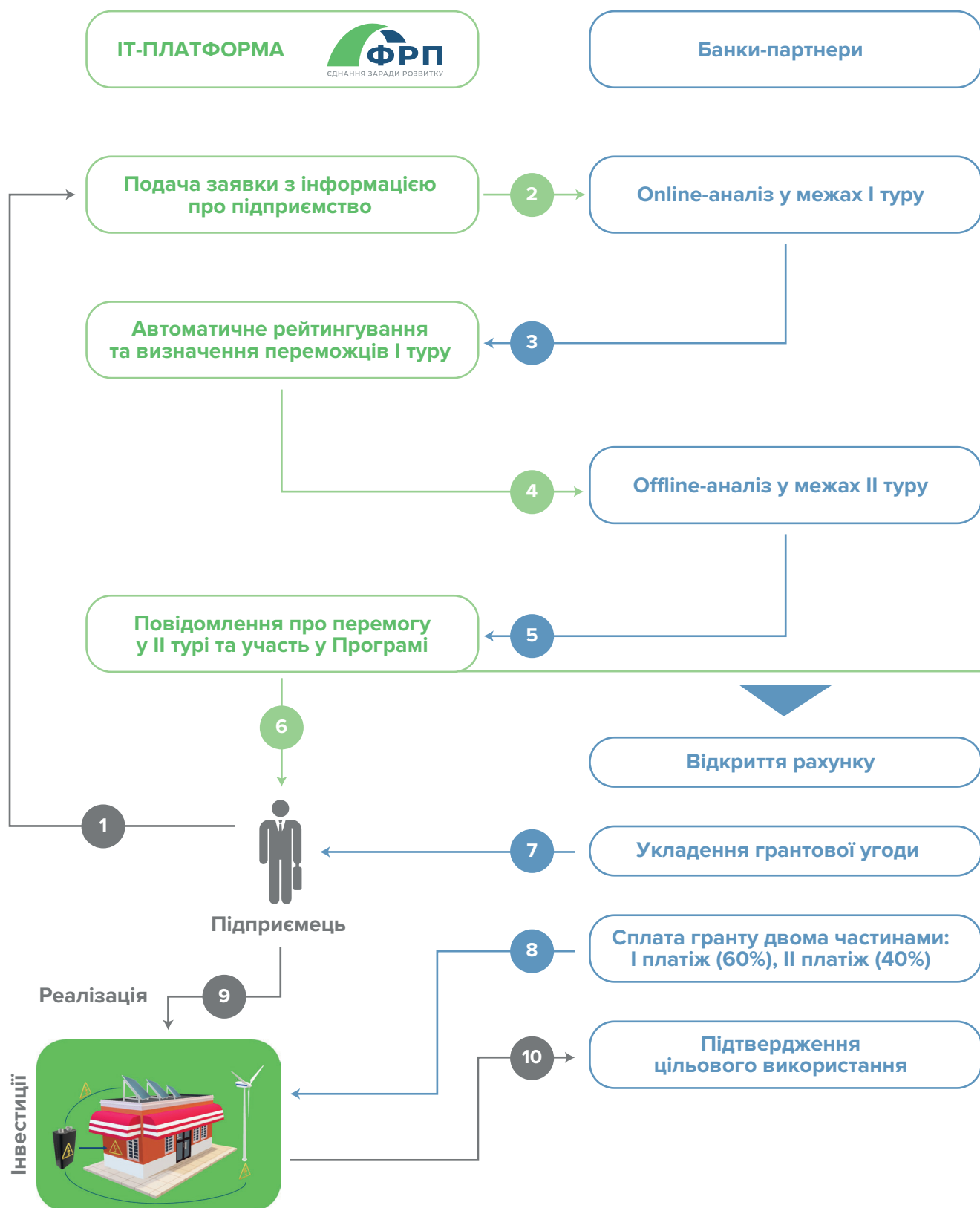
Проект «Підтримка енергостійкості мікро- та малих підприємств України»

Мікропідприємства (МП)			Малі підприємства (МП)		
Мікропідприємства	кількість працівників до 10 осіб	річний дохід €2 млн	Малі підприємства	кількість працівників до 50 осіб	річний дохід €5 млн
Тип підтримки	Грант без обов'язкового поєднання з банківським кредитом, але з можливістю його використання		Тип підтримки	Грант з обов'язковим поєднанням з банківським кредитом	
Цільове використання гранту	Фінансування інвестицій в енергетичну стійкість підприємства		Цільове використання	Часткова компенсація суми кредиту на інвестиції в енергетичну незалежність	
Максимальний розмір гранту	€10 000 (без ПДВ)		Максимальний розмір гранту	€20 000 (без ПДВ)	
Кількість грантів	80		Кількість грантів	42	
Загальна сума	€800 000		Загальна сума	€850 000	

Загальна сума Програми - €1 650 000

Механізм надання Грантів для мікропідприємств за Компонентом І

5.6.8. Програма з підтримки розвитку ММСП у Криворізькому районі

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМИ

22 грудня 2023 року між Люксембурзьким агентством з розвитку (LuxDev) та Фондом розвитку підприємництва було укладено угоду про співробітництво.

Метою співпраці - полегшення доступу мікро-, малих та середніх підприємств (ММСП), розташованих у місті Кривий Ріг та його передмісті, до банківського фінансування, що сприятиме розвитку нових можливостей для ведення господарської та інвестиційної діяльності, а також зміцненню стійкості економіки країни в умовах війни.

Програма підтримки ММСП у Криворізькому районі фінансується Урядом Великого Герцогства Люксембург через Люксембурзьке агентство з розвитку (LuxDev) зі строком реалізації по грудень 2026 року.

Для досягнення своєї мети Програма сприяє підвищенню стійкості суб'єктів підприємництва, які створюють робочі місця, забезпечують дохід населення та підтримують здатність країни виробляти товари і послуги.

Впровадження Програми забезпечується через два уповноважені банки: АТ «Ощадбанк» та АТ КБ «ПриватБанк».

Обсяг фінансування - 5 000 000 євро.

Реалізація Програми для підприємців, залежно від їхнього типу (мікропідприємства або малі та середні підприємства), відбувалась за двома компонентами:

Компонент I. Гранти для мікропідприємств спрямовані на фінансування інвестицій в основний та оборотний капітал у розмірі до 10 000 євро	Компонент II. Гранти, що надаються у поєднанні з банківськими кредитами для МСП, спрямовані на відшкодування до 50% суми інвестицій в основні засоби
---	--

Умови надання грантової підтримки

Компонент I - Мікропідприємства (МП)			Компонент II - Малі та середні підприємства (МСП)		
Мікропідприємства	кількість працівників до 10 осіб	річний дохід €2 млн	Малі підприємства	кількість працівників до 50 осіб	річний дохід €5 млн
Тип підтримки	Грант без поєднання з банківським кредитом		Середні підприємства	до 250 осіб	€10 млн
Максимальний розмір гранту	€10 000 (без ПДВ)		Тип підтримки	Грант в поєднанні з банківським кредитом	
Сфери використання гранту	• придбання обладнання • ремонт, перебудова комерційних приміщень • придбання сировини та матеріалів • виплата заробітної плати • оренда приміщень/офісів • інші господарські витрати		Цільове використання	Інвестиційні кредити на придбання, модернізацію або реконструкцію основних засобів МСП	
			Максимальна сума інвестицій	€ 100 000 (без ПДВ)	€ 200 000 (без ПДВ)
			Частка гранту від суми інвестиційного проекту	50%	50%
			Максимальний розмір гранту	€ 50 000 (без ПДВ)	€ 100 000 (без ПДВ)
Кількість грантів	50		Кількість грантів	50	20
Загальна сума	€500 000		Загальна сума	€2 500 000	€2 000 000
У зв'язку з великою кількістю заявників у лютому 2025 року					
Донор збільшив кількість грантів до 210 , а загальну суму за компонентом — до €2 100 000 .					

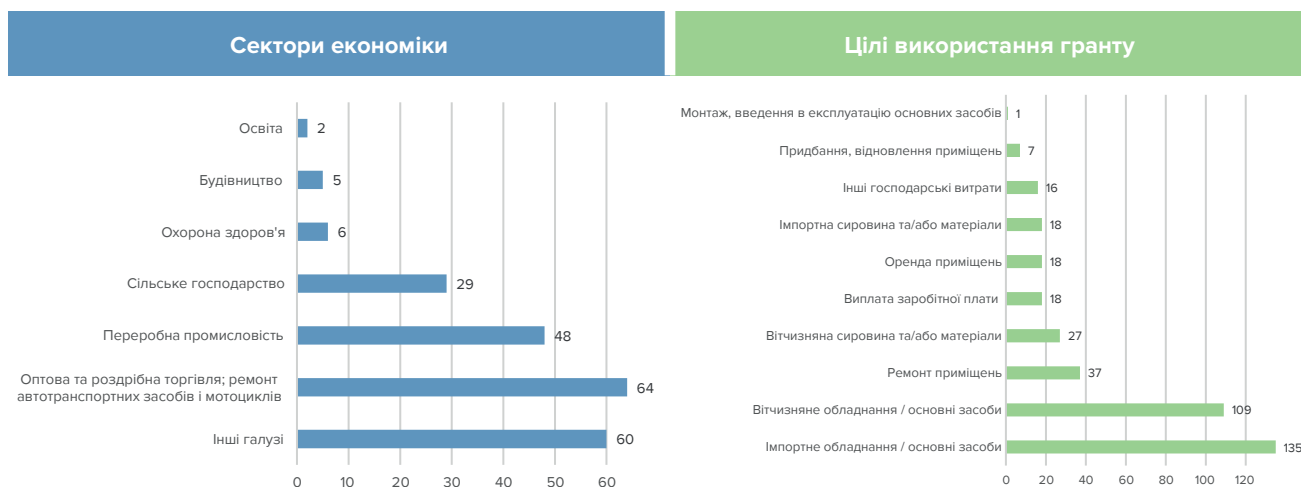
Модель реалізації Програми

Передумови запровадження Програми:

1. Криворізький район знаходиться в зоні високих військових ризиків (червона зона), тому банки відмовляють у кредитуванні мікро-, малих та середніх підприємств району через підвищений рівень кредитних ризиків.
2. Ці ризики неможливо мінімізувати через ймовірну втрату ліквідної застави в разі початку активних бойових дій.
3. Відсутність доступу до фінансування для ММСП у Криворізькому районі призводить до економічного спаду та зростання безробіття серед населення.
4. Понад 80 тисяч переселенців переїхали до Криворізького району з тимчасово окупованих територій, однак не можуть розпочати підприємницьку діяльність через відсутність доступу до фінансових ресурсів.

Основні результати Програми станом на 01.04.2025

Пріоритетними напрямками Програми є переробна промисловість, будівництво, охорона здоров'я, освіта, торгівля та сільське господарство. Основними цілями використання грантів стали придбання основних засобів (як імпортного, так і вітчизняного виробництва) для забезпечення ефективної підприємницької діяльності та розширення масштабів виробництва.

Крім того, підтримка в межах Програми сприяла модернізації технічної бази підприємств, створенню нових робочих місць — зокрема для ветеранів та внутрішньо переміщених осіб — а також стимулюванню сталого розвитку місцевого бізнес-середовища.

Переважає більшість грантів була спрямована на:

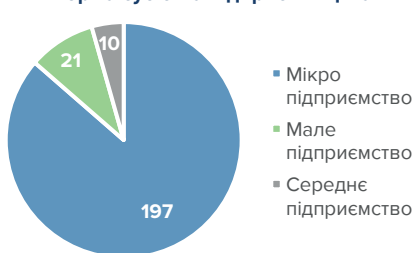
- придбання основних засобів для підтримки та розвитку бізнесу;
- виконання ремонтних робіт для відновлення виробничих і комерційних приміщень, пошкоджених внаслідок військової агресії;
- придбання альтернативних джерел живлення для забезпечення безперервної діяльності під час відключень електроенергії;
- придбання сільськогосподарської техніки тощо.

У 2024 році представниками LuxDev та Фонду було проведено низку заходів для ознайомлення ММСП Криворізького району з умовами Програми та заохочення їхньої участі. У межах ініціативи було здійснено візит до м. Кривий Ріг та найбільших громад Криворізького району з метою особистого знайомства з представниками ММСП регіону.

Форми підприємництва та гендерне співвідношення учасників

Форма суб'єкта підприємництва

Гендерне співвідношення

Переважну більшість учасників Програми становлять фізичні особи — підприємці, які отримали до €10 000 у межах Компоненту I для розвитку підприємницької діяльності.

Кількість учасників за Компонентом II (МСП) є значно меншою з огляду на такі основні причини:

- підприємці остерігаються брати на себе довгострокові фінансові зобов'язання через нестабільну економічну ситуацію та воєнний стан;
- високі ризики, спричинені військовою агресією. Криворізький район є прифронтовою територією, що створює додаткові ризики для ведення бізнесу.

Варто відзначити, що 47% учасників Програми становлять жінки, що свідчить про забезпечення гендерного балансу та рівного доступу до можливостей підтримки для представників обох статей.

5.6.9. Проєкт «Усунення бар'єрів для сприяння інвестиціям в енергоефективність громадських будівель в малих та середніх містах України шляхом застосування механізму ЕСКО»

Міністерство
фінансів
України

27 травня 2024 року відбулося підписання Угоди між Фондом розвитку підприємництва (ФРП) та ПРООН щодо реалізації Проєкту «Усунення бар'єрів для сприяння інвестиціям в енергоефективність громадських будівель у малих та середніх містах України шляхом застосування механізму ЕСКО».

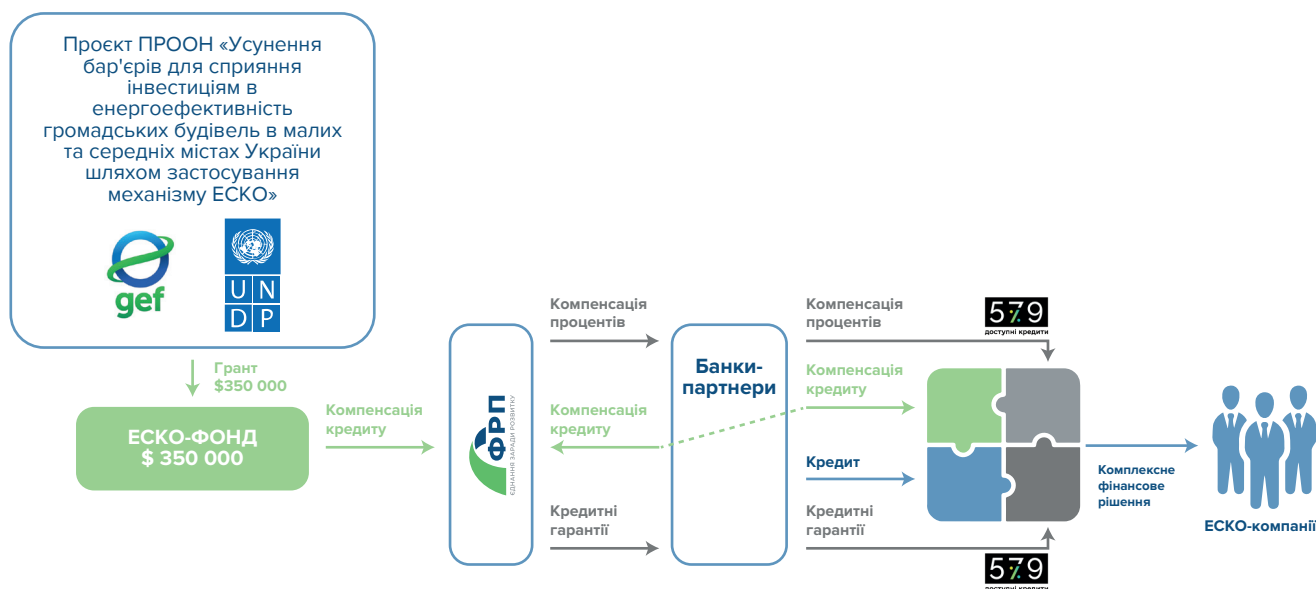
Метою Проєкту є створення ЕСКО-фонду на базі ФРП, у межах якого для забезпечення доступного фінансування ЕСКО-компаній будуть поєднуватися різні інструменти фінансової підтримки.

У рамках кредитування ЕСКО-компаній передбачено використання трьох фінансових інструментів: Програми «Доступні кредити 5-7-9%», Програми часткового гарантування кредитів, а також грантової складової для часткового погашення основної суми кредиту.

Згідно з умовами Проєкту, ЕСКО-компанії отримують фінансову підтримку в розмірі 20% вартості енергомодернізаційних робіт за Програмою — для часткового погашення кредиту. Максимальна сума кредиту на виконання одного енергосервісного договору становить 16 млн грн.

Цей Проєкт є потужним рушієм впровадження ЕСКО-модернізації громадських будівель в Україні та запорукою суттєвої економії державних витрат на електроенергію і підвищення енергонезалежності, що є особливо важливим в умовах війни.

МЕХАНІЗМ ДОСТУПНОГО ФІНАНСУВАННЯ ЕСКО-КОМПАНІЙ на базі ЕСКО-ФОНДУ

Фінансування за ЕСКО договорами: Деталі та Структура

Станом на 01.01.2025:

8 підписаних кредитних договорів
на загальну суму –
16 039 318, 10 грн

8 ЕСКО договорів на загальну суму –
61 632 936,70 грн

Сума фінансової підтримки –
7 656 171,71 грн

3 заклади дошкільної освіти

2 лікарні

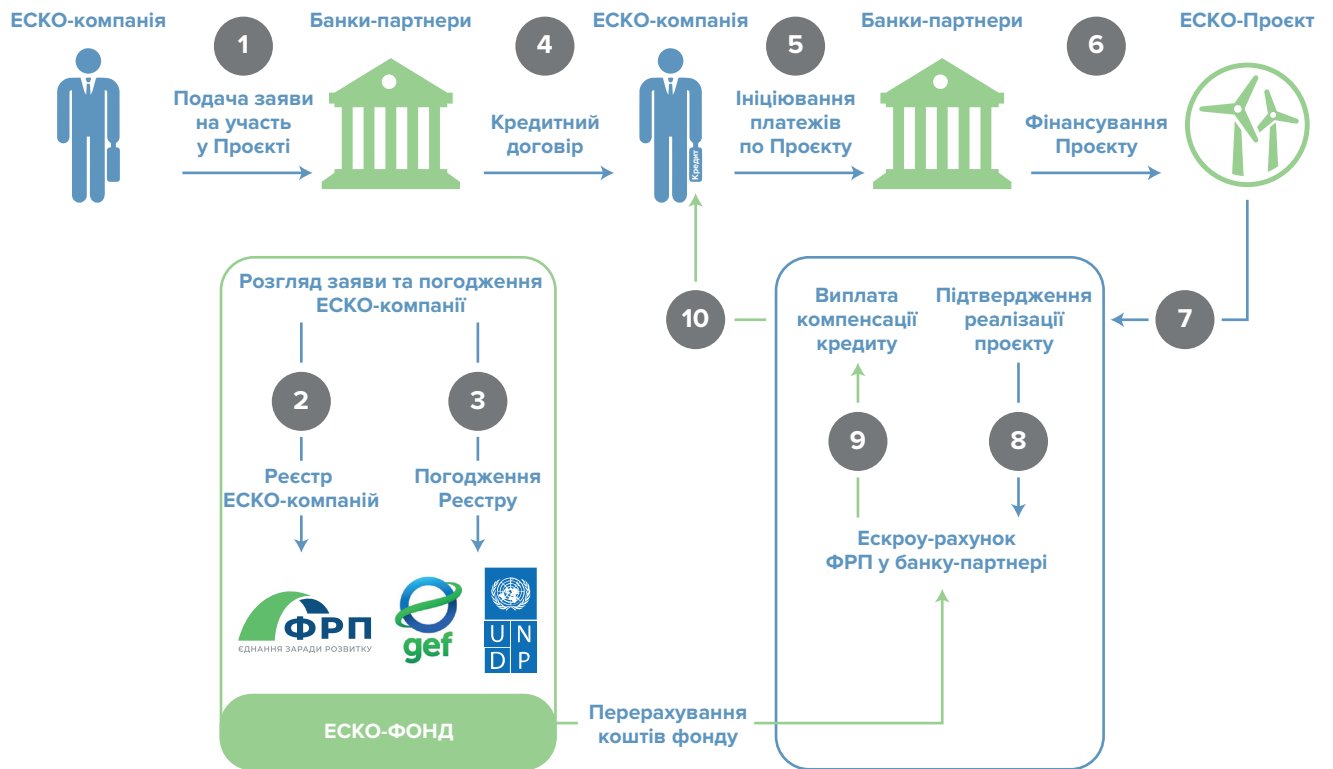
2 школи

1 водоканал

Схема фінансування ЕСКО-проєкту за рахунок коштів ЕСКО-ФОНДУ

6. Регіональні програми з фінансової підтримки ММСП

6.1. Спільна Програма ФРП з Львівською облдержадміністрацією

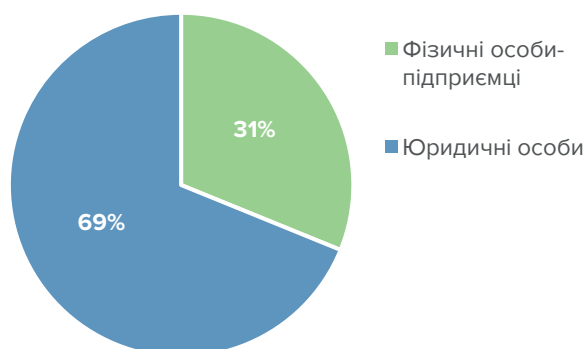
8 Кількість уповноважених банків	408 Кількість учасників ММСП у Програмі	581 Кількість кредитних договорів	709,14 млн грн Сума укладених кредитних договорів	1,22 млн грн Середня сума кредитного договору	9,74 млн грн Сума компенсацій, виплачена ММСП
--	---	---	--	--	--

Спільна програма ФРП з Львівською обласною державною адміністрацією введена в середині 2021 року з метою додаткового відшкодування (компенсації) частини відсотків шляхом зниження розміру компенсаційної процентної ставки до рівня 3% річних за кредитами, наданими уповноваженими банками суб'єктам мікро-, малого та середнього підприємництва в межах Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%» (далі — Програма 5-7-9), відповідно до Програми підвищення конкурентоспроможності Львівської області на 2021–2025 роки. Головна мета Спільної програми — відновлення, збереження та створення робочих місць у період воєнного стану на підприємствах — учасниках Програми 5-7-9, які отримали кредити в уповноважених банках на реалізацію інвестиційних проєктів або фінансування оборотного капіталу.

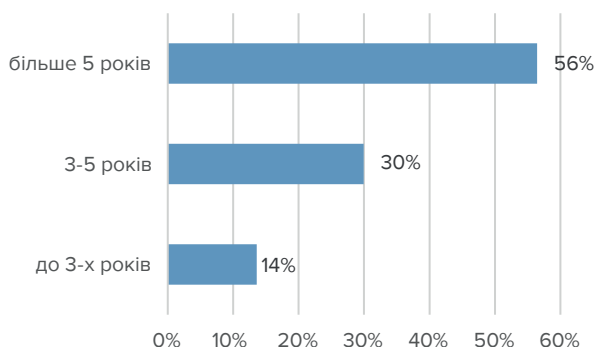
Спільна Програма складається з чотирьох напрямів додаткового відшкодування:

1. Компенсація частини відсотків шляхом зниження розміру компенсаційної процентної ставки за кредитами без застави майна для суб'єктів мікробізнесу.
2. Компенсація частини відсотків за кредитами на реалізацію інвестиційних проєктів для мікро-, малих і середніх підприємств, які створюють, відновлюють або утримують нові робочі місця.
3. Компенсація частини відсотків для суб'єктів мікро-, малого та середнього підприємництва, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність (експортери).
4. Компенсація частини відсотків для мікро-, малих та середніх підприємств, що здійснили перереєстрацію (релокацію) на територію Львівської області.

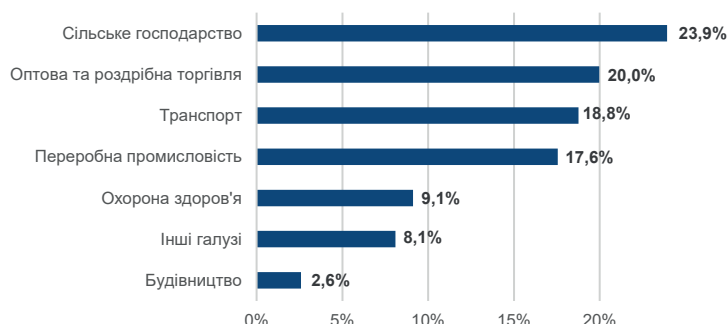
Структура учасників Програми за кількістю у розрізі видів ММСП, %

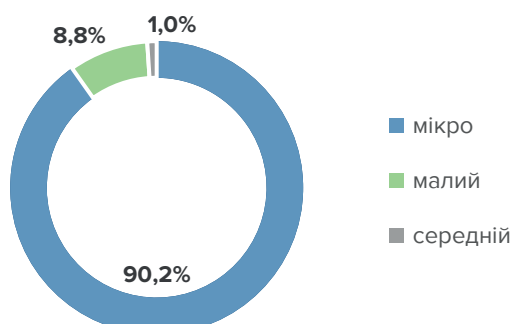
Структура кредитного портфеля за строками, %

Кредитний портфель за видами економічної діяльності, %

Частка сегментів підприємництва у загальному кредитному портфелі, %

6.2. Спільна Програма ФРП з Київською облдержадміністрацією

12 Кількість уповноважених банків	250 Кількість учасників ММСП у Програмі	333 Кількість кредитних договорів	733,45 млн грн Сума укладених кредитних договорів	2,20 млн грн Середня сума кредитного договору	31 млн грн Сума компенсацій, виплачена ММСП
---	---	---	--	--	--

Спільна Програма ФРП з Київською облдержадміністрацією впроваджена в середині 2023 року з метою додаткового відшкодування (компенсації) частини відсотків шляхом зниження розміру компенсаційної процентної ставки до рівня 0% річних за наданими уповноваженими банками кредитами суб'єктам мікро-, малого та середнього підприємництва в рамках Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%» (далі — Програма 5-7-9) відповідно до Комплексної програми «Конкурентоспроможна Київщина» на 2022–2025 роки.

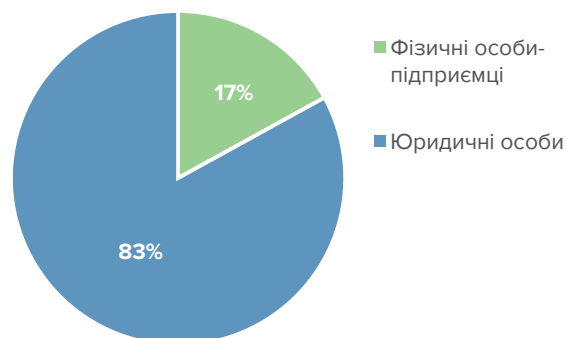
Головна мета — відновлення, збереження та створення робочих місць протягом періоду воєнного стану на підприємствах, які є учасниками Програми 5-7-9 та отримали кредит на реалізацію інвестиційного проекту в уповноваженому банку.

Для кожного суб'єкта ММСП Київської області ФРП розраховує рейтинг на базі визначених критеріїв: кількості фактично створених або відновлених суб'єктами ММСП робочих місць та суми фактично відновленого або збільшеного фонду оплати праці станом на кінець кожного звітного календарного кварталу у порівнянні з довоєнним періодом станом на 01.02.2022. Розрахунок рейтингів по кожному суб'єкту ММСП здійснюється на підставі інформації про суми виплат заробітної плати на користь співробітників ММСП, яка надається Фонду уповноваженим банком за формою, встановленою Фондом, або на підставі офіційної фінансової та/або податкової звітності ММСП, якщо воно подає таку звітність у період воєнного стану, станом на останній місяць календарного кварталу, що передує звітному.

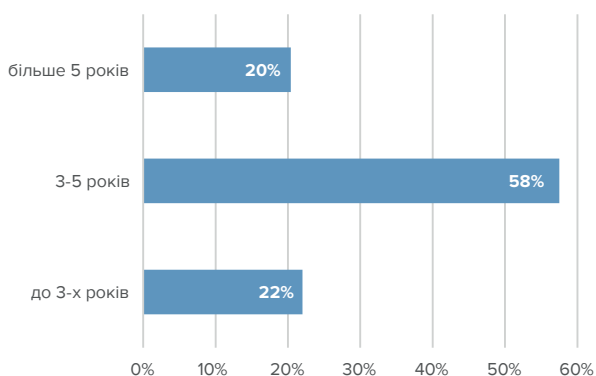
Структура підтримки за галузями, %

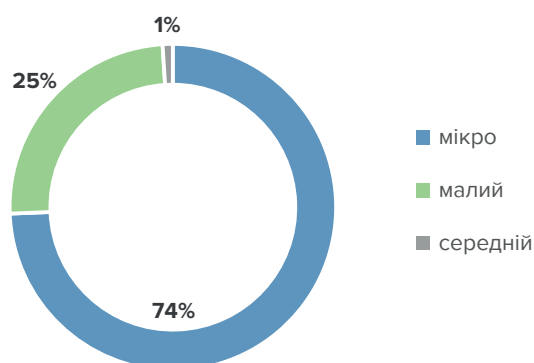
Структура учасників Програми за кількістю у розрізі видів ММСП, %

Структура кредитних договорів за строками, %

Частка сегментів підприємництва у загальному кредитному портфелі, %

7. Розширення кола установ-партнерів Фонду розвитку підприємництва

ФРП активно співпрацює з 7 банками-партнерами:

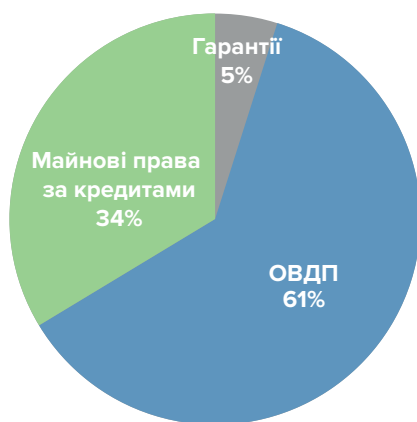
Робота з банками-партнерами

У 2024 році проведений аналіз АТ «СЕНС БАНК» на предмет партнерства

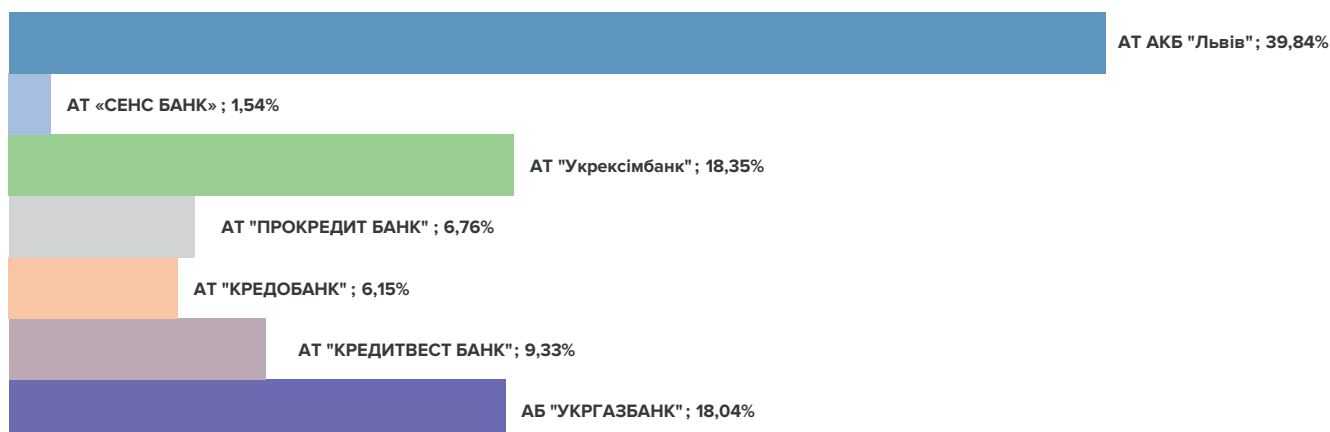
- Корпоративне управління, інституційний розвиток
- Стратегія та конкурентоздатність
- Фінансова стійкість
- Культура ризиків
- Технології кредитування МСБ.

АТ «СЕНС БАНК» прийнято в якості стратегічного партнера ФРП

Структура застави Фонду, частка від портфелю кредитів банкам станом на 01.01.2025

Концентрація портфелю за сумою станом на 01.01.2025, %

ІСТОРІЇ УСПІХУ

“МИ — ПРО ЯКІСТЬ І ЦІННОСТІ”

Компанія “Шанс Вік” з Луцька уже понад 10 років займається вирощуванням та гуртовим продажем плодів культур, а також переробкою для виготовлення чаїв з ягід і трав. За ці роки вони успішно експортували продукцію в європейські країни, отримали сертифікат «Органік», налагодили зв'язки з партнерами та набули гарну репутацію серед замовників продукції.

Повномасштабне вторгнення внесло власні корективи в бізнес-план компанії. Суттєво скоротився напрям експорту — відчутно впали об'єми продажів. Відповідно, прибутки від експортних замовлень перестали покривати витрати, які несе компанія. Потрібні були зміни. Тож команда вирішила виходити на ринок з новим продуктом: органічним чаєм з ягід та трав.

“На той момент нам не вистачало впевненості в новому рішенні, ми потребували професійної експертизи та аудиту наявної стратегії, допомоги в створенні бізнес-моделі, допомоги в розробці маркетингової стратегії для виходу в запланований сегмент”, — розповідає керівник Володимир Ольховик.

Тоді “Шанс Вік” дізналися про можливість консультаційної підтримки від СМС-Ukraine в рамках проекту “Доступ до фінансування та посилення стійкості ММСП в Україні”. Для консультацій обрали напрямок розробки та адаптації бізнес-моделі нового продукту.

Першим вагомим успіхом для компанії стала вдала презентація чаю під новим брендом TRAVKA на ярмарку органічних виробників у Львові. Тоді команда вперше продемонструвала продукт широкому колу споживачів та організувала його дегустацію.

«Ми чітко визначили нашу самоідентифікацію, ціннісні пропозиції та конкурентні переваги. Спільними зусиллями дійшли висновку, що ми — про якість і цінності, що дало нам можливість правильно спілкуватись з нашою цільовою аудиторією та яскраво заявити про себе», — відмітив Володимир Ольховик.

Сьогодні бренд активно розвивається, збираючи навколо себе поціновувачів органічного чаю та сотні нових підписників в соцмережах. Команда налагодила співпрацю з новим кафе у Луцьку «Misto.cafe», а також ведуть чимало комунікацій щодо колаборацій, як в соціальній, так і бізнесовій сфері.

«ПРОЄКТ ДОПОМАГАЄ РОЗВИВАТИСЬ»

Бренд Myo UA — сімейний бізнес верхнього одягу у місті Татарбунари, що на Одещині. Понад 14 років вони виробляють куртки та жилети на різних утеплювачах, у середньому до 1000 одиниць продукції щомісяця. А нещодавно, завдяки участі у проєкті «Доступ до фінансування та посилення стійкості ММСП в Україні» отримали консультаційну підтримку щодо розширення ринку збуту своєї продукції.

«Починали бізнес мої батьки з пошиття спецодягу. Коли ще були студентами, ми з чоловіком допомагали їм у реалізації товару, а згодом стали разом розвивати бізнес», — розповідає власниця і директорка MYO Юлія Мягченко.

З початку повномасштабного вторгнення пані Юлія з родиною працюють в Україні, допомагаючи армії: безкоштовно шують плітоски, балаклави, спальники.

«Війна принесла нам дві проблеми — логістичні, оскільки ракета зруйнувала Білгород-Дністровський міст, та відтік кадрів. Але ми намагаємось навчати нових працівників, співпрацювати із Центром зайнятості, розвивати канали збуту».

Дізнавшись про можливість участі у Проєкті «Доступ до фінансування та посилення стійкості ММСП в Україні», Юлія подала заявку та після проходження відбору почала працювати з консультантами СМС-Ukraine. Основний запит компанії — розширити ринок збуту та підготуватись до виходу на зовнішній ринок.

Проаналізувавши готовність бізнесу до експорту, менеджмент консультанти рекомендували зосередитись на розширенні обсягів продажу на внутрішньому ринку, де бренд має гарний потенціал для розвитку, допомогли скоригувати стратегію просування на українському ринку.

«Партнерство із СМС-Ukraine допомогло успішно скоригувати наші плани — ми створили сайт <https://myo.in.ua/>, вирішили відкрити власний магазин та зареєструвати торгову марку, маємо план розширення продажів онлайн» — ділиться результатами Юлія Мягченко.

8. Політика управління ризиками ФРП

Реалізація принципів. Інструменти оцінки ризиків. Три лінії захисту.

Рада Фонду	Три лінії захисту	Управління ризиками
		
- Визначення стратегії розвитку Фонду - Погодження нових програм, партнерів, угод - Збільшення кола партнерів	Незалежність та компетентність підрозділів в управлінні ризиками	- Виявлення - Моніторинг - Контроль - Пом'якшення ризиків

РАДА ФОНДУ			Три лінії захисту
Перша лінія захисту	Друга лінія захисту	Третя лінія захисту	
вище керівництво та керівники підрозділів	ризик менеджмент	внутрішній аудит та комплаєнс	
Реалізація проєктів, управління коштами, супроводження, бухгалтерський облік, управління, прийняття ризику	Аналіз та перевірки, попередження, пом'якшення, звітність за ризиками	Незалежний аналіз ефективності системи внутрішнього контролю та оперативний контроль ризику	

Інструменти оцінки ризиків

Процес управління ризиками

Кредитний	Операційний	Ліквідності	Відсотковий	Валютний	Еко-соціальний
Оцінка фінансової спроможності контрагента Моніторинг покриття боргу забезпеченням Контроль ковенантів Оцінка концентрації експозицій	Забезпечення безперервної діяльності фонду Превентивні заходи Моніторинг операційних інцидентів	Аналіз майбутніх грошових потоків Розміщення тимчасово вільних коштів у ліквідні інструменти	Моделювання змін відсоткових ставок на ринку (UIRD, кредитів клієнтам та EURIBOR). Обґрунтований ліміт на розриви процентних активів та пасивів до капіталу.	Оцінка ризику та заходи пом'якшення Моніторинг прогнозів обмінного курсу гривні За можливості розміщення і залучення коштів в однакових валютах	Контроль за впровадженням Системи еко-соц управління Проведення регулярних форумів з банками Робота зі скаргами

Аналіз уповноважених банків-учасників державних програм за групами ризику*

Група 1

- Стабільний стан, висока операційна ефективність.
- Кредитний портфель з незначною часткою NPL.

Група 2

- Стабільний стан, ефективна бізнес-модель
- Задовільна якість кредитного портфелю
- Незначний ризик за окремими напрямками діяльності.

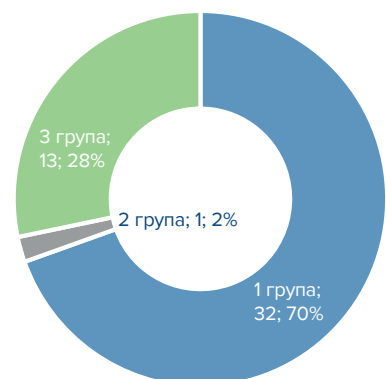
Група 3

- Стійкий фінансовий стан
- Працездатна бізнес-модель
- Значна частка NPL.

Група 4

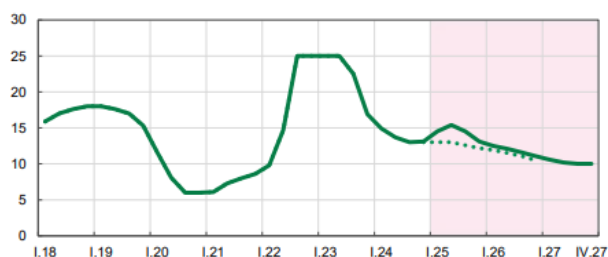
- Банки мають низьку ефективну бізнес-модель.
- Значна частка NPL.
- Високий операційний ризик через економічну нестабільність та/або розповсюдження санкцій.

Розподіл уповноважених банків за групами ризику (кількість та частка у підсумку)

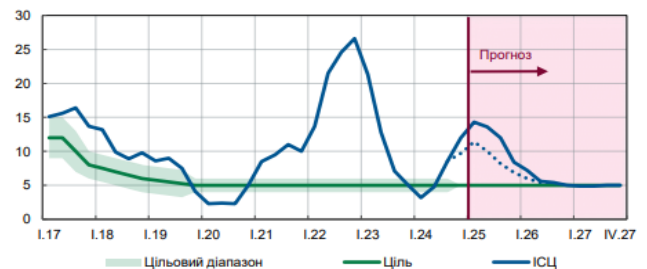

*Аналіз уповноважених банків — учасників державних програм за групами ризику — проводиться відповідно до внутрішнього Порядку роботи з уповноваженими суб'єктами щодо впровадження програм надання фінансової державної підтримки.

Графік 2. Облікова ставка НБУ, середня, %

Графік 12. Зміна ІСЦ (станом на кінець періоду, % р/р) та інфляційні цілі

- У грудні 2024 року інфляція пришвидшилася до 12% у річному вимірі, зростала й у січні.
- Динаміка облікової ставки корелює зі змінами темпів інфляції. Облікова ставка використовується НБУ як інструмент стримування інфляції.
- Оновлений макропрогноз НБУ передбачає, що облікова ставка у 2025 році становитиме 14,4%, у 2026 році - 11,8%.

- НБУ перейшов до режиму керованої гнучкості обмінного курсу в жовтні 2023 року через виникнення множинності обмінних курсів на ринку, за якої курс іноземної валюти на готівковому ринку на 15–20% перевищував курс на міжбанківському ринку.
- За консенсусом прогнозів експертів, найгірший сценарій передбачає курс долара на рівні 47 грн до кінця року. Девальваційні очікування бізнесу в лютому 2025 року перевищують 44,4 грн/долар.

9. Запровадження Системи екологічно та соціального управління в ФРП та уповноважених банках

Ключові елементи

Протягом 2024 року Світовим банком реалізовувався проєкт ARISE. Його мета — підтримка інклюзивного сільськогосподарського виробництва та забезпечення негайного й ефективного реагування на кризи чи надзвичайні ситуації. У рамках впровадження проєкту Фонд розвитку підприємництва має здійснювати верифікацію впровадження українськими банками екологічної та соціальної оцінки своїх позичальників під час кредитування в межах Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%». Важливим аспектом є впровадження цього проєкту на державному рівні для створення рівних умов для бізнесу та формування системного підходу всіх банків України до оцінки своїх позичальників.

За результатами проведеної ФРП роботи:

- 16 банків із 24 активних учасників Програми «Доступні кредити 5-7-9%» пройшли повну верифікацію з боку ФРП.
- Середній термін верифікації становив 2 дні, а найбільша активність спостерігалася у грудні 2024 року, січні та лютому 2025 року — періоді активного схвалення кредитів.
- Є аутсайтери — 11 банків, які найменше представлені у кредитуванні бізнесу в сільськогосподарському секторі.
- Переважний клас ризику — помірний, далі — низький; значний ризик виявлено лише у 4 випадках. Кредити з високим рівнем ризику не приймаються до фінансування в межах Державної програми.
- Серед галузей реалізації Програми перевага надається вирощуванню зернових культур (переробка розглядається як вторинна).
- Наступним етапом впровадження стане вибіркова перевірка банків ФРП щодо якості впровадження СЕСУ (системи екологічного та соціального управління) — її планується розпочати у другій половині 2025 року.
- Наразі готується впровадження СЕСУ для всіх кредитів, що подаються на участь у Програмі «Доступні кредити 5-7-9%» (в межах проєкту Світового банку ARISE).

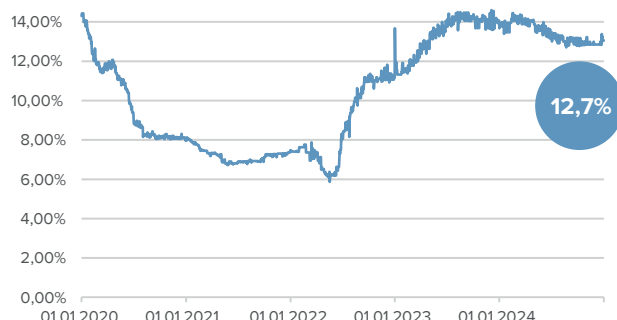
Управління Екологічним і соціальним ризиком

СИСТЕМА ЕКОЛОГІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ (СЕСУ)	Екологічна і соціальна політика	<u>Екологічна і соціальна політика ФРП</u> , затверджена акціонером та Правлінням ФРП та включає Перелік виключених видів діяльності
	Організаційна спроможність та кваліфікація	Контроль за впровадженням СЕСУ покладено на Головного ризик-менеджера ФРП Залучені фахівці з екологічних та соціальних питань в рамках Програми ARISE з квітня 2024 року.
	Процедури управління ЕС ризиками	Банки запровадили СЕСУ для кредитування проєктів АПК за Програмою «Доступні кредити 5-7-9%». ФРП верифікував перші 10 кредитних проєктів, які профінансовані банками після 01.12.2024
	Зовнішні комунікації та механізм подачі скарг	Участь у форумах для спілкування з банківською спільнотою, підприємцями та вченими. Щомісячний конференц-колл з банками України. Розроблений порядок ФРП для роботи зі скаргами.
	Моніторинг і звітність	ФРП звітує за двома проєктами: ARISE – World Bank та Енергоефективність – KfW. Банки звітують ФРП на 6-міс. основі про провадження СЕСУ

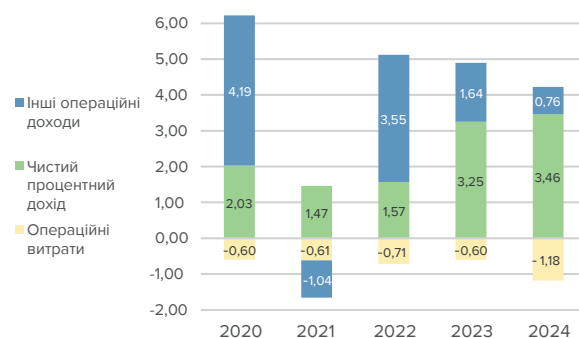
10. Фінансова звітність Фонду розвитку підприємництва за 2022-2024 роки

Динаміка Індексу UIRD (3 міс.) 2020-2024 рр.

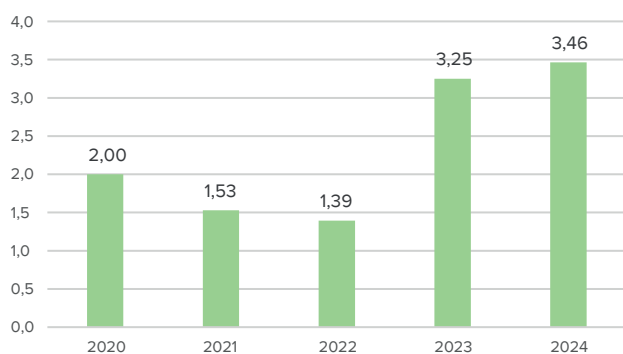
Протягом 2024 року спостерігалася тенденція до зниження індексу UIRD (3 міс.), досягнувши мінімального значення на рівні 12,7% річних, що негативно вплинуло на процентні доходи ФРП

Структура чистого прибутку/збитку від кредитних операцій, млн євро

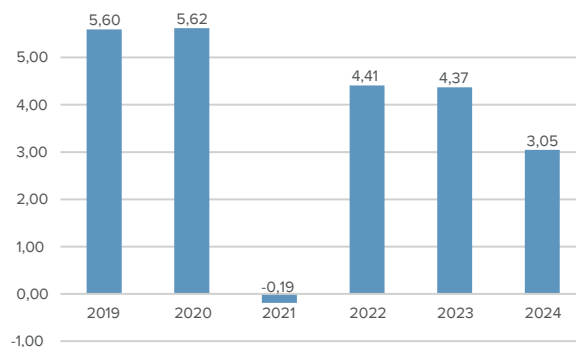
Зниження справедливої вартості інструменту хеджування валютних збитків ФРП у 2024 році стало основним фактором зменшення розміру чистого прибутку порівняно з 2023 та 2022 роками. Водночас діяльність Фонду залишається прибутковою: чистий прибуток від кредитних операцій становить 3,05 млн євро.

Чистий процентний дохід, млн євро

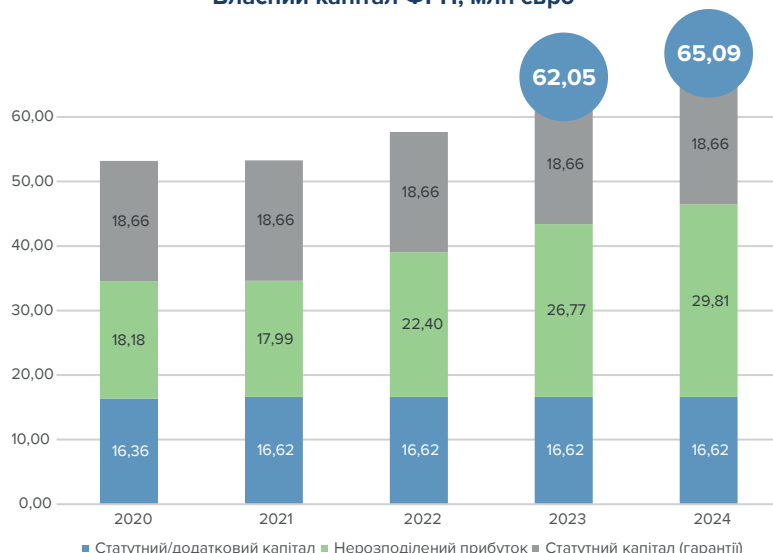
На початку періоду спостерігалася зниження процентного доходу: мінімальне значення цього показника зафіксовано у рік початку активних бойових дій. Проте завдяки виключно успішній діяльності Фонду, навіть попри суттєве зростання курсу євро до гривні, у 2024 році чистий процентний дохід досягнув максимального рівня.

Чистий прибуток/збиток від кредитних операцій, млн євро

У 2024 році чистий прибуток від кредитних операцій був повністю сформований за рахунок результату основної діяльності Фонду, а саме — з чистого процентного доходу.

Власний капітал ФРП, млн євро

Власний капітал Фонду за результатами 2024 року не зазнав суттєвих змін і становив 65,09 млн євро. Єдиним фактором його зростання залишається нерозподілений прибуток, який, незважаючи на поступове зростання курсу валют, збільшується з року в рік завдяки успішному веденню Фондом основної операційної діяльності.

ІСТОРІЇ УСПІХУ

ДОДАЙ ЕНЕРГІЇ ТВОЄМУ БІЗНЕСУ

Меблевий парк

Львівська обл.

Завдяки новому верстату економимо час, електроенергію та зменшимо викиди CO₂ на 6 тонн на рік

Тарас Приступа, директор підприємства

ukrgazbank експ-банк

Міністерство фінансів України ФРП

KfW ПРЯМОМО РАЗОМ

Продовжуємо ділитись успішними кейсами підприємців, які завдяки Програмі мають можливість інвестувати у власну енергоефективність, дбати про довкілля та сприяти стабільності економіки нашої країни в умовах війни.

За 7 років компанія Меблевий Парк створила 200 робочих місць, 4 потужні виробництва меблів на понад 13,5 тис.кв.м, два шоуруми для видачі готової продукції та центри меблів у Львові, Луцьку, Івано-Франківську, Хмельницькому, Ковелі та Тернополі.

«Ми прагнемо поєднувати інноваційний підхід з високою якістю виробництва. Тому, на залучені кошти від пільгового кредиту ми встановили інноваційне обладнання для високоточного свердління меблевих деталей. Новий верстат значно продуктивніший за старий, адже може виготовляти майже у 2,5 рази більше отворів за годину і має енергоефективну технологію, що є важливим для нас. Вдячні Укргазбанку за експертну підтримку та можливість скористатись Програмою «Додай енергії своєму бізнесу», – розповів Тарас Приступа, директор підприємства «Меблевий парк».

Як зазначають в компанії, двигун верстату оснащений частотним перетворювачем, що суттєво знижує споживання електроенергії під час роботи верстата.

Крім того, нове обладнання використовує на 30% менше часу для обробки складних деталей, що також сприяє енергоефективності виробництва.

Також важливо, що завдяки реалізації проекту зменшимо викиди CO₂ близько на 6 тонн на рік.

#Додай_енергії_тvoєму_бізнесу ⚡ – продовжуємо ділитись історіями успіху підприємців, які отримали пільговий кредит на розвиток свого бізнесу та скористалися готовою пропозицією Програми щодо енергоефективного обладнання.

Сьогодні розповідь про сільськогосподарське підприємство «Марія» з Одещини, що займається вирощуванням зернових культур: ріпаку, соняшника, озимої пшениці, ячменю та льону.

Через збільшення площі обробки врожаю майже удвічі (до 650 га) компанія вирішила розширити парк сільськогосподарської техніки. Для цих цілей залучили кредит в Укргазбанку.

«Завдяки участі у Програмі ми придбали австрійський трактор Case IH Puma 210. Розраховуємо на збільшення врожаю пшениці та соняшника, які є ключовими культурами у виробництві продуктів харчування. Наше підприємство також забезпечує продовольством соціально вразливі верстви населення», – зазначає важливість діяльності підприємства, особливо під час війни, його засновниця Марія Якобюк.

Варто звернути увагу, що «Марія» отримала кредитування за пільговою ставкою завдяки комбінації з Програмою «Доступні кредити 5-7-9%», що зробило кредит ще більше привабливим для розвитку бізнесу.

ДОДАЙ ЕНЕРГІЇ ТВОЄМУ БІЗНЕСУ

ПСП «Марія»

Одеська область

ukrgazbank експ-банк

Марія Якобюк, засновниця компанії «Марія»

Міністерство фінансів України ФРП

КfW ПРЯМОМО РАЗОМ

11. Інституційна розбудова ФРП у межах Проєкту Уряду Німеччини та Німецького банку розвитку KfW

За три найважчі роки часів незалежності України — роки повномасштабного вторгнення — Фонд розвитку підприємництва продемонстрував стійкість, адаптивність і високу результативність.

У надзвичайно складних умовах воєнного стану Фонд:

- забезпечив стабільне функціонування державних програм підтримки мікро-, малого та середнього бізнесу;
- залучив додаткове фінансування від міжнародних партнерів для підтримки підприємців;
- допоміг зберегти та створити десятки тисяч робочих місць у регіонах;
- сприяв релокації та адаптації бізнесу в умовах війни;
- розширив доступ до пільгового фінансування для підприємств, що працюють у критичних для держави галузях.

Фонд продовжує працювати для того, щоб український бізнес залишався живим, гнучким і здатним до повоєнного відновлення країни.

Високі результати Фонду стали передумовою для започаткування процесу його трансформації у стійку, надійну та незалежну установу.

Міністерство фінансів України та Німецький банк розвитку KfW на Ukraine Recovery Conference 2024, яка відбулася 11-12 червня 2024 р. у Берліні, презентували спільну ініціативу «Vision: BDF 2.0».

Ініціатива «Vision: BDF 2.0» передбачає три основні етапи розвитку ФРП:

1. Перетворення Фонду на стійку, надійну та незалежну установу для розробки та реалізації проєктів міжнародної та державної підтримки у сфері забезпечення доступу ММСП до фінансування. Формування незалежного складу Наглядової ради, підготовка та прийняття законопроекту про Національну установу розвитку.

2. У межах проєкту ФРП подасть заявку на проходження оцінки відповідності вимогам ЄС, що дозволить Фонду безпосередньо залучати кошти від ЄС. Це значно пришвидшить розробку та запуск програм відновлення України, а також зробить ФРП одним із українських лідерів євроінтеграції.

3. Успішна реалізація кроків 1 та 2 зміцнить спроможність та репутацію Фонду настільки, що дозволить йому вийти на ринки капіталу та мобілізувати кошти приватних інвесторів для фінансування програм відновлення української економіки.

Водночас, окрім Німеччини та KfW серед прихильників розвитку ФРП є Світовий банк, Міжнародний валютний фонд, GIZ, Японське агентство міжнародного співробітництва (JICA), Люксембурзьке агентство з розвитку співробітництва (LuxDev) та інші міжнародні інституції. І, звичайно, ми також тісно взаємодіємо з Європейським Союзом і Представництвом ЄС в Україні.

Ініціатива «Vision: BDF 2.0» стала можливою завдяки результативній та прозорій діяльності Фонду з впровадження програм фінансової підтримки МСП, особливо в умовах війни, що міцно заклало фундамент довіри міжнародних партнерів для розширення співпраці та розвитку ФРП.

Ініціатива «Візія: ФРП 2.0» - триетапний шлях розвитку ФРП

Інституційна розбудова ФРП

Безперервний інституційний розвиток є важливим для перетворення ФРП на сучасну установу розвитку, здатну ефективно вирішувати існуючі прогалини на ринку

ФРП має перейти від агентства, яке перенаправляє платежі, до комплексного Фонду. Ця еволюція вимагає вдосконаленого управління ризиками, оцінки впливу та систем звітності.

— Представник KfW

Чіткий, неконкурентний мандат є надзвичайно важливим. ФРП має доповнювати комерційні банки, а не конкурувати з ними, зосереджуючись на сферах, де існують прогалини на ринку.

— Представник Міністерства фінансів

Наступний етап розвитку має зосередитися на інноваціях продуктів та диверсифікації, зокрема, у гарантіях та механізмах розподілу ризиків. ФРП має вийти за рамки традиційного кредитування.

— Представник Світового банку

Роль ФРП повинна виходити за рамки фінансових продуктів і включати нарощування потенціалу та розвиток екосистем, зокрема у підготовці до інтеграції з ЄС.

— Представник EU4Business

Нам потрібно, щоб ФРП розробив більш досконалі механізми розподілу ризиків. Гарантійні програми відіграли вирішальну роль у розширенні кредитування ММСП, особливо у передових регіонах.

— Банки-партнери

Наявність сильної, незалежної наглядової ради та професійної команди менеджменту мала вирішальне значення для нашої трансформації в сучасну установу розвитку.

— Представник HBOR (Хорватія)

ВЕЛИКЕ МАЙБУТНЄ МАЛОГО БІЗНЕСУ

ВІЗІЯ: ФРП 2.0

